

ผลของการเลือกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและ
ผลตอบแทนในตลาดแรงงานของชาวมุสลิม: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

IMPACTS OF HIGH SCHOOL CHOICE ON HIGHER EDUCATION ENROLLMENT AND LABOR
MARKET OUTCOMES AMONG MUSLIMS: A CASE STUDY OF PATTANI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics in Economics

Faculty of Economics
Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลของการเลือกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาและผลตอบแทนใน ตลาดแรงงานของชาวมุสลิม: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี
โดย	น.ส.ฟาเดีย สาและ
สาขาวิชา	เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.นพพล วิทย์วรพงศ์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรัย บุญยमानนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.นพพล วิทย์วรพงศ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชพันธ์ โกมลไพศาล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ ศานติศาสตร์)

พาเตีย สาและ : ผลของการเลือกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการศึกษาใน
ระดับอุดมศึกษาและผลตอบแทนในตลาดแรงงานของชาวมุสลิม: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี. (
IMPACTS OF HIGH SCHOOL CHOICE ON HIGHER EDUCATION ENROLLMENT AND LABOR
MARKET OUTCOMES AMONG MUSLIMS: A CASE STUDY OF PATTANI) อ.ที่ปรึกษาหลัก :
รศ. ดร.นพพล วิทย์วรพงศ์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเลือกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่อ
การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ผลตอบแทนในตลาดแรงงาน และทุนทางสังคมของชาวมุสลิมจังหวัดปัตตานี
ดำเนินการวิจัยด้วยการเก็บข้อมูลปฐมภูมิแบบ Quota/Convenience sampling โดยใช้แบบสอบถามที่สร้าง
ขึ้นจากรรณกรรมปริทัศน์ เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ เป็นคนไทยมุสลิม อายุ 25-49 ปี และจบระดับการศึกษาชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี กลุ่มตัวอย่างมีขนาดเท่ากับ 483 ตัวอย่าง การวิเคราะห์
ข้อมูลใช้แบบจำลองสมการถดถอย โดยพิจารณาปัญหา Endogeneity งานวิจัยนี้แบ่งประเภทของโรงเรียน
ออกเป็นโรงเรียนสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันศึกษาปอเนาะ ผลการศึกษา พบว่า
(1) เพศหญิง การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน คุณลักษณะของพ่อแม่ และการอาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองมีผลต่อการเลือก
โรงเรียน (2) ก่อนการพิจารณาปัญหา Endogeneity พบว่า ประเภทโรงเรียนมีผลต่อการเรียนต่อหลังจบระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายและรายได้ต่อเดือน และ (3) เมื่อพิจารณาปัญหา Endogeneity พบว่า ประเภทโรงเรียน
ส่งผลต่อการเรียนต่อหลังในระดับอุดมศึกษา แต่ไม่ส่งผลทางตรงต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน ทว่าการจบ
การศึกษาในระดับอุดมศึกษาส่งผลทางบวกต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน (4) ในด้านทุนทางสังคม พบว่า ก่อน
การพิจารณาปัญหา Endogeneity สถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลทางลบต่อการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากรและ
ทางอารมณ์ แต่ภายหลังพิจารณาปัญหา Endogeneity พบว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบัน
ศึกษาปอเนาะกลับส่งผลทางบวกต่อการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากรและทางอารมณ์ ทั้งนี้ ตัวแปรการจบ
การศึกษาในระดับอุดมศึกษาส่งผลทางบวกต่อทุนทางสังคมเสมอ ผลการศึกษาทั้งหมดชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าประเภท
โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะไม่ได้ส่งผลทางตรงต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงานและส่งผลอย่างไม่
ชัดเจนต่อทุนทางสังคม แต่ประเภทโรงเรียนกลับส่งผลทางอ้อมต่อทั้งผลตอบแทนในตลาดแรงงานและทุนทาง
สังคม ผ่านการสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6380017529 : MAJOR ECONOMICS

KEYWORD: Muslims, School choices, Enrollment, Labor market outcome, Social capital

Fadear Salaeh : IMPACTS OF HIGH SCHOOL CHOICE ON HIGHER EDUCATION ENROLLMENT AND LABOR MARKET OUTCOMES AMONG MUSLIMS: A CASE STUDY OF PATTANI. Advisor: Assoc. Prof. Dr. NOPPHOL WITVORAPONG

The purposes of this study were to examine the impacts of high school choice on higher education enrollment, labor market outcomes, and social capital among Muslims in Pattani. This study was conducted using primary data from 483 individuals collected with a quota/convenience sampling method. The inclusion criteria were that research participants had to be Muslim Thais, had to be between 25 and 49 years of age, and had to have been educated in a high school in Pattani. Data were analyzed using regression models that accounted for the endogeneity problem. This study classified high schools into three categories including general-education schools, Islamic private schools, and Pondok institutions. Results showed that (1) being female, using Thai for communications at home, parental characteristics, and living in an urban area affected school choice; (2) school choice was found to have a positive effect on tertiary-education enrollment and monthly income, when endogeneity was not corrected for; (3) once the endogeneity problem was addressed, school choice had a positive effect on tertiary-education enrollment but the effects on labor market outcomes in terms of employment status or monthly income disappeared, while tertiary education continued to play an important and positive role in labor market outcomes; and (4) with regard to social capital, before considering the endogeneity problem, going to a Pondok institution was found to have a negative association with the receipt of instrumental and emotional support, but once the endogeneity problem was considered, it was found that going to an Islamic private school or a Pondok institution had a positive effect on instrumental and emotional support. This study also found that tertiary education had a positive influence on all aspects of social capital. In conclusion, while choice of high school did not have a direct effect on labor market outcomes and an inconsistent effect on social capital, it exerted an indirect effect on labor market outcomes and social capital through its positive association with the receipt of tertiary education.

Field of Study: Economics

Student's Signature

Academic Year: 2022

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ผู้ทรงเมตตาและผู้ทรงกรุณาปรานี การทำงานวิจัยนี้จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้เลยเว้นเสียจากการอนุเมตตาของอัลลอฮ์และความช่วยเหลือของอัลลอฮ์ ทุก ๆ คำดูอาอ์ที่ได้วิงวอนขอและตอบรับตลอดการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณอาจารย์นพพล วิทย์วรพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีเมตตาและความเสียสละของความเป็นอาจารย์อย่างสูงในการช่วยเหลือ เชี่ยวชาญ และชี้แนะแนวทางการทำงานวิจัยที่ทำให้ตัวดิฉันสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่และการทำวิทยานิพนธ์ออกมาตามที่ตั้งใจ รวมถึงอาจารย์ท่านอื่น ๆ ในคณะที่คอยห่วงใย ชี้แนะและช่วยเหลือเสมอมา

ขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นแรงสนับสนุนและเชื่อมั่นในทุกก้าวของการตัดสินใจ รวมถึงเพื่อนรอบกายทุกคนที่เป็นพลังใจและพลังบวกตลอดการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ โดยเฉพาะมิตรภาพที่ดีในเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิตที่ร่วมกันฝ่าฟันและเป็นกำลังใจให้แก่กัน

ฟาเดีย สาและ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....ง	ง
กิตติกรรมประกาศ.....จ	จ
สารบัญ.....ฉ	ฉ
สารบัญตาราง.....ฅ	ฅ
สารบัญภาพ.....ญ	ญ
บทที่ 1 บทนำ..... 1	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ..... 1	1
1.2 คำถามวิจัย..... 4	4
1.3 วัตถุประสงค์..... 4	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา..... 5	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 5	5
บทที่ 2 กรณีศึกษาในจังหวัดปัตตานี..... 6	6
2.1 ลักษณะของจังหวัดปัตตานี..... 6	6
2.2 วิวัฒนาการของการจัดการศึกษาในจังหวัดปัตตานี..... 6	6
2.3 เส้นทางการศึกษาของประชาชนในจังหวัดปัตตานี..... 9	9
2.4 ความแตกต่างของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดปัตตานี..... 10	10
2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา..... 15	15
บทที่ 3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและวรรณกรรมปริทัศน์..... 17	17
3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง..... 17	17
3.1.1 การเลือกโรงเรียน..... 17	17

3.1.2 การตัดสินใจของชาวมุสลิม	19
3.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและผลตอบแทนในตลาดแรงงาน	20
3.1.4 ทูทางสังคม (Social Capital).....	21
3.2 วรรณกรรมปริทัศน์	22
3.2.1 การเลือกโรงเรียน	23
3.2.2 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเรียนมหาวิทยาลัย	26
3.2.3 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับทุนทางสังคม	28
3.2.4 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ในตลาดแรงงาน	29
3.2.5 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับในทุกช่วงชีวิต (Stage of life)	32
3.2.6 ปัญหา Endogeneity ในวรรณกรรม.....	33
3.3 สรุปบทเรียนจากวรรณกรรมทั้งหมด.....	34
บทที่ 4 กรอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย.....	37
4.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	37
4.2 ระเบียบวิธีวิจัย	39
4.3 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	40
4.3.1 ก่อนการพิจารณาปัญหา Endogeneity	40
4.3.2 หลังพิจารณาปัญหา Endogeneity	43
4.4 ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง	47
4.4.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง.....	47
4.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
4.5 การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
4.6 จริยธรรมการวิจัย.....	53
บทที่ 5 ผลการศึกษา	54
5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics).....	54

5.2 การประมาณการผลการศึกษาด้วยแบบจำลองสมการถดถอย.....	58
5.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียน	58
5.2.2 ผลของโรงเรียนต่อการศึกษาต่อหลังจบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การทำงาน และ รายได้ต่อเดือน.....	61
5.2.3 ผลของโรงเรียนต่อทุนทางสังคม	63
5.3 การประมาณการผลการศึกษาด้วยการพิจารณาปัญหา Endogeneity.....	65
5.3.1 การพิจารณาประเภทของโรงเรียนแบบเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม.....	67
5.3.2 การพิจารณาประเภทโรงเรียนแบบเป็นตัวแปรหุ่น	70
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	79
6.1 สรุปผลการศึกษา	79
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	82
6.3 ข้อจำกัดของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้	83
6.4 แนวทางการศึกษาในอนาคต.....	85
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	93
ประวัติผู้เขียน.....	115

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดปัตตานี.....	8
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนสามัญศึกษา สถาบันศึกษาปอเนาะ และ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	11
ตารางที่ 3 การประเมินชุดคำถามของแบบสอบถามด้วยการประเมิน IOC.....	52
ตารางที่ 4 การปรับตัวแปรในการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ตารางที่ 5 ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปร	57
ตารางที่ 6 ผลการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียน ด้วยผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect).....	60
ตารางที่ 7 ผลการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนต่อหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การ ทำงาน และรายได้ต่อเดือน ด้วยผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect).....	62
ตารางที่ 8 ผลการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อทุนทางสังคม ด้วยผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect).....	64
ตารางที่ 9 ผลของประเภทโรงเรียนต่อการเรียนต่อหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การทำงานและ รายได้ต่อเดือน เมื่อพิจารณาปัญหา Endogeneity โดยกำหนดให้ประเภทโรงเรียนเป็นตัวแปรจัด กลุ่ม	68
ตารางที่ 10 ผลของประเภทโรงเรียนต่อทุนทางสังคม เมื่อพิจารณาปัญหา Endogeneity โดย กำหนดให้ประเภทโรงเรียนเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม	69
ตารางที่ 11 ผลการประมาณการเปรียบเทียบผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) ของปัจจัยที่มี ผลต่อการเลือกโรงเรียนระหว่างการกำหนดให้ตัวแปรประเภทโรงเรียน เป็นตัวแปรจัดกลุ่มและตัวแปร หุ่นแบบที่ (1) และ แบบที่ (2)	71
ตารางที่ 12 ผลการประมาณการโรงเรียนต่อการศึกษาต่อหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การ ทำงาน และรายได้ต่อเดือน เมื่อพิจารณาปัญหา Endogeneity โดยกำหนดให้ประเภทโรงเรียนเป็น ตัวแปรหุ่น	73
ตารางที่ 13 ผลการประมาณการโรงเรียนต่อทุนทางสังคม เมื่อพิจารณาปัญหา Endogeneity โดย กำหนดให้ประเภทโรงเรียนเป็นตัวแปรหุ่น.....	75

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสถาบันศึกษาปอเนาะ	7
ภาพที่ 2 เส้นทางการศึกษาของคนส่วนใหญ่ในจังหวัดปัตตานี.....	9
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการศึกษา	38
ภาพที่ 4 แผนผังระเบียบวิธีวิจัย	40

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

การศึกษาถือเป็นกลไกหลักในการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีและในด้านเศรษฐกิจ ทั้งในแง่ปัจเจกบุคคลและภาพรวมประเทศ เพราะการศึกษาทำให้ผู้คนเกิดการเรียนรู้ สามารถอ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็นนำไปสู่การรับส่งสารระหว่างภาครัฐ และประชาชนให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ที่สำคัญการศึกษาถือเป็นการสะสมทุนมนุษย์ ทำให้ผู้คนมีความรู้ความสามารถ สติปัญญา และพัฒนาทักษะสู่ความเป็นเลิศ จนสามารถนำไปสู่การเกิดประสิทธิผลหรือสมรรถนะ (Productivity) ในการประกอบอาชีพในตลาดแรงงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การได้รับการศึกษาถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ภาครัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนคนไทยทุกคนอย่างทั่วถึง ปัจจุบันในด้านนโยบายการจัดการศึกษาประกอบด้วยการจัดตั้งการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 ที่ได้กล่าวถึง ระบบการศึกษาว่า การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาในระบบสายสามัญศึกษา ประกอบด้วยโรงเรียนอนุบาล ประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย และโรงเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนตามกฎหมายประเภท 15(1)

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของคนหลายกลุ่ม ซึ่งเป็นโรงเรียนตามกฎหมายประเภท 15(2)

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดการศึกษาพิเศษและการจัดการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่มีลักษณะพิเศษ หรือมีความบกพร่องในทางร่างกายหรือทางสมอง และจัดให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ซึ่งเป็นโรงเรียนตามกฎหมายประเภท 15(3)

การศึกษาในระบบจะประกอบไปด้วย การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีก่อนระดับอุดมศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา หรือ แบ่งเป็นการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา ทั้งนี้ กำหนดการศึกษาภาคบังคับไว้ที่ 9 ปี ตามหน้าที่การเป็นพลเมืองไทย นับจากเมื่ออายุย่างเข้า 7 ปี จนอายุ 16 ปี หรือสามารถสอบเทียบเท่าชั้นปีที่เก้า (ระดับมัธยมต้นของการศึกษาขั้นพื้นฐาน) (วิษณุ รัตนสุทติกุลและสิรินทรา ขวัญสง่า, ม.ป.ป.) โดยแนวทางการจัดการศึกษาจะขึ้นอยู่กับ

กับเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่นอกจกต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในด้านจำนวน สถานศึกษาและประชากรเป็นหลักแล้ว เขตพื้นที่การศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาความเหมาะสม ในด้านศาสนาและวัฒนธรรมประกอบกันเพื่อจัดการศึกษาที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่พร้อมทั้งกำกับดูแลภายใต้กรอบของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน โดยมีภาครัฐให้การสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการและเงินอุดหนุน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

การจัดแนวทางการศึกษาสำหรับชาวไทยมุสลิมนั้นวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในพื้นที่ทางภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งมีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างหนาแน่นมากที่สุดในประเทศไทย โดยมีความต้องการให้จัดการศึกษาสอดคล้องกับศาสนาและวัฒนธรรมในพื้นที่ และสอดคล้องกับปัจจัยด้านอื่น ๆ อาทิ ปัจจัยทางการเมืองและความมั่นคง อันนำมาสู่ประเภทโรงเรียนที่หลากหลายและมีรูปแบบจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน (สิทธิชัย ทองมากและคณะ, 2561)

โรงเรียนในพื้นที่ภาคใต้ในประเทศไทยอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ประเภทที่หนึ่ง “สถาบันศึกษาปอเนาะ” เป็นสถาบันการเรียนการสอนศาสนาอิสลามแบบดั้งเดิมที่อยู่คู่กับชาวมุสลิมในพื้นที่มาอย่างยาวนานนับร้อยปี ซึ่งการเรียนการสอนจะเน้นหนักถึงการเรียนเฉพาะองค์ความรู้ในเรื่องศาสนาอิสลาม ครอบคลุมวิถีชีวิตของคนมุสลิม อาทิ ความรู้ความเข้าใจในหลักการของศาสนาอิสลาม เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนให้สอดคล้องและถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม โดยเอกลักษณ์ของการเรียนการสอน คือจะไม่มีหลักสูตร ไม่มีลำดับชั้น และไม่มีการวัดประเมินผล (อับบัส ยีร์น, 2559)

ประเภทที่สอง “โรงเรียนสามัญศึกษา” ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ศักยภาพ และความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาและการประกอบอาชีพ โดยมีลำดับชั้นและการประเมินผลสัมฤทธิ์สำหรับผู้เรียน (กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

และประเภทที่สาม คือ “โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (Islamic private school)” เป็นโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนวิชาสามัญควบคู่วิชาศาสนา หรือ โรงเรียนสองระบบ (Dual-system) โดยจะดำเนินการเรียนการสอนด้วยระบบสามัญศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนศาสนาอิสลามที่มีรากเหง้าจากสถาบันศึกษาปอเนาะแบบดั้งเดิมแต่ปรับเปลี่ยนให้มีหลักสูตร ลำดับชั้น และการประเมินผล ซึ่งทางโรงเรียนจะได้รับงบประมาณอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ (ชิดติก อาลีและดลมนรรจน บากา, 2555)

จะเห็นได้ว่า ชาวมุสลิมมีตัวเลือกในการศึกษาที่หลากหลายมากขึ้น มิใช่การต้องเลือกเรียนหลักสูตรสามัญศึกษาหรือการเรียนศาสนาเพียงอย่างเดียว งานศึกษาของ Madmarn (2003) กล่าวว่า ชาวมุสลิมไม่ได้ต่อต้านนโยบายการศึกษาของรัฐ แต่พร้อมจะรับเข้ามาหากมีความสอดคล้องและไม่บิดเบือนวัฒนธรรม ภาษา การนับถือและการปฏิบัติตนทางศาสนา โดยแต่ละครอบครัวจะเลือกส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษารูปแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจภายใต้กรอบความคิดในการดำรงชีวิตของชาวมุสลิม และความพึงพอใจในการเลือกตัดสินใจภายใต้ข้อจำกัดด้านรายได้ (Income constraint) และข้อจำกัดด้านศาสนา (Religion constraint) (Naqvi, 1981 อ้างใน Sarntisart, 2022)

การศึกษาของชาวมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยยังคงประสบปัญหามากมายถึงแม้ว่าจะมีแนวทางการจัดการศึกษาที่หลากหลายให้เลือกเรียนก็ตาม สถิติที่ผ่านมาพบปัญหาหลายด้าน ตั้งแต่คะแนนการทดสอบ O-net¹ ที่ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของภูมิภาคและประเทศ อย่างเช่น ผลคะแนนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 โดยในจังหวัดปัตตานีมีคะแนนเฉลี่ยรวม 26.14 ขณะที่คะแนนเฉลี่ยรวมระดับภาคและประเทศ คือ 30.69 และ 32.34 ตามลำดับ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี, 2564) สาเหตุส่วนหนึ่งจากการประเมินไม่ได้สอดคล้องกับการเรียนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนสำเร็จประถมศึกษาปีที่ 3 อ่านและเขียนภาษาไทยยังไม่ได้ มักพบอัตราการออกกลางคันและการตกหล่นค่อนข้างสูง โดยเฉพาะนักเรียนชายทำให้สัดส่วนนักเรียนชายในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 น้อยกว่านักเรียนหญิง คิดเป็นร้อยละ 35:65 รวมถึงปัญหาการขาดความรู้ทักษะด้านอาชีพ ทำให้เมื่อจบการศึกษาเยาวชนเหล่านี้มีปัญหาการว่างงานสูง (สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน, 2559 อ้างใน อับดุลการี สารี, 2563)

ในพื้นที่ที่มีตัวเลือกในการศึกษาหลากหลาย แต่ละตัวเลือกมีผลต่อเนื้อหาและหลักสูตรที่เรียน จึงนำมาสู่คำถามวิจัยที่ว่าภายหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีหรือหลังจากจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การเลือกเรียนโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่บริบทของโรงเรียนแตกต่างกันทั้งการเรียนการสอน วัตถุประสงค์และลักษณะอันพึงประสงค์ต่อ นักเรียนจะส่งผลต่อการเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัย ผลตอบแทนในตลาดแรงงาน และทุนทางสังคมของแต่ละบุคคลอย่างไร ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญในการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี โดยการศึกษานี้จะใช้ข้อมูลจากการสำรวจแบบปฐมภูมิ ในกลุ่มตัวอย่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม อาศัยอยู่ในจังหวัด

¹ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ดำเนินการทดสอบวัดความรู้ ความคิดรวบยอดนักเรียน 3 ระดับ คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ปัตตานี และมีอายุ 25-49 ปี จำนวน 483 คน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการศึกษา ด้วยสมการถดถอยและพิจารณาปัญหา Endogeneity ที่อาจเกิดขึ้นร่วมด้วย

จังหวัดปัตตานีนับเป็นพื้นที่การศึกษาที่เหมาะสม ข้อมูลการสำรวจปี 2564 พบว่า ประชากรส่วนมากคิดเป็น ร้อยละ 30.59 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา (ป.4, ป.7, ป.6) รองลงมา จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มศ.4-5, ม.4-6) คิดเป็นร้อยละ 19.01 และจบมัธยมศึกษาตอนต้น (มศ.1-3, ม.1-3) คิดเป็นร้อยละ 14.85 และไม่เคยศึกษา คิดเป็นร้อยละ 7.42 ในด้านการประกอบ อาชีพการงาน จะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด ร้อยละ 30.27 รองลงมา เกษตร-ทำสวน ร้อยละ 7.76 และประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 5.73 โดยคนปัตตานีมีรายได้เฉลี่ย 59,428.87 บาทต่อคนต่อปี(สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี กรมการพัฒนาชุมชน, 2564,)ซึ่งต่ำกว่ารายได้ เฉลี่ยต่อปีต่อคนระดับภูมิภาคและประเทศ (ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564)

งานศึกษานี้ได้พยายามเติมเต็มช่องว่างวรรณกรรม โดยเลือกศึกษาในจังหวัดปัตตานี เนื่องจาก ผู้วิจัยเห็นว่า ผลการวิจัยในอดีตอาจละเอียดบริบทในด้านการสะสมทุนมนุษย์ของกลุ่มชาวไทยมุสลิม เพราะตัวเลือกโรงเรียนของชาวไทยมุสลิม สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างจาก ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ บริบทนี้จะส่งผลต่อเนื่องต่อไปในการเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัย และ ผลลัพธ์ในตลาดแรงงาน นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังได้ศึกษาทุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง โดยโรงเรียน ที่เลือกศึกษา อาจเป็นปัจจัยส่งเสริมหรือลดทอนให้เกิดทุนทางสังคมที่แตกต่างไปในแต่ละบุคคลได้ งานศึกษารั้งนี้มีนัยทางนโยบายถึงความสำคัญของการกำหนดนโยบายการศึกษาในสังคม พหุวัฒนธรรมเพื่อพิจารณาแนวทางการเสริมคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวไทย มุสลิม

1.2 คำถามวิจัย

ประเภทของโรงเรียนจะส่งผลอย่างไรต่อการเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ทุนทางสังคม และการประกอบอาชีพในตลาดแรงงาน

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียน (School choice) ต่อการเข้าเรียนต่อใน ระดับมหาวิทยาลัย

1.3.2 เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียน (School choice) ต่อผลตอบแทนใน ตลาดแรงงาน

1.3.3 เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียน (School choice) ต่อทุนทางสังคม

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูลในระดับปริญญามหาบัณฑิตในกลุ่มตัวอย่างประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่พัฒนาธรรมจังหวัดปัตตานี และได้กำหนดกรอบประชากรเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 25-49 ปี โดยสนใจศึกษาในแง่มุมมองของการเลือกโรงเรียนต่อผลกระทบในด้านการเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย ผลตอบแทนในตลาดแรงงานและทุนทางสังคม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางในการวางนโยบายการพัฒนาการศึกษาในบริบทสังคมของชาวมุสลิมในประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งเสริมแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการวางแผนเส้นทางการเรียนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานและความยากจนในพื้นที่ นอกจากนี้ เป็นแนวทางในการออกแบบโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของพื้นที่ด้วยบทบาทของทุนทางสังคม และมีแผนงาน/โครงการรองรับต่อประชาชนที่เลือกเรียนสายศาสนาให้มีทักษะอาชีพในการทำงาน

บทที่ 2

กรณีศึกษาในจังหวัดปัตตานี

2.1 ลักษณะของจังหวัดปัตตานี

ปัตตานี เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ปลายด้ามขวานของประเทศไทย ครอบคลุมเนื้อที่กว่า 1.2 ล้านไร่ ติดกับอ่าวไทย จังหวัดยะลา และสงขลา แบ่งหน่วยการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 115 ตำบล 642 หมู่บ้าน ประชากรราว 7 แสนกว่าคนและมีแนวโน้มประชากรเพิ่มขึ้นทุกปีจากการเพิ่มของอัตราการเกิดและอัตราการย้ายเข้าของประชากร โดยจะอาศัยหนาแน่นตามลุ่มแม่น้ำปัตตานี (สำนักงานจังหวัดปัตตานี, 2561)

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานีพึ่งพิงเกษตรกรรมและการประมงสูง โดยในปี 2558 ผลิตผลทางเกษตรกรรมและประมง คิดเป็นมูลค่า 14,985 ล้านบาท หรือคิดเป็น 32.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ทั้งนี้ ลักษณะภูมิศาสตร์ของปัตตานีประกอบด้วย พื้นที่ราบชายฝั่งทะเล พื้นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ภูเขา อีกทั้ง ยังเป็นพื้นที่ที่มีระดับปริมาณน้ำฝนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเมื่อเทียบกับทั้งประเทศ และมีแม่น้ำปัตตานีและสายบุรีไหลผ่านทำให้ที่ดินมีความเหมาะสมในการเกษตรกรรม (สำนักงานจังหวัดปัตตานี, 2561)

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน เป็นจุดนัดพบของพ่อค้าและนักเดินเรือจากโลก ตะวัน ตก และ ตะวัน ออก (สำนักงานศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี, ม.ป.ป.) ทำให้มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ และศาสนา ประชากรประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ 3 กลุ่มใหญ่ คือ มลายู ไทย และจีน ที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน (บุญสิทธิ์ ไชยชนะและคณะ, 2560) ในปี พ.ศ. 2559 ในพื้นที่ปัตตานีมีผู้นับถือ ศาสนาอิสลามร้อยละ 86.58 ศาสนาพุทธ ร้อยละ 13.4 และศาสนาคริสต์ 0.02 มีมัสยิด จำนวน 675 แห่ง วัดและสำนักสงฆ์ จำนวน 83 แห่ง ที่พักสงฆ์ 9 แห่ง และโบสถ์คริสต์ จำนวน 5 แห่ง (สำนักงานจังหวัดปัตตานี, 2561)

2.2 วิวัฒนาการของการจัดการศึกษาในจังหวัดปัตตานี

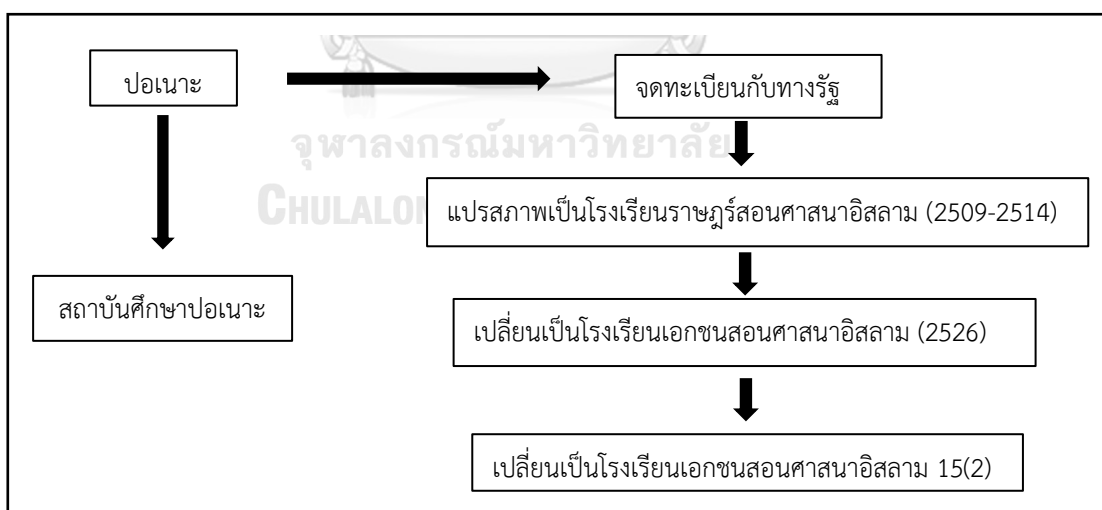
“การจัดการศึกษา” ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในจังหวัดปัตตานีตลอดที่ผ่านมา ได้พยายามผลักดันให้สอดคล้องกับความต้องการ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (บรรจง พ้ารุ่งแสงและคณะ, 2554)

การจัดการศึกษาที่อยู่คู่กับสังคมมาแต่เดิมในจังหวัดปัตตานีคือ “สถาบันศึกษาปอเนาะ” ซึ่งมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ราวศตวรรษที่ 16 เป็นสถาบันที่จัดการเรียนการสอนศาสนาอิสลามและ

วัฒนธรรมอิสลาม เพื่อเสริมสร้างให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้และความประพฤติดีที่พึงามในการดำรงชีพอย่างสันติสุขและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ (ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสถาบันศึกษาปอเนาะ, 2547) อาจกล่าวได้ว่า สถาบันศึกษาปอเนาะทำหน้าที่คอยผดุงรักษาศิลธรรม จริยธรรมและความดีงามของคนในสังคมเหมือนความเค็มของมหาสมุทรที่คอยรักษามวลน้ำมหาศาลในมหาสมุทรไม่ให้เน่าเสีย (เนชั่นแซนแนล, 2549) จึงถือได้ว่าสถาบันการศึกษารูปแบบนี้ มิใช่เพียงสถานที่เรียนหนังสือเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ภาครัฐได้พยายามเข้ามาจัดการและกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาในพื้นที่ โดยพิจารณา “มิติการพัฒนา” “มิติการมีส่วนร่วม” รวมถึง “มิติความมั่นคง” (สมพงษ์ ปานเกล้า, 2549) อ้างใน ศูนย์มุสลิมศึกษา, 2549) ทั้งนี้ การจัดระเบียบของรัฐกระทำในหลายรูปแบบ นอกจากการจัดตั้งโรงเรียนของรัฐภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว รัฐบาลไทยกำหนดให้สถาบันศึกษาปอเนาะต้องจดทะเบียนกับทางรัฐในปี พ.ศ. 2504 และในเวลาต่อมาในช่วง พ.ศ. 2509-2526 ได้ กำหนดให้แปรสภาพปอเนาะดั้งเดิมบางส่วนเป็นโรงเรียนราษฎร์ และได้เปลี่ยนแปลงสู่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในลำดับถัดไป ดังแสดงให้เห็นในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสถาบันศึกษาปอเนาะ

ที่มา: อับบัส ยีรัน (2559)

ปัจจุบันสถาบันศึกษาปอเนาะบางส่วนยังคงดำเนินการเรียนการสอนและบางส่วนได้พัฒนาเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามนโยบายอุดหนุนการศึกษาของรัฐบาล (อับบัส ยีรัน, 2559) ในปี พ.ศ. 2561 จังหวัดปัตตานีการจัดการศึกษาประเภทสถาบันศึกษาปอเนาะยังคงหลงเหลือ

อยู่ จำนวนทั้งสิ้น 240 โรง จำนวนครู 774 คน และมีจำนวนนักเรียน 20,853 คน ส่วนโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีจำนวนทั้งสิ้น 64 โรง จำนวนครู 5,486 คน และมีจำนวนนักเรียน 63,179 คน และโรงเรียนรัฐในระดับมัธยมศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 17 โรง ด้วยจำนวนครู 472 คน และจำนวนเด็กนักเรียนทั้งสิ้น 28,095 คน (สำนักงานจังหวัดปัตตานี, 2561) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดปัตตานี

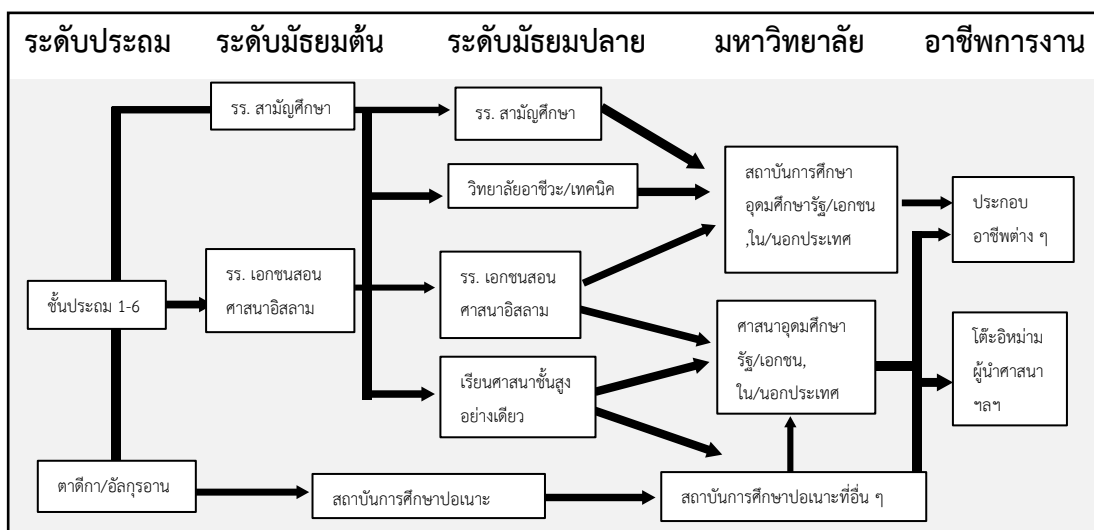
สังกัด	จำนวน โรงเรียน/ สถานศึกษา	จำนวน ครู	จำนวน นักเรียน
1. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต ๑,๒,๓	318	3,377	59,493
2. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๕	17	472	28,095
3. สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน			
- โรงเรียนเอกชนสอนสามัญ	56	1,635	25,809
- โรงเรียนเอกชนสามัญควบคู่ศาสนา	64	5,486	63,179
- โรงเรียนสอนศาสนาอย่างเดียว	29	107	1,883
- สถาบันศึกษาปอเนาะ	240	774	20,853
- ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	637	4,586	53,352
4. สังกัดกรมอาชีวศึกษา	6	364	6,120
5. สังกัดอุดมศึกษา	7	933	16,839
6. สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	2	90	874
7. สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	15	499	6,276
8. สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 44	1	6	80
9. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	12	465	30,082
รวม	1,404	18,794	259,583

ที่มา : สำนักงานจังหวัดปัตตานี (2561)

2.3 เส้นทางการศึกษาของประชาชนในจังหวัดปัตตานี

เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ตลอดจนการประกอบอาชีพ จะทำให้เห็นเส้นทางการศึกษาและเส้นทางชีวิตของประชาชนในจังหวัดปัตตานี สามารถสรุปได้เป็น 3 เส้นทางหลัก ดังภาพที่ 2 ต่อไปนี้

ภาพที่ 2 เส้นทางการศึกษาของคนส่วนใหญ่ในจังหวัดปัตตานี

ที่มา: แพรว ศิริศักดิ์ดำเกิง (2552, อ้างใน จิตต์ปภัสสร บัตรประโคน, 2554)

เส้นทางที่หนึ่ง การศึกษาในระบบตามหลักสูตรสายสามัญศึกษา ทั้งโรงเรียนรัฐและเอกชน จะเริ่มต้นเมื่ออายุ 3 ปี ในระดับชั้นอนุบาล ต่อเนื่องไปยังระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถเลือกได้ 2 เส้นทาง คือ สายสามัญและสายอาชีพ จากนั้นจะเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ตามลำดับ และการศึกษาระดับปริญญาตรีจะอยู่ในช่วงอายุ ยี่สิบตอนต้น และแยกย้ายประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่ตนเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

เส้นทางที่สอง การศึกษาปอเนาะจะเริ่มต้นด้วยการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาตอนต้นตามข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการเสียก่อน ทำให้ช่วงอายุที่เข้าเรียน ปอเนาะคือ ประมาณ 12-15ปี โดยทั่วไปผู้ที่ต้องการเรียนสถาบันปอเนาะศึกษาจะเริ่มต้น การศึกษาใน “ปอเนาะขนาดเล็ก” ที่มีการเรียนการสอนด้วยภาษามลายูและใช้ตำรา “กิตาบายาวิ- หนังสือภาษามลายูด้วยอักษรการเขียนอาหรับ” ในการเรียนการสอนเสียก่อน และเมื่อมีองค์ความรู้ เบื้องต้นหรือสามารถอ่านออกเขียนได้ในภาษามลายู ผู้ศึกษาก็จะย้ายไปเรียนยังอีกสถาบัน ศึกษา ปอเนาะหนึ่งที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและมีการเรียนการสอน “กิตาบายาวิและอาหรับ” ซึ่งในแวดวง การศึกษาแบบปอเนาะจะถือว่าเทียบเท่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาของอิสลามศึกษา และเมื่อได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากสถาบันศึกษาปอเนาะหนึ่งอย่างเพียงพอและครบถ้วนแล้ว

ก็อาจจะย้ายไปปรับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากสถาบันปอเนาะอื่น ๆ ต่อไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้ แต่ละสถาบันศึกษาปอเนาะจะมีจุดเด่นและสาขาวิชาที่ขึ้นชื่อแตกต่างกันตามความถนัดของโต๊ะครู ประจำสถาบันศึกษาปอเนาะนั้น โดยการศึกษาแบบปอเนาะจะไม่กำหนดการจบการศึกษา แต่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีพ โดยทั่วไปจะใช้เวลาเรียนอยู่ที่ 2-6 ปี หรือ 10-15 ปี และกลับถิ่นไปประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปตามที่ตนถนัดหรือทักษะอาชีพที่ตนมี บางส่วนอาจดูแลกิจการครอบครัว แต่หากต้องการเปิดสถาบันปอเนาะของตนเองจะต้องศึกษาหาความรู้จนกว่าจะถึงอายุ 30 ปี ถือเป็นอายุที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้จะต้องลู่ทางการประกอบพิธีฮัจญ์ ณ ประเทศซาอุดีอาระเบีย จึงจะสามารถผันตนเป็นโต๊ะครู เพื่อก่อตั้งสถาบันศึกษาปอเนาะและถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้อื่นได้ในลำดับถัดไป (ศูนย์มุสลิมศึกษา, 2549; อับดุลเราะห์มาน หะยีสาและ, 2565; อับบัส ยีร์น, 2559)

เส้นทางที่สาม การศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จะเป็นการศึกษาตามลำดับขั้นของการศึกษาในระบบเหมือนโรงเรียนรัฐตามระบบสามัญศึกษาทุกประการ แต่จะเรียนควบคู่กับการเรียนอิสลามศึกษา ที่นำองค์ความรู้แบบปอเนาะศึกษา มาปรับให้เป็นลำดับขั้น มีหลักสูตรการศึกษา และมีการวัดและประเมินผลการศึกษา โดยได้แบ่งการศึกษาปอเนาะที่ไม่มีหลักสูตร ไม่มีลำดับขั้นใด ๆ ออกเป็นหลักสูตรอิสลามศึกษาใน 3 ระดับ คือ ตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย โดยนับเป็นชั้นศาสนา 1 – 10 เมื่อจบการศึกษามัธยมตอนปลาย (ม.6) หรือชั้นศาสนาสูงสุด (ชั้น 10) สามารถเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ทั้งสายสามัญและทางสายศาสนาที่เป็นมหาวิทยาลัยในและนอกประเทศตามความประสงค์ของผู้เรียน (มุหามัดรูยานี บากาและอิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต, 2552; ศูนย์มุสลิมศึกษา, 2549)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.4 ความแตกต่างของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดปัตตานี

โครงสร้างการจัดการศึกษาในแต่ละประเภทโรงเรียนจะมีความแตกต่างกัน ตั้งแต่หลักสูตร การสอน ตารางเรียน วิชาที่มีการเรียนการสอน ตลอดจนลักษณะการสอน โดยรายละเอียดของการจัดการศึกษา 3 รูปแบบหลักในพื้นที่ อันได้แก่ โรงเรียนสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันศึกษาปอเนาะ ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนสามัญศึกษา
สถาบันศึกษาปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

	โรงเรียนสามัญศึกษา	สถาบันศึกษาปอเนาะ	โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
1.องค์ประกอบ	1.สาระเนื้อหาในการศึกษา 2.ครูผู้สอน 3.สื่อและอุปกรณ์สำหรับการ การศึกษา 4.รูปแบบวิธีการเรียนการสอน 5.สถานศึกษาและบรรยากาศ- แวดล้อม 6. ผู้เรียน	1.โต๊ะครู 2.ผู้ช่วยโต๊ะครู 3.ผู้เรียน 4.บาลัย (สถานที่เรียน และละหมาด) 5.ที่พักนักเรียน (ปอเนาะ)	1.สาระเนื้อหาในการศึกษา 2.ครูผู้สอนสามัญและศาสนา 3.สื่อและอุปกรณ์สำหรับการ การศึกษา 4.รูปแบบวิธีการเรียนการสอน 5.สถานศึกษาและบรรยากาศ- แวดล้อม 6.ผู้เรียน
2.หลักสูตร	แบ่งออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1.ประเภทสามัญศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2. ประเภทอาชีวศึกษา ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายจนถึงระดับอุดมศึกษา	-ไม่มีหลักสูตร	หลักสูตรสองระบบ คือ หลักสูตรสามัญศึกษา ควบคู่ หลักสูตรอิสลามศึกษา
3.ลำดับชั้น	ในหลักสูตรแกนกลางการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)	-ไม่มีชั้นเรียน	<i>หลักสูตรสามัญศึกษา</i> แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยม ศึกษาตอนปลาย (ม.1 - ม.6) <i>หลักสูตรอิสลามศึกษา</i> แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ อิบตีดาอียะห์ (ระดับต้น) มุตะวัชชีฎะฮ์ (ระดับกลาง) และชานาอียะห์ (ระดับสูง)
4.การจัดเวลาเรียน	1.ระดับประถมศึกษา ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 5 ชั่วโมง เวลาเรียนทั้งหมด	ไม่ได้กำหนดจำนวนชั่วโมง ที่เรียนทั้งหมดเป็นราย ภาคเรียนหรือรายปี แต่จะ แบ่งการเรียนออกเป็น 3	ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 กับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮ์) โดยปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียน

	<p>ไม่น้อยกว่า 1,000 ชั่วโมงต่อปี</p> <p>2.ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน เวลาเรียนทั้งหมด ไม่น้อยกว่า 1,200 ต่อปี</p> <p>3.ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน เวลาเรียน ทั้งหมดไม่น้อยกว่า 1,200 ต่อปี</p>	<p>ช่วงหลักๆ ใน 1 วัน ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประมาณ 5.30 น. ใช้เวลาเรียน 2 ชั่วโมง 2. ประมาณเวลา 13.00 น. ใช้เวลาเรียน 2-3 ชั่วโมง 3. ประมาณ 19.00 น. ใช้เวลาเรียน 2-3 ชั่วโมง <p>รวมทั้งหมดโดยประมาณ 6-8 ชั่วโมงต่อวัน</p> <p>หมายเหตุ: เวลาการเรียนการสอนจะ ปรับไปตามความเห็น สมควรของโต๊ะครูประจำ ปอเนาะนั้น ๆ</p>	<p>1,150-1,500 ชั่วโมง/ปี โดยเฉลี่ยวันละ ประมาณ 6-7 ชั่วโมง</p> <p>ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กับอิสลามศึกษาตอนต้น (อับตีดาอียะฮ์) โดยปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียน 1,150-1,500 ชั่วโมง/ปี โดยเฉลี่ยวันละ ประมาณ 6-7 ชั่วโมง</p> <p>ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 กับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาวซซึฎฎาะฮ์) โดยปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียน 1,150-1,800 ชั่วโมง/ปี โดยเฉลี่ยวันละ ประมาณ 7-9 ชั่วโมง</p> <p>ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลายปีที่ 1-3 กับอิสลามศึกษา ตอนปลาย (ชานาเวียฮ์) โดยปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียนไม่น้อย กว่า 1,850 ชั่วโมง/ปี โดยเฉลี่ย ไม่น้อยกว่าวันละประมาณ 9 ชั่วโมง</p>
<p>5. วิชาที่มี การเรียน การสอน</p>	<p>8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ภาษาไทย 2. คณิตศาสตร์ 3. วิทยาศาสตร์ 4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5. สุขศึกษาและพลศึกษา 6. ศิลปะ 7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี 	<p>วิชาที่นิยมสอนกันโดย ทั่วไป ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) การอ่านและท่องคัมภีร์ อัล-กุรอาน (2) เตาฮีด (วิชาที่ว่าด้วย เอกภาพของพระเจ้า) (3) ฟิกฮ์ (วิชานิติศาสตร์ อิสลาม) (4) ไวยากรณ์อาหรับและ 	<p>กลุ่มสาระการเรียนการสอนวิชา สามัญ ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วย 8 กลุ่ม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ภาษาไทย 2. คณิตศาสตร์ 3. วิทยาศาสตร์ 4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5. สุขศึกษาและพลศึกษา 6. ศิลปะ

	8. ภาษาต่างประเทศ	ภาษาอาหรับ (5) วิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กับศาสนาอิสลาม	7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8. ภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การสอนวิชา ศาสนา ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มศาสนาอิสลาม 2. กลุ่มสังคมศึกษาและจริยธรรม 3. กลุ่มภาษา
6. ลักษณะ การเรียน การสอน	ยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่ สุด เชื่อว่าทุกคนมีความ สามารถ เรียนรู้ และพัฒนา ตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิด กับผู้เรียน กระบวนการจัดการ เรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญ ทั้งความรู้ และคุณธรรม	เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยลักษณะการสอนจะมี 3 ประเภท ดังนี้ 1. การสั่งสอน อบรม 2. การฝึกฝน การนำสิ่งที่เรียน ไปปฏิบัติ 3. การขัดเกลานิสัย และ มารยาทกาลเทศะ	เป็นการพัฒนาการศึกษาของ เยาวชนจากการศึกษาในสถาบัน ศึกษาปอเนาะแบบเดิมให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้นในระบบ โรงเรียน และการจัดการเรียน การสอนเพื่อเพิ่มกำลังคนที่มี ความรู้เพื่อประโยชน์ทาง เศรษฐกิจและการปกครอง
7. วันหยุด ประจำ สัปดาห์	วันเสาร์และวันอาทิตย์	ส่วนใหญ่ คือ วันอังคารและวันศุกร์	วันศุกร์
8. วันหยุด ประจำปี	วันหยุดนักขัตฤกษ์ประจำแต่ ละปี	100 วัน ได้แก่ 15 วันก่อนเดือนรอมฎอน, ทั้งเดือนรอมฎอน 30 วัน, หลังเดือนรอมฎอน 15 วัน, เดือนซุลฮิจญะห์ (ช่วงที่มีการ	วันหยุดแห่งชาติและวันสำคัญ ทางศาสนาอิสลาม

		ประกอบพิธีฮัจญ์) 10 วัน และเดือนรอมฎอน 30 วัน	
9.วัตถุประสงค์- ของการเรียน การสอน	มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็น กำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มี ความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองไทยและ เป็นพลโลก ยึดมั่นในการ ปกครองตามระบอบประชา- ธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข มีความรู้และ ทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการ ประกอบอาชีพและการศึกษา ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อ ว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตาม ศักยภาพ	เพื่อสืบทอดคำสอนของ ศาสนาเป็นหลัก อบรมสั่งสอน และขัดเกลาจิตใจบุตร หลานมุสลิมให้เป็นคนที่ดี มีความรู้ คู่คุณธรรม สามารถปฏิบัติ ศาสนากิจได้ถูกต้อง	เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มี ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อ ศาสนาอิสลาม รวมถึงมุ่งพัฒนา ผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มี ความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกใน ความเป็นพลเมืองไทยและ พลเมืองโลก ยึดมั่นในการ ปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อ การศึกษาต่อ การประกอบ อาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต
10.การวัด และประเมิน ผลการ ศึกษา	เป็นการวัดและประเมินที่อยู่ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและ สม่ำเสมอในการจัดการเรียน การสอน ใช้เทคนิคการ ประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเอง	ไม่มีการวัดและการประ- เมินผลการศึกษา	เป็นการวัดและประเมินที่อยู่ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและ สม่ำเสมอในการจัดการเรียน การสอน ใช้เทคนิคการ ประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเอง

หรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ประเมินตนเอง เพื่อนประเมิน เพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน	หรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ประเมินตนเอง เพื่อนประเมิน เพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน
---	---

ที่มา : (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551; ซอผีเย้าะ ทวังหลี่, 2556; มุหามัดรียานี บากาและอิบราเฮ็ม ณรงค์รัชชาเขต, 2552; ราชกิจจานุเบกษา, 2561; ศูนย์มุสลิมศึกษา, 2549; อับบัส ยีร์น, 2559)

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่าในแต่ละโรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาไปในทิศทางที่ต่างกัน อาทิ วัตถุประสงค์ของการศึกษา องค์กรประกอบความเป็นโรงเรียน หลักสูตร รายวิชา ลำดับชั้น การประเมิน รวมถึงในแง่ของเวลาตั้งแต่การกำหนดจำนวนชั่วโมงเรียนต่อวัน จำนวนวันที่เรียนต่อสัปดาห์ หรือวันหยุด นอกจากนี้ ความเข้มข้นของการเรียนการสอนและความคาดหวังในด้านวิชาการและศาสนาอิสลามก็แตกต่างกัน ดังนั้น นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากแต่ละประเภทโรงเรียนย่อมมีความแตกต่างกันในแง่ของการพัฒนาทุนมนุษย์ตลอดช่วงที่ศึกษาเล่าเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อผลลัพธ์ในการเข้าเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยและการทำงานในตลาดแรงงานที่แตกต่างกัน

2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

คุณภาพการศึกษาในแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกันในแง่ผลผลิตอันส่งผลต่อทัศนคติ ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม และความสามารถในการประกอบอาชีพในอนาคต เมื่อพิจารณาคุณภาพการศึกษาที่ได้วัดผ่านการทดสอบผลสัมฤทธิ์ต่าง ๆ นั้น พบว่า การศึกษาในจังหวัดปัตตานีที่ผ่านมายังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ จากการประเมินในระดับประถมศึกษา อันได้แก่ (1) การประเมินความรู้ด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test : RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1² และ (2) การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3³ โดยในปี พ.ศ.2563 พบว่า ผลการประเมินในจังหวัดปัตตานีมีระดับที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ ในทั้งสองการประเมิน คือ (1) คะแนน RT ของจังหวัดปัตตานีมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 59.71 ในขณะที่ระดับประเทศ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 73 และ (2) คะแนน NT ของ

² การประเมินความรู้ด้านการอ่านของผู้เรียน (Reading Test : RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการประเมินความรู้ด้านการอ่านของผู้เรียน ที่มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น

³ การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นการดำเนินการประเมินคุณภาพผู้เรียน 2 ด้าน คือ ด้านคณิตศาสตร์ และ ด้านภาษาไทย เพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จังหวัดปัตตานีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.80 ในขณะที่ ระดับประเทศ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 43.97 คะแนน และผลการประเมิน RT และ NT ของโรงเรียนที่อยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน มีระดับที่ต่ำกว่าโรงเรียนภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดปัตตานี (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี, 2564)

นอกจากนี้ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ในปีการศึกษา 2563 ดำเนินการทดสอบวัดความรู้ของนักเรียน 3 ระดับ คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6⁴ พบว่า ผลคะแนนค่าเฉลี่ยรวมทุกวิชาในแต่ละระดับชั้นของจังหวัดปัตตานีอยู่ที่ 33.28, 22.88, 27.14 ตามลำดับ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมทุกวิชาของประเทศในทุกระดับ คือ 42.13, 36.01, 33.99 ตามลำดับ

ผลสัมฤทธิ์เหล่านี้สอดคล้องกับรายงานวิจัย สภาพปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552) ที่พบว่า การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอในสงขลา ยังคงเผชิญความท้าทายกับปัญหาในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ปัญหาความไม่ปลอดภัยของบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาการขาดแคลนครู ปัญหาด้านสถานศึกษา และปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพการศึกษาในวิชาสามัญที่ยังคงด้อยคุณภาพ จนนำไปสู่ปัญหาการออกกลางคันในระดับอุดมศึกษา ปัญหาการว่างงาน เป็นต้น นอกจากนี้ นักเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีข้อจำกัดในด้านภาษา ส่วนใหญ่จะใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน ทำให้คนในพื้นที่อาจมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ไม่ดี ทักษะการใช้ภาษาไทยเลยกลายเป็นจุดอ่อน ทั้งทักษะการพูด การอ่าน การเขียน และการฟัง เมื่อใช้ภาษาไทยเป็นมาตรฐานในการวัดคุณภาพก็อาจส่งผลให้เห็นได้ว่าการศึกษาในจังหวัดเหล่านี้มีคุณภาพที่ด้อยกว่าได้

จากรายละเอียดข้างต้น จะเห็นได้ว่าบริบทการศึกษาของจังหวัดปัตตานีมีความแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ได้แก่ ความเป็นมา การจัดการศึกษาที่หลากหลาย บริบทสังคมในด้านวัฒนธรรมและการใช้ภาษาที่ต่างจากส่วนอื่น ๆ ของประเทศ นอกจากนี้ ในด้านผลสัมฤทธิ์ของการเรียนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในทุกระดับ และการเผชิญความท้าทายในการจัดการศึกษาในหลาย ๆ ด้าน ทำให้จังหวัดปัตตานีเป็นกรณีศึกษาพิเศษ

⁴ โดยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สอบ 4 วิชา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สอบ 5 วิชา ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

บทที่ 3

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและวรรณกรรมปริทัศน์

3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1.1 การเลือกโรงเรียน

Glewwe (2002) ได้อธิบายตัวเลือกโรงเรียน (School Choice) ผ่านฟังก์ชันอรรถประโยชน์สูงสุด (Maximization of utility function) โดยโรงเรียนจะส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ (Cognitive skill) ซึ่งจะส่งผลต่อทุนมนุษย์ (Human capital) และต่อผลลัพธ์ (Outcome) ในด้านต่างๆ การเลือกโรงเรียนจึงอยู่บนข้อสมมติว่าเป็นการตัดสินใจของผู้ปกครองต่อลูกของตนที่ทำให้เกิดอรรถประโยชน์หรือความพึงพอใจสูงสุดตลอดชีพ โดยมีค่าใช้จ่ายเพื่อบริโภคสินค้าและบริการ และค่าใช้จ่ายเพื่อทักษะการเรียนรู้ของลูก

แบบจำลองอย่างง่ายของการเลือกโรงเรียน (A Simple Model of Schooling Choices) ได้กำหนดข้อสมมติคือ การตัดสินใจมีผลเกิดขึ้นต่อเนื่องใน 2 ช่วงเวลา โดยช่วงเวลาที่ 1 เป็นช่วงของการเข้าเรียน และช่วงเวลาที่ 2 คือ ช่วงวัยผู้ใหญ่และทำงาน และได้กำหนดข้อสมมติที่ว่า ผู้ปกครองมีลูกแค่คนเดียว ดังนั้น ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของผู้ปกครอง (Parent's Utility function) ในการตัดสินใจจะประกอบด้วยความพึงพอใจในการบริโภคใน 2 ช่วงเวลา และทักษะการเรียนรู้ของลูกที่จะได้รับ (Child's cognitive skill) สามารถอธิบายได้ตามสมการ ดังนี้

$$U = C_1 + \delta C_2 + \sigma A$$

โดยความพึงพอใจของผู้ปกครอง (U) ขึ้นอยู่กับการบริโภคในสินค้าและบริการ (C_1) การบริโภคเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของลูกเพื่ออนาคต (C_2) การให้น้ำหนักต่อการบริโภคในอนาคต (δ) รสนิยมในการเรียน (σ) โดยยิ่งมีค่าสูงก็ยิ่งมีความพึงพอใจมากจากการที่ลูกได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น และทักษะการเรียนรู้ (A)

สำหรับทักษะการเรียนรู้ A นั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการเรียนรู้ (α) ที่มาจากหลาย ๆ ปัจจัยและยังขึ้นอยู่กับคุณภาพโรงเรียน $f(Q)$ และจำนวนปีที่เรียน $g(S)$ อีกด้วย ดังสมการต่อไปนี้

$$A = \alpha f(Q)g(S)$$

การบริโภคในสินค้าและบริการ (C_1) ของผู้ปกครองนั้นขึ้นอยู่กับรายได้ในช่วงเวลาที่ 1 (Y_1) หักราคาค่าเล่าเรียนของลูกตามจำนวนปีที่เรียนในช่วงเวลาที่ 1 (pS) หรือในกรณีที่ลูกหารายได้

ระหว่างเรียนเอง (Y_c) และแบ่งบางส่วนจากรายได้ให้ผู้ปกครอง (k) ดังนั้น เวลาบางส่วนของผู้ปกครองที่ไปทำงานหารายได้จึงเท่ากับ $(1-s)kY_c$ ทั้งนี้ ได้กำหนดข้อสมมติให้ไม่มีการยืมและการออมเกิดขึ้นเพื่อความง่ายของแบบจำลอง ทำให้รายได้ในช่วงที่ 2 ของผู้ปกครอง (Y_2) ถ้าย้อนมาจากผลตอบแทนในการลงทุนในการศึกษาของผู้ลูกจากการที่ลูกโตเป็นผู้ใหญ่และทำงานแล้วในช่วงที่ 2 นี้ ดังนั้น ค่าใช้จ่ายเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้ลูก (C_2) ขึ้นอยู่กับรายได้ในช่วงเวลาที่ 2 (Y_2) หักด้วยรายได้ของผู้ปกครอง (Y_c) ทั้งนี้ รายได้ของผู้ปกครอง ขึ้นอยู่กับทักษะการเรียนรู้ของผู้ลูกตามประสิทธิภาพที่ทำได้ในตลาดแรงงาน (π) เป็นไปดังสมการต่อไปนี้

$$\begin{aligned}C_1 &= Y_1 - pS + (1-S)kY_c \\C_2 &= Y_2 - kY_c \\Y_c &= \pi A\end{aligned}$$

ทั้งนี้ แบบจำลองจะกำหนดให้คุณภาพโรงเรียนเป็นตัวแปรภายนอก (Exogenous) ฟังก์ชันความพึงพอใจของผู้ปกครองจึงสามารถเขียนใหม่ได้เป็นดังต่อไปนี้

$$U = Y_1 - pS + \delta Y_2 + ((1-S-\delta)k\pi + \sigma)\alpha f(Q)g(S)$$

เมื่อขยายแบบจำลองด้วยการกำหนดให้ผู้ปกครองสามารถเลือกโรงเรียนให้กับลูกได้ และหาก ผู้ปกครองเลือกโรงเรียนที่มีคุณภาพที่สูงเสมอ ค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนก็จะสูงขึ้น ดังนั้น ราคาของการเรียน (p) ขึ้นกับราคาฐานของการเรียน (p_0) คูณด้วยคุณภาพโรงเรียน (Q) เขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\begin{aligned}p &= p_0 Q \\U &= Y_1 - p_0 Q S + \delta Y_2 + ((1-S-\delta)k\pi + \sigma)\alpha f(Q)g(S)\end{aligned}$$

ทั้งนี้ได้กำหนดให้ฟังก์ชันของ f และ g ดังนี้

$$\begin{aligned}f(Q) &= Q^\beta \\g(S) &= S^\gamma\end{aligned}$$

ค่า The optimal values ของ S และ Q โดยที่ β และ γ เป็นค่าคงที่ จึงคำนวณได้เท่ากับ

$$\begin{aligned}S^* &= \frac{(\gamma - \beta) \left(1 + \delta + \frac{\sigma}{k\pi}\right)}{1 + \gamma - \beta} \\Q^* &= \left(\frac{\alpha\beta k\pi}{p_0}\right)(\gamma - \beta)^{\gamma-1} \left(1 + \delta + \frac{\sigma}{k\pi}\right) / (1 + \gamma - \beta)^\gamma\end{aligned}$$

กล่าวคือ ระดับการศึกษา (S) และคุณภาพโรงเรียน (Q) จะเพิ่มขึ้นเมื่อผู้ปกครองให้น้ำหนัก (δ) ต่อการบริโภคในอนาคตมากขึ้น และมีสนิยมที่สูงขึ้นต่อการเรียน (σ) โดยคุณภาพโรงเรียน

จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ในตลาดแรงงาน (α) แต่จะมีราคาของการเรียน (p_0) ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งราคาของการเรียนจะส่งผลต่อจำนวนปีในการเรียน (เมื่อคุณภาพโรงเรียนเป็นปัจจัยภายใน) เช่นเดียวกันกับการเพิ่มจำนวนปีที่เรียนขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนของนักเรียน

โดยสรุป ผลการศึกษาทั้งหมดชี้ให้เห็นว่าการเลือกโรงเรียนเป็นการตัดสินใจภายใน (endogenous) รูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัย ดังนี้ (1) คุณภาพโรงเรียน (2) การให้น้ำหนักต่อการบริโภคในอนาคตของผู้ปกครอง (3) รสนิยมต่อการเรียน (4) ราคาของการเรียน (5) ทักษะการเรียนรู้ของเด็ก (6) ประสิทธิภาพการเรียนรู้ในตลาดแรงงาน (7) สัดส่วนรายได้ของเด็กที่ให้แก่ผู้ปกครอง

3.1.2 การตัดสินใจของชาวมุสลิม

Sarntisart (2022) ได้อธิบายพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของชาวมุสลิม โดยทั่วไป ระบุองค์ประกอบ 3 ด้านของการตัดสินใจ ได้แก่ (1) รสนิยม ความชอบหรือความพึงพอใจ (2) ทรัพยากรที่มีหรือเวลาในการลงมือทำ และ (3) สินค้าบริการและกิจกรรมที่มากำหนดในการจัดสรรทรัพยากร

ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีหลักความเชื่อถึงการมีของโลก 2 ภาค คือ โลกที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน/โลกนี้ และโลกหลังความตาย/โลกหน้า (เป็นโลกในการตอบแทนความดีและความชั่ว) ทำให้ความพึงพอใจจะแบ่งออกเป็นสองส่วน *ส่วนที่หนึ่ง* ความพึงพอใจชีวิตในโลกปัจจุบัน และ *ส่วนที่สอง* การให้น้ำหนักถึงการคาดหวังความพึงพอใจ (discounted expected utility) ในโลกหลังความตาย ดังนั้น ทรัพยากรและเวลาของผู้บริโภคจะถูกจัดสรรออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) สินค้าและบริการ (2) กิจกรรมทางศาสนา/ ใช้จ่ายไปในหนทางศาสนา และ (3) การสะสม/การออม ชาวมุสลิมเชื่อว่าการใช้จ่ายไปในหนทางศาสนาจะได้รับผลประโยชน์ในโลกหน้า จึงจัดสรรเวลาและทรัพยากรที่มีไปกับการใช้บริโภคสินค้าและบริการในโลกนี้และใช้สำหรับเป้าหมายในทางศาสนาในโลกหน้า สามารถแสดงได้ดังนี้

$$\text{Max } U_p ([C_p, t_p, A(C_h, t_h)] + \frac{E\{U_h[A(C_h, t_h)]\}}{[(1+r)]})$$

$$\text{s. t. } C_p + C_h = R \text{ และ } C_p + C_h = T$$

โดยที่ C_p คือ การบริโภคสินค้าและบริการในโลกนี้

C_h คือ กิจกรรมทางศาสนาหรือการใช้จ่ายไปในหนทางศาสนา

t_p คือ เวลาที่ใช้ไปในเพื่อโลกนี้

t_h คือ เวลาที่ใช้ไปเพื่อหวังผลในโลกหน้า

R คือ ทรัพยากร

T คือ เวลา

การตัดสินใจทางเศรษฐกิจของชาวมุสลิมจะถูกกำหนดด้วยปัจจัยภายนอก ได้แก่ (1) ทรัพยากรที่มี (2) เวลา (3) ความคาดหวังและความพึงพอใจ โดยแบ่งออกเป็นสองส่วนถึงการหวังผลในโลกนี้และโลกหน้า รวมถึงการจัดสรรเวลาไปกับกิจกรรมต่าง ๆ และการบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ

3.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับผลตอบแทนในตลาดแรงงาน

ทฤษฎีตลาดแรงงานตามสำนักนีโอคลาสสิก ได้อธิบายกลไกการทำงานของตลาดแรงงานผ่านทั้งมุมมองของอุปสงค์-อุปทาน โดยมุมมองทางด้านอุปสงค์ต่อแรงงานของผู้ผลิตจะถูกอธิบายผ่าน Marginal productivity theory และมุมมองของอุปทานของแรงงานในตลาดแรงงานจะถูกอธิบายผ่าน Utility theory ของการตัดสินใจเข้าตลาดแรงงาน จึงนำมาซึ่งกลไกในตลาดแรงงานที่ผู้ผลิตต้องการจ้างคนที่ให้ประสิทธิผลสูงสุดในการผลิต ขณะที่แรงงานก็ตัดสินใจทำงานจากความพึงพอใจในค่าจ้าง (McNabb, 1987)

Becker (1962, อ้างใน รัชณี ยศถาภี, 2555) ได้เสนอว่า ทุนมนุษย์ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในอนาคต และเป็นทรัพยากรที่คงอยู่ในมนุษย์ตลอดไป ดังนั้น ทุนมนุษย์จึงเป็นตัวกำหนดประสิทธิผลในการผลิต ทั้งนี้ได้กำหนดข้อสมมติว่าแต่ละบุคคลสามารถเลือกที่จะพัฒนาทุนมนุษย์ได้ผ่านการลงทุนในการศึกษา หรือ การเพิ่มทุนมนุษย์ ณ ระดับที่ต้นทุนในการลงทุนในทุนมนุษย์เท่ากับผลประโยชน์ในรายได้ที่คาดว่าจะได้ในอนาคต (McNabb, 1987) หรือ บุคคลจะตัดสินใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เมื่อคาดว่าจะการลงทุนทางการศึกษา จะทำให้บุคคลมีกระแสรายได้ที่จะได้รับหลังจบการศึกษาเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ศึกษา จึงถือเป็นกระบวนการลงทุนในทุนมนุษย์ (Investment in Human Capital) (รัชณี ยศถาภี, 2555)

Mincer (1974, อ้างใน Goldberg & Smith, 2012) ก็ได้อธิบายการศึกษาต่อผลลัพธ์ในตลาดแรงงานจากการศึกษาผ่านทฤษฎี The Earning Function Method และใช้กรอบแนวคิดด้านทุนมนุษย์เป็นพื้นฐานในการอธิบายหรือเรียกว่ากรอบแนวคิด Mincerian โดยเป็นวิธีการประมาณค่าค่าจ้าง (ในรูปลอการิทึม) ที่จะได้รับการกำหนดด้วยการศึกษาและประสบการณ์ โดยการศึกษาจะประมาณค่าจากค่าสัมประสิทธิ์จากตัวแปรจำนวนปีที่ใช้ในการศึกษา 1 ปีที่เพิ่มขึ้น และในแบบจำลองได้นำตัวแปรประสบการณ์มาเป็นตัวแปรควบคุม อีกทั้ง การศึกษาตามกรอบแนวคิด Mincerian สามารถประมาณค่าจากระดับการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาได้ โดยเปลี่ยนตัวแปรการศึกษาให้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy) ในแบบจำลอง

3.1.4 ทุนทางสังคม (Social Capital)

3.1.4.1 นิยามทุนทางสังคม

Coleman (1988) ได้นิยามทุนทางสังคมโดยใช้เกณฑ์หน้าที่ (By function) ว่าเป็นความหลากหลายของหน่วยทางสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบร่วม 2 ประการคือ มิติด้านโครงสร้างสังคมและมิติด้านการเอื้อหรือหนุนเสริมให้เกิดการกระทำโดยผู้กระทำทั้งจากตัวบุคคลและจากองค์กร นอกจากนี้ได้กล่าวอีกว่า ทุนทางสังคมเหมือนทุนทางกายภาพและทุนมนุษย์ แต่อาจจะไม่สามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์และอาจใช้ได้กับงานบางอย่าง และทุนทางสังคมไม่เหมือนกับทุนกายภาพและทุนมนุษย์คือ ทุนทางสังคมจะอยู่ในรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำด้วยตัวเอง โดยทุนทางสังคมจับต้องไม่ได้ และไม่ใช้คุณสมบัติส่วนบุคคลอย่างเช่น การศึกษา ทักษะ เป็นต้น

Putnam (1993, อ้างใน สุวรรณ คำนัน และคณะ, 2551) ได้นิยามทุนทางสังคมว่าเป็นลักษณะเด่นขององค์กรทางสังคม เช่น ความไว้วางใจ (Trust) บรรทัดฐาน (Norm) และเครือข่าย (Network) ซึ่งสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพของสังคม โดยการส่งเสริม เกื้อหนุน การร่วมมือในการดำเนินงานซึ่งกันและกัน

3.1.4.2 ประเภทของทุนทางสังคม

การแบ่งประเภททุนทางสังคมสามารถแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด (เกสรศิริ อรุณชัยพร, 2559; สุวรรณ คำนัน และคณะ, 2551) ดังนี้

แนวคิดที่ 1 การแบ่งทุนทางสังคมออกเป็น Bridging capital และ Bonding capital โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- a. Bonding capital หมายถึง ทุนทางสังคมในแนวนอน (horizontal) ซึ่งทุกคนในสังคมมีความเท่าเทียมกัน หรือในลักษณะสังคมที่อาศัยอยู่ติดกันเป็นชุมชนเดียวกัน พบเจอได้ในสังคมชนบท ทำให้มีระดับความไว้วางใจกันสูง
- b. Bridging capital หมายถึง ทุนทางสังคมในแนวตั้งที่บุคคลซึ่งอยู่ต่างชนชั้นกันอยู่ร่วมกัน ในระหว่างชุมชน หรือปัจเจกบุคคลและองค์กรที่อยู่ห่างไกล ทำให้มีระดับความไว้วางใจกันต่ำ

แนวคิดที่ 2 การแบ่งทุนทางสังคมออกเป็นทุนทางสังคมเชิงโครงสร้าง (Structural social capital) และทุนทางสังคมเชิงการรับรู้ (Cognitive social capital)

- a. ทุนทางสังคมเชิงโครงสร้าง (Structural social capital) เป็นปัจจัยที่ช่วยให้เกิดประโยชน์จากการทำงานร่วมกันโดยผ่านบทบาทและเครือข่ายทางสังคมที่มีการจัดตั้งโดยมีกฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติ และสิ่งที่มีอยู่เดิมเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ทุนทางสังคมใน

รูปแบบนี้จึงมีลักษณะที่เป็นวัตถุวิสัย (Objective) และสามารถสังเกตการเกิดขึ้น/ลดลงได้อย่างชัดเจน

- b. ทูทางสังคมเชิงการรับรู้ (Cognitive social capital) จะมีบรรทัดฐาน (Norms) คุณค่า (Value) ทศนคติ (Attitude) ความไว้วางใจ (Trust) และความเชื่อ (Belief) ในแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มกัน และมีลักษณะอัตวิสัย (Subjective) ทำให้ยากต่อการสังเกตและการวัดการมีอยู่หรือเสื่อมสลาย

3.1.4.3 ทูทางสังคมต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ในโรงเรียน

ทุนทางสังคมอาจส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลในการผลิต สามารถทำหน้าที่การช่วยให้เครดิตแบบไม่เป็นทางการสำหรับผู้ยากจน รวมถึงทุนทางสังคมช่วยเอื้อหนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการโรงเรียนมากขึ้น มีความเกี่ยวข้องกับการที่อัตรานักเรียนหลุดออกจากระบบที่ลดลง และอาจส่งผลทางอ้อมผ่านการเพิ่มการสะสมทุนมนุษย์และการลงทุนที่ดีกว่าในระบบการศึกษาสาธารณะ (Coleman, 1988; Knack & Keefer, 1997) นอกจากนี้ ทุนทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพโรงเรียน โดยระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อโรงเรียนที่สูงจะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพที่สูงตามไปด้วย (Narayan and Pritchett, 2000 อ้างใน Wallis et al., 2004)

3.1.4.4 ทูทางสังคมต่อตลาดแรงงาน

ทุนทางสังคมสามารถสร้างผลิตภาพ และสร้างโอกาสในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย (Coleman, 1988) โดยเฉพาะทุนทางสังคมในรูปเครือข่ายที่ Putnam (1993, อ้างใน สุวรรณิ คำมัน และคณะ, 2551) ได้กล่าวว่ามีผลให้ (1) เพิ่มศักยภาพในการทำงานและช่วยลดต้นทุนในการทำงานได้มากกว่าการทำงานแบบปัจเจกชน (2) เกิดจารีตประเพณีที่เกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกันหรือต่างตอบแทน ทำให้องค์กรชุมชนแข็งแกร่งและมีพลังมากขึ้น (3) เกิดความไว้วางใจระหว่างกันของคนในเครือข่ายทำให้การติดต่อและระบบข้อมูลข่าวสารมีความสะดวกรวดเร็ว และ 4) มีการนำความสำเร็จร่วมกันในอดีตมาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างความร่วมมือในอนาคต

3.2 วรรณกรรมปริทัศน์

การทบทวนวรรณกรรมของงานศึกษานี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสามารถแบ่งได้เป็น 5 ส่วน ดังนี้

3.2.1 การเลือกโรงเรียน

3.2.2 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเรียนมหาวิทยาลัย

- 3.2.3 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับทุนทางสังคม
- 3.2.4 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ในตลาดแรงงาน
- 3.2.5 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องในทุกช่วงชีวิต (Stage of life)
- 3.2.6 ปัญหา Endogeneity ในวรรณกรรม

โดยมีรายละเอียดเนื้อหา ดังต่อไปนี้

3.2.1 การเลือกโรงเรียน

การเลือกโรงเรียนประเภทใดนั้น ได้ถูกกำหนดด้วยปัจจัยหลายด้าน อาทิ พื้นหลังครอบครัว โดยเฉพาะฐานะทางครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการเลือกโรงเรียน Burgess and Briggs (2010) ได้ประมาณการฐานะของนักเรียน ที่อยู่อาศัย และภาระงานของโรงเรียนต่อโอกาสการเข้าเรียนโรงเรียนที่มีคุณภาพ โดยงานวิจัยนี้ได้รวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ The Department for Children, Schools and Families (DSF) และ Geo-coded Data from Commercial and Government Sources วิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Probit และ Fixed effect regression พบว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวฐานะยากจนมีโอกาสน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญต่อการเข้าเรียนโรงเรียนที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ฐานะของครอบครัวไม่ได้ส่งผลต่อโอกาสการสำเร็จระดับการศึกษาสูงสุด

สอดคล้องกับ Asadullah and Maliki (2018) ได้ศึกษาปัจจัยกำหนดในการเรียนโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม (Islamic school) โรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาลในประเทศอินโดนีเซีย โดยใช้ชุดข้อมูล The Indonesian Socio-Economics Survey (SUSENAS) ในรอบปี 2005 เก็บข้อมูลโดย Indonesia's Central Statistical Bureau (BPS) และวิเคราะห์ด้วย Multinomial Logit ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามจะดึงดูดครัวเรือนที่มีฐานะยากจน อาศัยในพื้นที่ชนบท และพ่อแม่การศึกษาน้อย ซึ่งเป็นลักษณะตรงข้ามกับครัวเรือนนักเรียนที่เข้าเรียนโรงเรียนเอกชน นอกจากนี้ นักเรียนเพศหญิงมีความน่าจะเป็นที่จะเข้าเรียนโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม โดยไม่ขึ้นอยู่กับพื้นที่ ในขณะที่ นักเรียนเพศชายจะมีความน่าจะเป็นที่สูงกว่าในการเข้าเรียนโรงเรียนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเมือง อย่างไรก็ตาม รายได้ของครัวเรือน จะมีผลน้อยกว่าปัจจัยอื่น ๆ อย่างเช่น คุณลักษณะของเด็ก พื้นหลังของครอบครัว และชุมชนที่อยู่อาศัย

แต่ในกรณีของประเทศไทย (อนุวัฒน์ ชลไพศาล, 2010) ได้ศึกษาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการเลือกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาระหว่างโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาล ในประเทศไทย จากโครงการศึกษาสำรวจความรู้และทักษะของนักเรียนกลุ่มอายุ 15 ปี (Programme for International Student Assessment: PISA) ซึ่งใช้ข้อมูลภาคตัดขวางในปี 2549 และวิเคราะห์ด้วย

Quantile regression พบว่า ความสามารถของนักเรียนส่งผลในทางลบ ขณะที่ความสามารถในการจ่ายของครัวเรือนส่งผลทางบวกต่อโอกาสที่ครัวเรือนจะเลือกโรงเรียนเอกชน

ส่วนพื้นที่หลังทางครอบครัวในด้านอื่น ๆ ส่งผลต่อการเลือกโรงเรียนเช่นกัน งานศึกษาของ Dustan (2018) ศึกษาความสัมพันธ์ในเชิงครอบครัวต่อการเลือกโรงเรียน โดยวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์การเลือกโรงเรียนระหว่างพี่น้อง โดยใช้ข้อมูลการสมัครเรียนที่รวบรวมโดย COMIPEMS ตั้งแต่ปี 1998 ถึง 2011 และวิเคราะห์ด้วย Regression discontinuity analysis พบว่า อิทธิพลของพี่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเลือกโรงเรียนของน้อง ถึงแม้ว่าทั้งสอง จะมีอายุห่างกัน และไม่ได้เข้าเรียนในเวลาไล่เลี่ยกันก็ตาม โดยการเลือกนี้เป็นไปตาม การส่งต่อข้อมูลและแนวทางการศึกษา มากกว่า การคำนึงถึง ต้นทุน ความสะดวกสบาย การแข่งขันระหว่างพี่น้องหรือความกดดันจากผู้ปกครอง

นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียน Lankford and Wyckoff (1992) ได้วิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียน โดยใช้ข้อมูลจาก Current population survey (CPS) และ Public use microdata sample (PUMS) census data และวิเคราะห์ด้วย Binary logit model ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองตัดสินใจเลือกโรงเรียนจากคุณภาพโรงเรียนโดยเปรียบเทียบการเรียนการสอนศาสนาในโรงเรียน พฤติกรรมของเด็กนักเรียนโดยรวมและระดับสังคมเศรษฐกิจของครอบครัว

รวมถึงการเลือกสาขาวิชาเรียนในระดับมหาวิทยาลัยที่พื้นที่หลังทางครอบครัวมีผลเช่นเดียวกัน Yu and Hsieh (2022) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักศึกษาชาวไต้หวัน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ฐานะทางสังคมเศรษฐกิจ ปัจจัยในชั้นมัธยมและมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเพื่อสู่เส้นทางอาชีพในตลาดแรงงาน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิในชุดข้อมูล Taiwan Education Panel Survey and Beyond (TEPS-B) และวิเคราะห์ด้วย การประมาณ Multinomial logit และ binary logits พร้อมกัน พบว่า นักศึกษาที่มาจากพื้นที่หลังครอบครัวที่แตกต่างกัน จะมีเส้นทางที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเลือกสาขาวิชาในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นทางสังคม (Social class) ซึ่งการเลือกนี้จะทำให้เพิ่มความเหลื่อมล้ำในสังคมที่มากยิ่งขึ้นจากการลงทุนในการศึกษา รวมถึงโอกาสที่จะเกิดขึ้นในตลาดแรงงานและอาชีพในอนาคต

จากการเลือกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ได้ส่งผลต่อเนื่องในช่วงถัดมาของชีวิต ซึ่งในวรรณกรรมได้ระบุไว้ว่า โรงเรียนในช่วงระดับมัธยมปลายส่งผลต่อผลลัพธ์ทางด้านวิชาการในอนาคต โดยมีการศึกษาไว้อย่างแพร่หลาย เนื่องจากการวัดผลกระทบที่เกิดขึ้นวัดได้ง่าย เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทันที ยังไม่มีปัจจัยอื่นเข้ามารบกวน จึงทำให้สามารถวัดอิทธิพลของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน งานวิจัยที่ผ่านมาจะวัดผลกระทบใน 2 รูปแบบ คือ (1) ผลสัมฤทธิ์ (Education

achievement) และ (2) ระดับการศึกษา (Education attainment) โดยการวัดผลสัมฤทธิ์จะวัดผ่านคะแนนการทดสอบต่าง ๆ โดยเฉพาะในหมวดทักษะการรู้คิด ได้แก่ ทักษะการอ่าน และทักษะการคิดคำนวณ พบข้อสรุปของการวิจัยที่หลากหลาย (Berends, 2015) ได้สำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพของโรงเรียนที่เรียกว่า Charter school⁵ พบว่า ผลการศึกษาขึ้นอยู่กับตัวข้อมูล พื้นที่ วิธีการที่ใช้ในการวิจัย ซึ่ง Charter school ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์และแสดงความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับระดับการศึกษา ทั้งนี้ ยังพบว่า Charter school มีความสำคัญทางสถิติกับพื้นที่ชนบท ซึ่งเป็นพื้นที่เข้าถึงการศึกษาได้น้อย

งานศึกษาของ Greene et al. (1999) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชนใน Milwaukee Choice Program โดยสำรวจ ผลสัมฤทธิ์ในปีต่อ ๆ มาหลังจบการศึกษา ทุก ๆ ปี เป็นเวลา 4 ปี ด้วยการทำ Randomized Experiment พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการคิดคำนวณ และการอ่านในปีแรกหลังจบการศึกษา แตกต่างกันเล็กน้อย และให้ผลที่แตกต่างกันมากขึ้น เมื่อจำนวนปีหลังจากจบการศึกษามากขึ้น

ทั้งนี้ งานวิจัยบางส่วนได้ข้อสรุปที่ต่างออกไป โดยโรงเรียนประเภทใดก็ไม่ทำให้เกิดความแตกต่างต่อผลคะแนนการทดสอบของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมปลาย อย่างงานศึกษาของ Goldhaber (1996) ได้ศึกษาว่า โรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐ จะส่งผลต่อคะแนนอย่างไร ซึ่งวิเคราะห์ด้วย Probit ของชุดข้อมูล NELS88 ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนรัฐหรือโรงเรียนเอกชนไม่ได้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์และการอ่านแตกต่างกัน รวมถึงผลการเปรียบเทียบที่ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนรัฐและโรงเรียนอื่น ๆ เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาคาทอลิกหรือโรงเรียนเอกชนของผู้ที่มีรายได้สูง

สำหรับ Hitt et al. (2018) ที่ได้ทบทวนงานวิจัยอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) ถึงผลกระทบของประเภทโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง โรงเรียนเอกชน โรงเรียนรัฐ และ Charter School ต่อผลคะแนนการทดสอบทักษะการอ่านและการคิดคำนวณ พบว่า โรงเรียนเอกชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อคะแนนทดสอบในวิชาต่าง ๆ และมีนัยสำคัญเชิงบวกต่ออัตราการสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนโรงเรียนรัฐ พบว่า มีความผลทางลบต่อคะแนนการทดสอบและมีผลทางบวกต่ออัตราการสำเร็จการศึกษา แต่ทั้งสองไม่มีนัยทางสถิติปรากฏและผลของโรงเรียน charter school พบว่า มีนัยสำคัญทางบวกต่อคะแนนการทดสอบ

⁵ Charter School คือ โรงเรียนในกำกับรัฐบาล โดยการสนับสนุนของรัฐแบบหนึ่ง ซึ่งดำเนินการโดยกลุ่มหรือองค์กรอย่างอิสระ ภายใต้สัญญาตามกฎหมายที่ได้ตกลงในรายละเอียดเกี่ยวกับพันธกิจ โครงการ วัตถุประสงค์ การดูแลนักเรียน วิธีการประเมินผล และวิธีการวัดผลสำเร็จ โดยจะทำการประเมินการดำเนินการในระยะเวลาที่ตกลงกันไว้ โดยเฉลี่ยประมาณ 3-5 ปี

และมีผลเชิงบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญต่ออัตราการสำเร็จการศึกษา อาจจะถูกกล่าวได้ว่า ผลคะแนนการทดสอบจากอิทธิพลของโรงเรียนประเภทต่าง ๆ มีผลต่อผลลัพธ์อย่างหลากหลาย

นอกจากนี้ Glewwe and Jacoby (1994) นำเสนอการศึกษาคุณภาพโรงเรียนต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยใช้ชุดข้อมูล The Ghana Living Standards Survey (GLSS) ในประเทศ Ghana และวิเคราะห์ด้วย Multinomial Discrete Choice Model และ Two-Stage Least Squares เพื่อกำจัดปัญหา Selection bias พบว่า การปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนส่งผลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และตามกรอบแนวคิด Cost-Benefit Analysis การซ่อมแซมห้องเรียน เป็นการลงทุนที่มีประสิทธิภาพด้านต้นทุนในประเทศ Ghana มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับ การเพิ่มสื่อการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพของผู้สอน ซึ่งสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนยังคงเป็นส่วนสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

โดยสรุป การเลือกโรงเรียนถูกปัจจัยกำหนดในหลาย ๆ ด้าน อาทิ พื้นหลังครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพแวดล้อม พื้นที่ที่อาศัย คุณลักษณะส่วนบุคคล รวมถึงคุณภาพโรงเรียน ทั้งนี้ ประเภทโรงเรียนที่เลือกเรียนสามารถส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์และระดับการสำเร็จการศึกษาสูงสุดในช่วงระดับมัธยมปลายที่หลากหลาย บางงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีบทบาทต่อผลลัพธ์ของเด็กนักเรียน ในขณะที่บางงานวิจัยกลับแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนไม่มีผลใดๆ ต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ การศึกษาการเลือกโรงเรียนต่อผลลัพธ์ในช่วงมัธยมปลายจะขึ้นอยู่กับบริบท พื้นที่ และช่วงเวลาในการศึกษา ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันในวรรณกรรม

3.2.2 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเรียนมหาวิทยาลัย

“โรงเรียน” มีอิทธิพลต่อการกำหนดเส้นทางหลังจากสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย งานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาโรงเรียนต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย การตัดสินใจเลือกสาขาและคณะ การสำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

โรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย งานศึกษาของ Deming et al. (2014) ได้ศึกษาผลของ Public choice lottery สำหรับเข้าเรียน Charlotte-Mecklenberg School (CMS) ต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยและผลกระทบในด้านต่าง ๆ ซึ่งใช้ข้อมูล Student-level administrative data จาก CMS และชุดข้อมูลจาก The National Student Clearinghouse (NSC) พบว่าการได้รับ Public school choice lottery ส่งผลเพียงเล็กน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเพิ่มโอกาสในการจบการศึกษา ระดับมัธยมปลาย การเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี และการสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะในนักเรียนเพศหญิง

ไปทางทิศเดียวกันกับ Lavy (2021) ซึ่งได้ศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียนได้อย่างอิสระ (Free school choice) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อผลกระทบในระยะยาว ทั้งในแง่ทุนมนุษย์และความเป็นอยู่ โดยวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง difference-in-difference (DID) และ Geographical discontinuity (GD) จากชุดข้อมูล Israel's National Insurance Institute (NII) พบว่า การมีอิสระในการเลือกโรงเรียนได้เพิ่มระดับการสำเร็จการศึกษาสูงสุด โดยเฉพาะนักเรียนเพศชายที่มีผลอย่างมากต่อการเรียนมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ โรงเรียนมีผลอย่างมากต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย Cappellari (2004) ได้ศึกษาโรงเรียนที่เข้าเรียนในระดับมัธยมปลายต่อการเข้าเรียนมหาวิทยาลัยและการทำงาน ซึ่งชุดข้อมูลที่ใช้ันั้นได้สำรวจโดย The National Statistical Office (ISTAT) ที่รวบรวมสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกลุ่มรุ่นประชากรปี 1998 และประสบการณ์การทำงานในผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมตอนปลายในกลุ่มรุ่นประชากรปี 1995 โดยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแบบตัดขวาง (A Cross-Sectional) จำนวน 18,843 คน และวิเคราะห์ด้วย Bivariate Probit พบว่า โรงเรียนมัธยมปลายทั่วไป (General school) สามารถเพิ่มความน่าจะเป็นของการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยและความสามารถในการเรียน มหาวิทยาลัย ในขณะที่โรงเรียนเอกชน (Private school) พบว่าความสามารถทางการศึกษาดำกว่า จึงทำให้ความสามารถในการเข้าเรียนมหาวิทยาลัยน้อยกว่า

นอกจากนี้ โรงเรียนอาจส่งผลทางอ้อมต่อผลลัพธ์ในตลาดแรงงานผ่านการเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย จากงานศึกษาของ Strayer (2002) ถึงคุณภาพโรงเรียนจากตัวแปรด้านโครงสร้างโรงเรียน ได้แก่ สัดส่วนครูและนักเรียน ร้อยละของครูผู้สอนในระดับการศึกษาที่จบ หลักสูตรการเรียนการสอน อัตราการเข้าเรียน และอัตราการลาออกกลางคันต่อการเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยรายได้ที่ได้รับในตลาดแรงงาน โดยใช้ 2 ชุดข้อมูลประกอบกัน คือ The National Longitudinal Survey of Youth (NLSY) และ Integrated Postsecondary Data System (IPEDS) และวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองที่หลากหลาย อาทิ Multinomial Model การใช้ Two-Step Selection Correction Procedure และ Structural Wage Model ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพสูงมีบทบาทสำคัญในการเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย โรงเรียนที่ขนาดห้องเรียนเล็กกว่าจะเข้าเรียนมหาวิทยาลัย/หลักสูตรปริญญาตรี (4-years college) ที่สูงกว่าและมีความน่าจะเป็นที่จะเข้าเรียนในหลักสูตรอนุปริญญา (2-years college) ที่ต่ำกว่า นอกจากนี้ คุณภาพโรงเรียนมีอิทธิพลต่อรายได้ที่จะได้รับในตลาดแรงงานจากผลการเลือกเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งโรงเรียนเป็นผลกระทบทางอ้อมที่ได้รับผ่านการเข้าเรียนมหาวิทยาลัยสู่ผลลัพธ์ในตลาดแรงงาน

3.2.3 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับทุนทางสังคม

หน้าที่ของโรงเรียนนอกจากเพื่อสร้างทุนมนุษย์ในตัวนักเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องต่อการเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยแล้ว โรงเรียนยังมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างทุนทางสังคมในเด็กแต่ละคน ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมานอกจากทุนทางสังคมจะมาพร้อมกับครอบครัวของคน ๆ หนึ่งแล้ว ทุนทางสังคมยังสามารถสร้างได้จากภายในโรงเรียน

ทุนทางสังคมภายในโรงเรียนนั้น Tsang (2010) ได้ให้ความหมายว่าหมายถึงทรัพยากรทางสังคมที่ฝังตัวในเครือข่ายโรงเรียนทั้งภายในและภายนอก ซึ่งทุนทางสังคมในโรงเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทุนมนุษย์และทุนทางการเงิน โดยทุนทางสังคมของโรงเรียนสามารถผูกติด ยึดโยง และเชื่อมต่อทรัพยากรในโรงเรียน ทั้งนี้ ทุนทางสังคมของโรงเรียนไม่ได้ถูกสร้างผ่านเพียงแค่การไว้เนื้อเชื่อใจ จาริต และการให้คุณค่าต่อบางสิ่งร่วมกันในเครือข่ายเดียวกันเท่านั้น แต่ทุนทางสังคมสามารถถูกสร้างผ่านการพัฒนาวัฒนธรรมภายในโรงเรียนที่สามารถยึดโยงทุกกลุ่มในโรงเรียนให้เป็นหนึ่งเดียว

อย่างไรก็ตาม Dufur et al. (2013) ได้เผยมุมมองทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งจากในโรงเรียน และจากในครอบครัวต่อผลกระทบด้านต่าง ๆ ในชีวิต โดยศึกษาว่าทุนทางสังคมที่ถูกสร้างที่บ้าน และทุนทางสังคมที่ถูกสร้างที่โรงเรียนจะส่งผลอย่างไรต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจาก National Longitudinal Education Study และวิเคราะห์ด้วย Structural equation model ผลการศึกษา พบว่า ทุนทางสังคมในทั้ง 2 แหล่งสามารถช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา แต่ทุนทางสังคมจากครอบครัวมีอิทธิพลมากกว่าทุนทางสังคมจากโรงเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมบทบาทที่สำคัญของทุนทางสังคมในบ้าน เนื่องจากมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาศักยภาพในตัวเด็ก

ทุนทางสังคมจากครอบครัวและจากโรงเรียนอาจจะทำหน้าที่มากกว่าการเปรียบเทียบว่าจากแหล่งไหนมีบทบาทมากกว่ากัน เพราะ Hoffmann and Dufur (2008) ซึ่งศึกษาทุนทางครอบครัวและทุนทางโรงเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกระทำความผิดของเด็ก โดยต้องการพิจารณาว่าทั้งสองแหล่งทุนนี้ส่งผลในรูปแบบที่สามารถทดแทนกัน (Substitute effect) หรือประกอบกัน (Complement effect) เพื่อดูว่าทุนจากในโรงเรียนสามารถส่งผลทางบวกทดแทนต่อทุนทางครอบครัวได้หรือไม่ หรือทุนทางครอบครัวและโรงเรียนทำงานร่วมกันในการสนับสนุนการเติบโตของเด็กคนหนึ่ง การศึกษานี้ใช้ข้อมูล 2 ชุด ได้แก่ (1) The 1990 National Educational Longitudinal Study (2) The 1994-1995 National Longitudinal study of Adolescent Health และวิเคราะห์ด้วย Multilevel and multiplicative modeling approaches ผลการศึกษา พบว่าโรงเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมคุณภาพสูงสามารถทดแทนทุนทางครอบครัวของเด็กได้ อย่างเช่น โรงเรียนสามารถทำหน้าที่ทดแทนครอบครัวของเด็กที่มีฐานะยากจน การไม่เอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการ

เรียนของเด็ก อาจกล่าวได้ว่า ทูนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนสามารถบรรเทาความเสี่ยงในการกระทำผิดของเด็กจากครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงสูงได้ นอกจากนี้ ทูนทางสังคมสามารถเป็นแรงผลักดันหนึ่งที่ทำให้เด็กประพฤติตัวที่ดีต่อผลลัพธ์ในสังคม

นอกจากนี้ ทูนทางสังคมก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน Growiec and Growiec (2014) ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของทูนทางสังคม ในรูปแบบภายนอก (Bridging) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดระหว่างบุคคลภายนอกที่ไกลออกไป และรูปแบบภายใน (Bonding) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันหรือติดกันที่จะส่งผลต่อรายได้ที่จะได้รับ (Earning) และความอยู่ดีมีสุข (Subjective well-being : SWB) ด้วยกลุ่มตัวอย่างการศึกษาประเทศโปแลนด์ โดยพบว่าทูนทางสังคมแบบ Bridging กับรายได้ที่ได้รับจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะ Inverse U-shaped แต่ทูนทางสังคมแบบ Bonding ต่อรายได้จะมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อกัน ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่าง SWB กับทูนทางสังคมทั้งแบบ Bridging และ Bonding จะมีความสัมพันธ์แบบ Inverse U-shape

จากการทบทวนวรรณกรรม จะเห็นได้ว่า นอกจากทูนทางสังคมที่มาจากครอบครัวแต่เดิมอยู่แล้ว ทูนทางสังคมที่เกิดขึ้นจากในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญเช่นเดียวกันกับการส่งเสริมทุนมนุษย์ในแต่ละบุคคลและส่งผลต่อเนื่องไปยังด้านต่าง ๆ ของชีวิตให้ดียิ่งขึ้น เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ความประพฤติรวมถึงผลลัพธ์ในตลาดแรงงาน

3.2.4 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ในตลาดแรงงาน

ระดับการศึกษาส่งผลอย่างมากต่อผลลัพธ์ในตลาดแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นโอกาสที่จะได้ตอบรับเข้าทำงาน ระดับทักษะอาชีพที่สูงกว่าเมื่อจบการศึกษาที่สูงกว่า ที่สำคัญระดับรายได้ที่สูงขึ้นเมื่อจบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม โรงเรียนที่เข้ารับการศึกษามีผลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ทั้งทักษะการอ่าน การคิดคำนวณ และอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้แต่ละบุคคลมีทุนมนุษย์ในตัวเองที่แตกต่างกัน และสามารถส่งผลต่อความสามารถในการทำงาน

การศึกษาที่ผ่านมาได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ผ่านการวัดการศึกษาที่หลากหลายมาตรวัด และ ผลลัพธ์ในตลาดแรงงานหลายรูปแบบ เช่น Ionescu and Cuza (2012) ได้กล่าวถึงกลไกการศึกษาที่การศึกษาจะส่งผลต่อผลในตลาดแรงงาน โดยการศึกษาสามารถวัดได้จาก ปีการศึกษา (Years of schooling) ระดับการศึกษา (Education level attainment) ประภาศนียบัตรเฉพาะด้าน (Attainment of a particular credential) ระบบการศึกษา (Education system) การลงทุนในการศึกษา (Investments in education) คุณภาพโรงเรียน (Schooling quality) เส้นทางการศึกษาของแต่ละบุคคล (Individual's educational track) ภูมิหลังการศึกษาของผู้ปกครอง (Parental education background) ประเภทหลักสูตร (Curriculum type) และการทำกิจกรรม (Sector of

activity) ทั้งนี้การศึกษาสามารถส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ในตลาดแรงงานทั้งสิ้น โดยสามารถวัดจากมาตรวัดได้อย่างหลากหลายเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น ค่าจ้างและรายได้ที่จะได้รับ (Wage and earning) ความมั่นคงในหน้าที่การงาน (Time to the first stable job) การจ้างงาน/การว่างงาน (Employment/unemployment) ประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน (Worker productivity) ชั่วโมงการทำงาน (Hours worked) ลักษณะงาน (Nature of work) สุขภาวะของงาน (Worker's health) สวัสดิการ (Fringe benefits)

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างทุนมนุษย์ อันจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ และการประกอบอาชีพในตลาดแรงงาน Psacharopoulos and Layard (1979) ได้ศึกษาผลของการลงทุนในทุนมนุษย์ผ่านการศึกษา (Schooling) และการเรียนรู้ระหว่างทำงาน/ประสบการณ์ (On-the-job training) ต่อความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ด้วยการวิเคราะห์บนกรอบแนวคิดของ Mincer (1974) โดยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (random sample) ในกลุ่มคนทำงานเพศชายชาวอังกฤษจำนวน 7,000 คน ผลการศึกษา พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ระหว่างทำงาน/หลังจบการศึกษา โดยการเรียนรู้ระหว่างทำงาน/ประสบการณ์จะทำให้ได้รับอัตราค่าจ้างที่เพิ่มมากขึ้นมากกว่าจากการจบการศึกษาเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ จำนวนปีในการศึกษาที่เพิ่มขึ้นหนึ่งปีจะทำให้ได้รับอัตราค่าจ้างที่สูงขึ้นร้อยละ 8.5 ต่อสัปดาห์ การศึกษานี้ยังแสดงให้เห็นอีกว่า ทุนมนุษย์เป็นส่วนสำคัญในอธิบายถึงการได้รับรายได้ถาวร (Permanent income)

คุณภาพโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนในตลาดแรงงาน งานศึกษาของ Bedi and Edwards (2002) ได้ศึกษาคุณภาพโรงเรียนต่อการถูกกำหนดระดับรายได้ ที่ได้รับในตลาดแรงงาน โดยได้วัดคุณภาพโรงเรียนหลายด้าน ประกอบไปด้วย ด้านการอบรมพัฒนา ครูผู้สอน ด้านโครงสร้างโรงเรียน และ ด้านความหนาแน่นภายในโรงเรียน ซึ่งวิเคราะห์ด้วย Ordinary Least Square และ Quantile Regression Techniques จากชุดข้อมูลแบบสำรวจในกลุ่มครัวเรือนชาวเมืองในประเทศ Honduras ในปี 1986 เก็บรวบรวมโดย The Office of Planning, Coordination and Budget (SECPLAN) โดยพบหลักฐานยืนยันถึงคุณภาพโรงเรียนต่อการได้รับค่าจ้างในตลาดแรงงานในทางบวกเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ประเภทโรงเรียนก็สามารถส่งผลเช่นเดียวกันต่อผลลัพธ์ในตลาดแรงงาน ผลการศึกษาของ Newhouse and Suryadarma (2011) ที่ได้ประเมินผลลัพธ์ในการศึกษาโรงเรียนทั่วไปและโรงเรียนอาชีวศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) รายได้ที่ได้รับ (2) การเข้าร่วมในตลาดแรงงาน (3) ความเสี่ยงในการว่างงาน และ (4) คุณภาพในการทำงาน วิเคราะห์ด้วย Multinomial logit regression โดยใช้ชุดข้อมูล The Indonesia Family Life Survey (IFLS) ของการสำรวจสำมะโนครัวเรือนของประเทศอินโดนีเซียตั้งแต่ ปี 1993 พบผลสรุปที่สำคัญ 3 ข้อ คือ (1) การประมาณการส่วนต่างค่าจ้าง (Wage premium) พบว่า ผู้หญิงที่จบจากโรงเรียนอาชีว

จะได้รับส่วนต่างค่าจ้างมากกว่าผู้ชาย (2) ผู้ชายที่จบจากโรงเรียน อาชีวะจะได้รับผลตอบแทนที่ต่ำลงและต้องเผชิญ ผลกระทบทางลบต่อค่าจ้างอย่างหนัก (Wage penalty) (3) อิทธิพลของเพื่อน (Peer effect) มีผลสำคัญ เฉพาะกับคนที่มีความสามารถในการสอบ สูงกว่าค่าเฉลี่ย เช่น ผู้ชายที่มีผลคะแนนสูงจะได้รับส่วนต่างจากค่าจ้างเล็กน้อยทั้งที่จบจาก โรงเรียนอาชีวะ และโรงเรียนทั่วไป

บางงานศึกษาแสดงให้เห็นถึงปัญหา Selection bias ที่เกิดขึ้น อย่างเช่นงานศึกษา Bedi and Garg (2000) ที่ได้วัดโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อรายได้ที่ได้รับในตลาดแรงงาน จากชุดข้อมูล Indonesian Family Life Survey ในปี 1993 และวิเคราะห์ด้วย Multinomial Logit Model และ Difference-in-Difference (DID) Technique พบว่านักเรียนที่จบจากโรงเรียนรัฐบาล จะได้รับค่าจ้างที่มากกว่าโรงเรียนอื่น ๆ เหตุผลหนึ่ง คือ ลักษณะบุคคลที่เลือกเรียนในแต่ละโรงเรียน ตั้งแต่ต้น โดยนักเรียนที่มีความสามารถมากกว่าจะเข้าเรียนโรงเรียนรัฐ และโรงเรียนเอกชน ที่มีโรงเรียนศาสนาเป็นโรงเรียนที่นักเรียนที่มีความสามารถน้อยกว่าเป็นส่วนใหญ่จะเข้าเรียน ทำให้ผลต่อมาในด้านรายได้ที่ได้รับแตกต่างกัน นอกจากนี้ ปัจจัยอื่น ๆ ได้ช่วยเสริมให้เกิดความแตกต่างในระหว่างโรงเรียนได้เช่นเดียวกัน เช่น อิทธิพลด้านเพศ

ทั้งนี้ โรงเรียนยังสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับมหภาค อย่างเช่นงานศึกษาของ Saleh (2016) ได้วิเคราะห์อิทธิพลของการขยายตัวของ Public mass modern education ในปี 1951-1953 ของประเทศอียิปต์ ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนศาสนาแบบดั้งเดิม ที่เรียกว่า Kuttabs เป็น Public modern primary school ที่มีการเรียนการสอนสามัญศึกษา โดยได้ส่งผลต่อการศึกษาและอาชีพของชาวมุสลิมและชาวคริสต์ใน ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา วิเคราะห์ผลด้วย Ordinary Least Square พบว่า ในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ชาวมุสลิมโยกย้ายไปเรียนโรงเรียนสามัญศึกษามากขึ้น ซึ่งช่วยยกระดับทักษะในการประกอบอาชีพของชาวมุสลิมในเวลาต่อมา และทำให้อัตราการศึกษาและระดับทักษะอาชีพต่าง ๆ ระหว่างชาวมุสลิมและชาวคริสต์มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมากขึ้น จากเดิมที่ชาวคริสต์จะเป็นกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพทักษะสูงเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ชาวมุสลิมจะประกอบอาชีพที่ใช้ทักษะต่ำเป็นส่วนใหญ่

จากการทบทวนวรรณกรรม โรงเรียนสามารถบ่งชี้ที่สำคัญที่สุด วิสัยทัศน์ของโรงเรียน และเป้าหมายในการมุ่งเน้นต่อการเรียน งานศึกษาโรงเรียนในระดับมัธยมปลาย ไม่ว่าจะพิจารณาในด้านประเภทโรงเรียนหรือคุณภาพของโรงเรียน จะเห็นได้ว่า โรงเรียนในระดับมัธยมปลายล้วนแล้วมีผลกระทบในชีวิตต่อเนื่องไปอีกหลายปีไปจนถึงผลลัพธ์ที่จะได้รับในตลาดแรงงานข้างหน้า

3.2.5 ผลกระทบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับในทุกช่วงชีวิต (Stage of life)

ความสำคัญของการศึกษา โดยเฉพาะการเลือกโรงเรียน สามารถส่งผลกระทบต่อทุนมนุษย์ในแต่ละบุคคล ซึ่งทุนมนุษย์จะส่งผลกระทบต่อเนื่องในทุกช่วงชีวิตหลังจากนั้นไม่มากนักน้อย ไม่เพียงการส่งผลต่อการเลือกเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยและผลลัพธ์ในตลาดแรงงานแล้ว ยังมีด้านอื่น ๆ ที่โรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ที่จะได้รับ ไม่ว่าจะเป็นในแง่พฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิต หรือในแง่ของการตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ต่อไป

อิทธิพลต่อความเชื่อ ทักษะคติ หรือกรอบความคิดที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ในอนาคตจากโรงเรียนนั้น วรรณกรรมได้เคยศึกษาไว้อย่างแพร่หลาย อาทิ งานศึกษา Asadullah and Chaudhury (2010) ได้ศึกษาโรงเรียนต่อ Noncognitive outcome คือ สถานะการแต่งงาน (Marital status) ใช้ข้อมูลจาก The World Values Survey (WVS) มาวิเคราะห์ด้วย Probit Model ในประเทศบังกลาเทศ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่จบจากโรงเรียนสามัญศึกษา และโรงเรียนศาสนา (Madrasah) มีมุมมองที่ต่างกัน ต่อการตัดสินใจถึงสถานะการแต่งงาน การทำงานนอกบ้านของผู้หญิง ความปรารถนาในการมีบุตร การจบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นของผู้หญิง เป็นต้น

รวมถึงงานของ Cesur and Mocan (2013) ที่ศึกษาถึงผลกระทบของการขยายจำนวนปี การศึกษาภาคบังคับในระบบสามัญศึกษาต่อการประพฤติดัวในศาสนาอิสลาม ประเทศตุรกีประกาศกฎหมายบังคับด้านการศึกษาในปี 1997 ในการขยายระยะเวลาเพิ่มขึ้นจาก 5 ปี เป็น 8 ปี ส่งอิทธิพลต่อความศรัทธาในศาสนา วิถีชีวิต และความผูกใจในพรรคการเมืองอิสลาม งานศึกษานี้ได้ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ประชาชน ในกลุ่มวัยผู้ใหญ่ทั่วประเทศ ปี 2012 พบว่า การประกาศใช้กฎหมายนี้ ส่งผลทั้งชายและหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้หญิงที่เมื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น มีแนวโน้มที่จะเลิกสวมผ้าคลุมผมและมีวิถีชีวิตที่ทันสมัยมากขึ้นหรือแต่งตัวตามวัฒนธรรมตะวันตก (Modern lifestyle) มากขึ้น และการตัดสินใจลงคะแนนเสียงในพรรคการเมืองจะไม่ยึดติดกับพรรคที่เป็นอิสลามอย่างเดียวอีกต่อไป

โรงเรียนยังมีอิทธิพลต่อความพฤติกรรมในอนาคต เช่นงานศึกษาของ McEachin et al. (2020) ได้ประเมินอิทธิพลของโรงเรียนประเภท Charter school ต่อการเข้าเรียนในเกรด 9 รวมถึงแนวโน้มการก่ออาชญากรรม และการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในรัฐ North Carolina ประเทศสหรัฐอเมริกา ข้อมูลหลักในงานศึกษานี้ประกอบด้วย 3 ชุด คือ NCDPI, NCDPS, และ NCBOE⁶ วิเคราะห์ด้วย A Doubly-Robust Inverse Probability Weight Approach พบว่า นักเรียนที่เรียนโรงเรียนประเภท Charter school ในเกรด 8 มีความเป็นไปได้มากที่จะเลือกศึกษาต่อ ใน Charter school ในเกรด 9

⁶ The North Carolina Department of Public Instruction (NCDPI), The North Carolina Department of Public Safety (NCDPS), The North Carolina Board of Elections (NCBOE)

ดั้งเดิมและนักเรียนที่จบการศึกษาจาก Charter school มีความเป็นไปได้น้อยกว่าที่จะก่ออาชญากรรม และมีความเป็นไปได้สูงที่จะออกไปใช้สิทธิ์ เลือกตั้งเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่หรือเติบโตกลายเป็นพลเมืองดีของสังคม

งานศึกษาความสำคัญของโรงเรียนต่อพฤติกรรมด้านสุขภาพนั้น Glewwe (1999) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของแม่ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ทักษะการอ่าน และการคำนวณ และการเปิดกว้างต่อสังคมสมัยใหม่ต่อผลกระทบของสุขภาพลูก (Child health) ใช้ข้อมูล The 1990-91 Moroccan ENNVN ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างกว่า 3,323 ครอบครัวจากทุกพื้นที่ในประเทศโมร็อกโก และวิเคราะห์ด้วย Ordinary Least Squares (OLS) และ Community Fixed effect ซึ่งพบว่าความรู้ด้านสุขภาพของแม่ ที่ได้มาจากโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะเตรียมความพร้อมต่อการดูแลสุขภาพลูก ทั้งนี้ ความรู้ด้านสุขภาพที่ได้จากโรงเรียน จะไม่ใช่องค์ความรู้ที่ได้รับมาโดยตรง แต่เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากทักษะการอ่านและคิดคำนวณ จากโรงเรียนเพราะช่วยส่งเสริมให้แม่เข้าถึงความรู้ด้านสุขภาพในการดูแลลูกของตน

โดยทฤษฎีนี้เป็นองค์ประกอบที่ก่อร่างขึ้นจากทักษะต่าง ๆ ทั้งนี้ Heckman et al. (2006) ศึกษาว่าทักษะที่เป็น Cognitive skill และ Non-cognitive skill ส่งผลอย่างไรต่ออัตราค่าจ้าง การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน อาชีพ และความน่าจะเป็นในการมีพฤติกรรมเสี่ยง โดยใช้ชุดข้อมูลจาก The National Longitudinal Survey of Youth ปี 1979 สุ่มในกลุ่มคนที่มีอายุ 14 - 22 ปี และวิเคราะห์ด้วยการทำ Least-squares ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าทั้ง Cognitive และ Non-cognitive skill ส่งผลกระทบทั้งสิ้นต่อตลาดแรงงาน โดยมีส่วนช่วยให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการทำงาน การพัฒนาทักษะต่าง ๆ และการลดพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ

3.2.6 ปัญหา Endogeneity ในวรรณกรรม

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและรายได้ที่ได้รับ (Earning) ในตลาดแรงงาน ทางเทคนิคการวิเคราะห์มีประเด็นอยู่หลายประการ ปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือ ปัญหา Endogeneity โดยนักเศรษฐศาสตร์มองว่า การเลือกโรงเรียนเป็นการตัดสินใจที่ไม่ได้เกิดขึ้นแบบสุ่ม (random assignment) ทำให้เกิดอคติในการประมาณการ (Estimation Bias) และหากไม่ได้แก้ปัญหาดังกล่าว ผลการศึกษาก็จะมีค่าไม่ถูกต้อง ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของบทสรุปและข้อเสนอแนะของการศึกษา

วิธีที่นำมาใช้แก้ปัญหาย่างแพร่หลาย คือ Two stage least squares (2SLS) รวมถึง Three stage least squares (3SLS) หรือ Heckman selection model โดยใช้ตัวแปรเครื่องมือ (Instrument variable) หลากหลาย ยกตัวอย่าง การศึกษาของ Bedi and Edwards (2002) ใช้ตัวแปรที่บ่งบอกถึงค่าเฉลี่ยของระดับการศึกษาสูงสุดในระดับเทศบาล และตัวชี้วัดถึงโครงสร้างพื้นฐาน

ในโรงเรียน เช่น ระบบสาธารณูปโภคในโรงเรียน เป็นต้น หรืองานของ Asadullah et al. (2007) ก็ได้้นำตัวแปรที่เกี่ยวกับศาสนาของผู้ปกครอง และลักษณะของโรงเรียนสามัญในพื้นที่ที่ศึกษามาเป็นตัวแปร IV หรือการศึกษาของ Deming et al. (2014) ได้ใช้การได้รับ lottery assignment ในการเข้าเรียนโรงเรียนมาเป็นตัวแปรเครื่องมือ รวมถึงกรณีศึกษาในประเทศไทยที่ Uddin and Sarntisart (2023) ได้ศึกษากลุ่มโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ความไม่สงบในชายแดนใต้และกลุ่มโรงเรียนในพื้นที่ที่เหลือของภาคใต้ ประเทศไทยต่อจำนวนปีที่ได้รับการศึกษา ซึ่งได้นำตัวแปรที่เป็นจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยของผู้ปกครองในแต่ละรุ่นของประชากรของแต่ละจังหวัดมาเป็นตัวแปรเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาเอนอีย์ และการศึกษาของ Glewwe (2002) ก็เสนอแนะตัวแปรเครื่องมือที่มีความเหมาะสมนำมาใช้ ได้แก่ ตัวแปรที่แสดงถึงคุณลักษณะโรงเรียน (School characteristics) ราคาของโรงเรียน (School price) และระยะห่างจากบ้านต่อตัวเลือกโรงเรียน (Distance to the school choice) มาเป็น IV รวมถึงงานศึกษาของ Chen and Ren (2022) ที่นำเดือนเกิดมาใช้เป็นตัวแปรเครื่องมือในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับผลลัพธ์ในตลาดแรงงาน

3.3 สรุปบทเรียนจากรรณกรรมทั้งหมด

จากแบบจำลอง ทฤษฎีและการปฏิสัมพันธ์ของรณกรรมทั้งหมดข้างต้น แสดงให้เห็นโรงเรียน ทูทางสังคม การเข้าเรียนมหาวิทยาลัย และผลตอบแทนในตลาดแรงงานมีความเกี่ยวเนื่องกันทั้งสิ้น โดยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) การเลือกโรงเรียนส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในระดับมหาวิทยาลัย ทูทางสังคม และผลตอบแทนในตลาดแรงงาน

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นจุดเปลี่ยนผ่านสู่การเรียนรู้ต่อมหาวิทยาลัยและส่งผลลัพธ์ในตลาดแรงงานที่สำคัญ (Strayer, 2002) โรงเรียนมีความสัมพันธ์ต่อระดับทักษะการอ่านและการคิดคำนวณอย่างต่อเนื่องในชีวิตทั้งระยะสั้นและระยะยาว อาทิ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การเข้าเรียนมหาวิทยาลัย และผลตอบแทนในตลาดแรงงาน จากการทบทวนวรรณกรรมแสดงให้เห็นว่าทั้งคุณภาพโรงเรียนและหลักสูตรของโรงเรียนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เช่น คะแนนทดสอบการอ่านและการคิดคำนวณ ระดับการสำเร็จการศึกษาที่แตกต่างกัน (Berends, 2015; Glewwe & Jacoby, 1994; Goldhaber, 1996; Greene et al., 1999; Hitt et al., 2018) นอกจากนี้ การสะสมทุนมนุษย์ของบุคคลหนึ่งในโรงเรียนได้ส่งผลกระทบต่อเพิ่มขึ้นของความน่าจะเป็นในการสอบเข้าระดับมหาวิทยาลัย การเลือกสาขาหรือคณะ และความสามารถในการสำเร็จการศึกษาในมหาวิทยาลัย (Deming et al., 2014) อีกทั้งการสะสมทุน

มนุษย์ในโรงเรียนทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและผลตอบแทนในตลาดแรงงาน อาทิ การเพิ่มระดับของรายได้ที่จะได้รับในตลาดแรงงาน โดยแต่ละโรงเรียนสามารถส่งผลต่อค่าจ้างที่ได้รับในตลาดแรงงานแตกต่างกัน (Bedi & Edwards, 2002; Bedi & Garg, 2000; Newhouse & Suryadarma, 2011) และการยกระดับทักษะอาชีพของคนในประเทศจากการเปลี่ยนหลักสูตรการเรียน ทำให้ประชาชนในประเทศเข้าถึงการประกอบอาชีพการงานในทักษะระดับสูง (Saleh, 2016) นอกจากนี้ โรงเรียนสามารถส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมของบุคคลหนึ่ง จากปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน จนเป็นเครือข่ายเพื่อนที่สามารถมีความไว้วางใจ เป็นช่องทางการส่งต่อข้อมูลเพื่อเกื้อหนุนและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ซึ่งทุนทางสังคมในโรงเรียนสามารถส่งเสริมและเติมเต็มทุนทางครอบครัวที่แต่ละครอบครัวมีไม่เท่ากันได้ อันจะเป็นผลดีในการส่งผลต่อเนื่องต่อไปในด้านต่าง ๆ ของชีวิต (Dufur et al., 2013; Growiec & Growiec, 2014; Hoffmann & Dufur, 2008; Tsang, 2010)

(2) ตัวแปรอื่น ๆ นอกจากโรงเรียนที่กำหนดการเข้าเรียนมหาวิทยาลัย ทุนทางสังคม และผลตอบแทนในตลาดแรงงาน

นอกจากโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเข้าเรียนมหาวิทยาลัย ทุนทางสังคม และผลตอบแทนในตลาดแรงงาน การทบทวนวรรณกรรมทำให้พบว่า ยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่สามารถกำหนดผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น คือ (1) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ความสามารถในการเรียน (2) พื้นหลังครอบครัว ได้แก่ พื้นที่ที่อยู่อาศัย ฐานะของครอบครัว การศึกษาของพ่อแม่ รวมไปถึงพี่น้องคนอื่น ๆ ในครอบครัว (3) รสนิยมในการศึกษา ได้แก่ การเรียนการสอนศาสนาในโรงเรียน ค่าเทอม การให้น้ำหนักของผู้ปกครองในการบริโภคในอนาคต เป็นต้น

(3) ลักษณะของคนมุสลิม

การตัดสินใจในมิติต่าง ๆ ตั้งแต่การเลือกโรงเรียน การเข้าเรียนมหาวิทยาลัย ทุนทางสังคม และผลตอบแทนในตลาดแรงงาน นอกจากกรอบแนวคิดการตัดสินใจโดยทั่วไปของเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกแล้ว พบว่า กรอบแนวคิดและกรอบเงื่อนไขในการตัดสินใจของชาวมุสลิมมีความแตกต่างจากมุมมองทั่วไปของคนในสังคม เนื่องจากชาวมุสลิมจะมีหลักศรัทธาถึงโลกหลังความตายหรือโลกการตัดสินใจดีและความชั่ว ทำให้ทรัพยากรที่ชาวมุสลิมมีรวมถึงเวลาต้องถูกจัดสรรออกเป็น 2 ส่วน โดยจะจัดสรรเพื่อใช้ในกิจกรรมในโลกที่ดำรงอยู่ และเพื่อโลกหน้าผ่านกิจกรรมศาสนาต่าง ๆ (Sarntisart, 2022)

การทบทวนวรรณกรรมข้างต้นแสดงถึงช่องว่างของวรรณกรรมในบริบทของประเทศไทย ได้แก่การศึกษาตัวเลือกโรงเรียนในแง่มุมมองของชาวมุสลิมในประเทศไทย เพราะเมื่อพิจารณาบริบทของชาวมุสลิมในสังคมพหุวัฒนธรรมเช่นประเทศไทยแล้ว จะพบว่า ต้องเผชิญตัวเลือกโรงเรียนที่

หลากหลายและแตกต่างไปจากโดยรวมของประเทศไทย ดังนั้น งานศึกษานี้จึงเป็นการพยายามเติมเต็มช่องว่างทางวรรณกรรมโดยการเลือกศึกษาผลของการเลือกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของชาวมุสลิมในประเทศไทย และได้พยายามกำหนดตัวเลือกโรงเรียนจากการนิยามที่ครอบคลุมบริบทพื้นที่ให้มากที่สุด โดยนิยามประเภทโรงเรียนที่กว้างขึ้นผ่านหลักสูตรหรือแนวทางในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนทั้งสามัญและศาสนา ซึ่งโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญต่อการเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย และการสร้างประสิทธิผลในตลาดแรงงาน และผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของโรงเรียนที่เป็นเป้าหมายในการลงทุนทางสังคม โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนศาสนา เพราะศาสนาถือเป็นสถาบันหนึ่งที่หลอมรวมความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้เหนียวแน่นมากยิ่งขึ้นจนสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านอื่น ๆ และการกลับสู่การทำงานแก่ชุมชน นอกจากนี้ สถาบันศาสนามีบทบาทเข้มข้นต่อสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนในพื้นที่ของชาวมุสลิม ดังนั้น ในงานศึกษานี้จึงต้องการศึกษาบทบาทของโรงเรียนต่อผลกระทบใน 3 ด้าน ได้แก่ การเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย ผลตอบแทนในตลาดแรงงาน และทุนทางสังคม

บทที่ 4

กรอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย

4.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

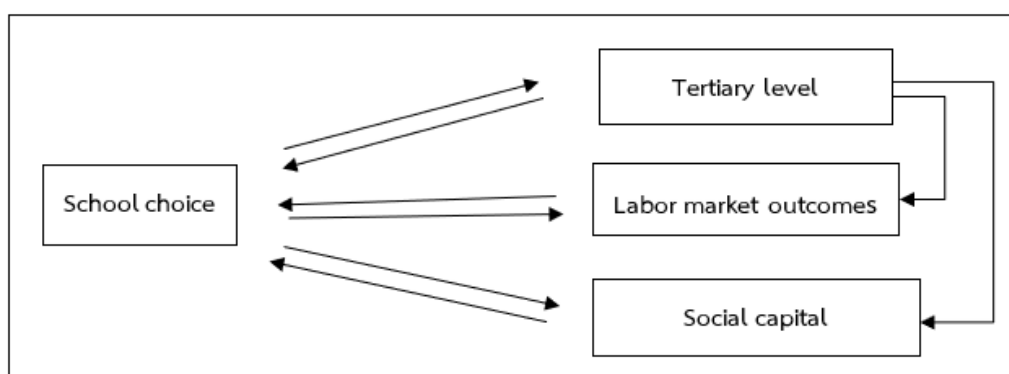
การศึกษานี้ใช้กรอบแนวคิดการกำหนดค่าจ้างที่จะได้รับของ Mincer (1974 อ้างใน Psacharopoulos & Layard, 1979) โดยกล่าวว่า การกำหนดค่าจ้างที่จะได้รับในตลาดแรงงาน ขึ้นอยู่กับทุนมนุษย์ (Human capital) ในแต่ละบุคคล โดยแต่ละบุคคลจะมีทุนมนุษย์ มากน้อยเพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับจำนวนปีที่เข้ารับการศึกษ (Quantity of schooling) การเรียนรู้ ระหว่างทำงาน/ประสบการณ์ (On-the-job training) และความสามารถในการเรียนรู้ (Ability) การศึกษานี้ขยายกรอบแนวคิดดังกล่าวโดยพิจารณาพรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้แก่ (1) Behrman and Birdsall (1983) ซึ่งได้กล่าวถึงคุณภาพโรงเรียน (Quality school) ต่อการสร้างทุนมนุษย์ ในแต่ละบุคคลและ (2) Glewwe (2002) ซึ่งอธิบายว่า ตัวเลือกโรงเรียน (School Choice) ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ (Cognitive skill) ทุนมนุษย์ (Human capital) ผลลัพธ์ด้านต่างๆ รวมถึง ผลตอบแทนในตลาดแรงงาน (3) งานวิจัยคุณภาพโรงเรียนในด้านต่าง ๆ อาทิ โครงสร้างโรงเรียน การจัดการเรียน คุณภาพครูผู้สอน ส่งผลต่อการกำหนดค่าจ้างในอนาคต (Bedi & Edwards, 2002; Glewwe & Jacoby, 1994; Strayer, 2002) (4) งานศึกษาของ Coleman (1988) ที่กล่าวถึงทุน ทางสังคม (Social capital) ว่าเกี่ยวข้องและส่งเสริมทุนมนุษย์ ซึ่งน่าจะมีความสำคัญมากในสังคม พหุวัฒนธรรมที่ประกอบขึ้นจากหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มศาสนา โดยสรุปกรอบแนวคิดของ การศึกษานี้มองว่า การเลือกโรงเรียนนอกจากจะส่งผลต่อความสามารถในการเข้าศึกษาต่อใน ระดับอุดมศึกษาแล้ว ยังอาจส่งผลไปยังการสะสมทุนทางสังคม และอาจส่งผลต่อค่าจ้างที่จะได้รับใน อนาคตด้วย

การศึกษานี้กำหนดข้อสมมติว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาโรงเรียนใด เป็นการตัดสินใจเลือก ตัวเลือกที่ดีที่สุด (Optimal decision) ที่ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและข้อจำกัดด้านการเงิน ของแต่ละบุคคล (Strayer, 2002) และในกลุ่มชาวมุสลิมก็ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดด้านศาสนาอีกด้วย (Sarntisart, 2022) การเลือกโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับการประเมินต้นทุน (Cost) และคาดการณ์ ประโยชน์ที่จะได้รับ (Benefit) โดยต้นทุนครอบคลุมต้นทุนทางตรง เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือ และ ครอบคลุมต้นทุน ทางอ้อมเช่น ค่าเดินทางไปโรงเรียน และประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคต คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ซึ่งเป็นใบเบิกทางต่อไปในการเรียนระดับมหาวิทยาลัยอันจะส่งผล ต่อเนื่องสู่รายได้ที่จะได้รับในอนาคตหรือผลตอบแทนในโลกหน้าตามหลักศาสนาของชาวมุสลิม

นอกจากนี้ การเลือกโรงเรียนต่อผลลัพธ์ในด้านต่าง ๆ สามารถที่จะเกิดปัญหา Endogeneity เนื่องจากเป็นการเลือกที่ไม่ได้เป็นไปในรูปแบบ Random assignment เพราะหากพิจารณาในมุมมองของทฤษฎีความพึงพอใจสูงสุดตลอดช่วงชีวิต (Lifetime utility maximization) การเลือกเส้นทางใดหรือตัวเลือกใดจะส่งผลกระทบต่อเนื่องต่อไปในอนาคตได้ทั้งสิ้น ฉะนั้น การเลือกตัวเลือก ณ จุดหนึ่งหนึ่งจะส่งผลต่อ ๆ ในช่วงชีวิตถัด ๆ มา เช่นกันสำหรับการเลือกโรงเรียนก็สามารถที่จะส่งผลต่อการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา ผลตอบแทนในตลาดแรงงาน และทุนทางสังคม ดังนั้นการเลือกจึงไม่ได้เกิดขึ้นแบบสุ่ม และสามารถนำมาสู่การเกิดอคติในการเลือก (Selection bias) จึงจำเป็นต้องพิจารณาปัญหา Endogeneity ในงานศึกษานี้

กรอบแนวคิดข้างต้นสอดคล้องกับวรรณกรรมในเรื่องผลกระทบของโรงเรียนต่อการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา (Bedi & Edwards, 2002; Bedi & Garg, 2000; Cappellari, 2004; Deming et al., 2014; Heckman et al., 2006; Hitt et al., 2018; Lavy, 2021; Newhouse & Suryadarma, 2011; Strayer, 2002; Yu & Hsieh, 2022) และต่อทุนทางสังคม (Coleman, 1988; Dufur et al., 2013; Hoffmann & Dufur, 2008; สุวรรณีย์ คำมัน และคณะ, 2551) รวมถึงโรงเรียนต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน (Bedi & Edwards, 2002; Glewwe & Jacoby, 1994; Strayer, 2002) อีกทั้ง การเรียนต่อหลังจบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอาจส่งผลต่อเนื่องไปยังผลตอบแทนในตลาดแรงงานและทุนทางสังคม และจากการทบทวนวรรณกรรมในงานศึกษานี้ อาจเกิดปัญหา Endogeneity และควรที่จะแก้ปัญหาเพื่อความเที่ยงตรง สามารถแสดงกรอบแนวคิดได้ในภาพที่ 3 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

4.2 ระเบียบวิธีวิจัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียน (School choice) ต่อการเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย (2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียน (School choice) ต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน (2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียน (School choice) ต่อทุนทางสังคม

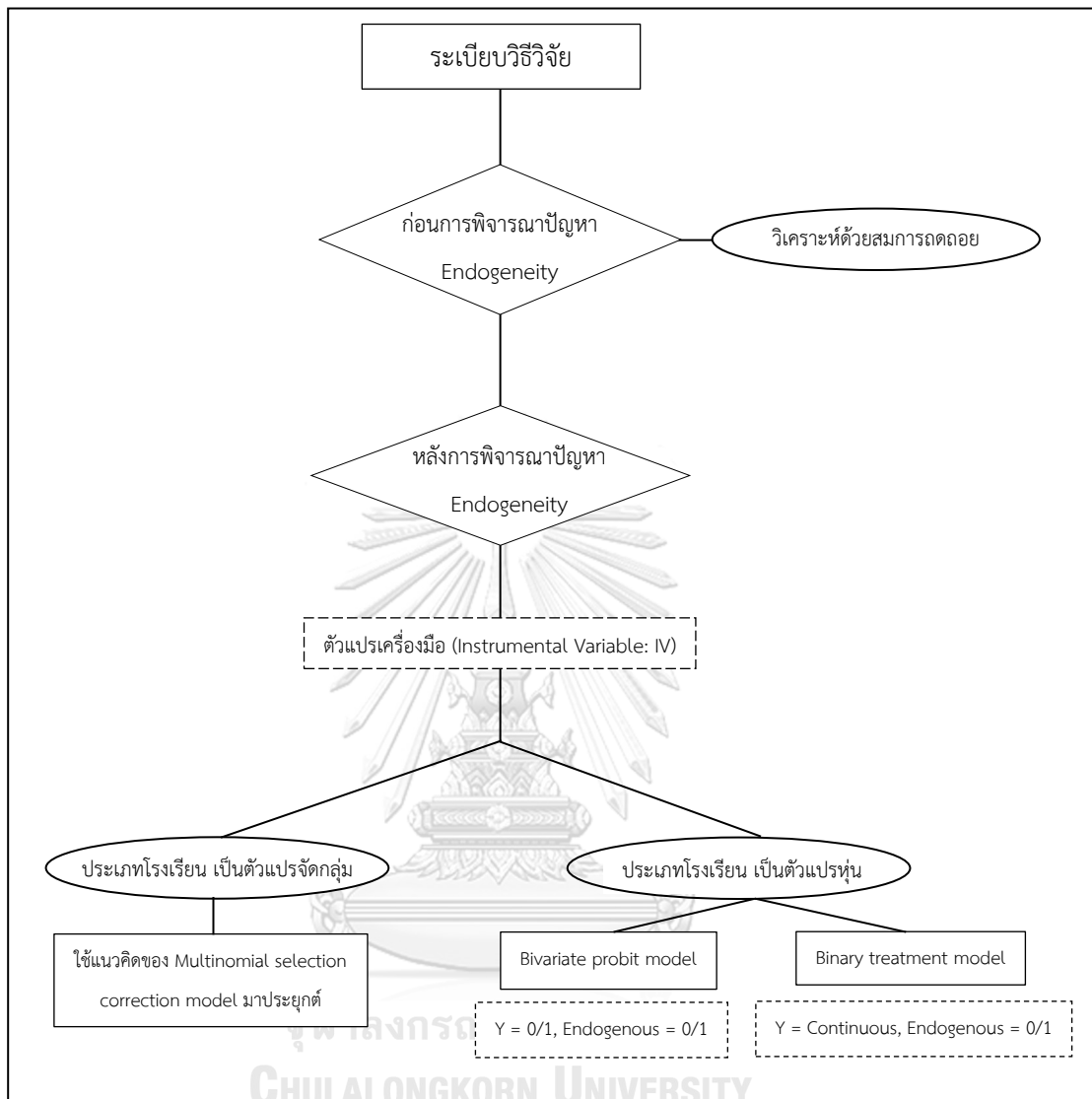
งานศึกษานี้ได้วิเคราะห์ทั้งก่อนและหลังพิจารณาปัญหา Endogeneity ซึ่งก่อนการพิจารณาปัญหา Endogeneity ได้วิเคราะห์ด้วยสมการถดถอย โดยนำแบบจำลอง Multinomial logit regression, Logit regression และ Ordinary Least Squares (OLS) มาวิเคราะห์ตามประเภทของตัวแปรตามที่ศึกษา เพื่อหาผลกระทบของประเภทโรงเรียนต่อผลลัพธ์ในด้านต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การศึกษาผลของการเลือกโรงเรียนต่อผลลัพธ์ต่าง ๆ สามารถเกิดปัญหา Endogeneity ได้ หากละเลยไม่แก้ปัญหาก็อาจทำให้ผลการวิเคราะห์ในงานศึกษานี้ไม่เที่ยงตรง ดังนั้น ในงานศึกษานี้ได้วิเคราะห์ผลหลังพิจารณาปัญหา Endogeneity ในการวิเคราะห์ร่วมด้วย ซึ่งจะทดสอบหาตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) ที่เหมาะสมในการนำมาใช้แก้ปัญหามาเมื่อได้ตัวแปรเครื่องมือที่เหมาะสมในการแก้ปัญหามาแล้ว จะนำตัวแปรเครื่องมือนี้ไปวิเคราะห์ผลการศึกษาด้วย 2 วิธี ได้แก่

วิธีที่ 1 การวิเคราะห์การประมาณการด้วยประเภทโรงเรียนแบบเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม โดยนำแนวคิดของการทำ Multinomial logit selection correction มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีที่ 2 การประมาณการด้วยประเภทโรงเรียนแบบเป็นตัวแปรหุ่น โดยใช้แบบจำลอง Bivariate probit สำหรับแบบจำลองที่ทั้งตัวแปรตามและตัวแปร Endogenous เป็นตัวแปรหุ่น และใช้แบบจำลอง Binary treatment หรือ Endogenous switching model สำหรับแบบจำลองที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรต่อเนื่องและตัวแปร Endogenous เป็นตัวแปรหุ่น

ซึ่งสามารถแสดงแผนผังระเบียบวิธีวิจัยในงานศึกษาได้ดัง ภาพที่ 4 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4 แผนผังระเบียบวิธีวิจัย

4.3 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

4.3.1 ก่อนการพิจารณาปัญหา Endogeneity

ในส่วนก่อนการพิจารณาปัญหา Endogeneity จะใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอย (Regression equations) ในแต่ละสมการ ดังนี้

(1) การประมาณการการเลือกโรงเรียน โดยวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Multinomial logit regression แสดงสมการได้ดังนี้

$$Type_School_i^* = \beta_0 + X_i'\beta_1 + \varepsilon_i \quad (\text{Equation 1})$$

โดย $Type_School_1^*$ หมายถึง ประเภทโรงเรียน (Type of school)

$Type_School_1^*$ เท่ากับ 1 หากจบม.ปลายจากโรงเรียนสามัญศึกษา

$Type_School_1^*$ เท่ากับ 2 หากจบม.ปลายจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

$Type_School_1^*$ เท่ากับ 3 หากจบม.ปลายจากสถาบันศึกษาปอเนาะ

X_i' หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

ε_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

(2) การประมาณการประเภทโรงเรียนต่อการเรียนต่อมหาวิทยาลัย โดยวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Logit regression แสดงสมการได้ดังนี้

$$Tertiary_i^* = \alpha_0 + Type_School_i' \alpha_1 + X_i' \alpha_2 + \vartheta_i \quad (\text{Equation 2})$$

โดย $Tertiary_i^*$ หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ

$Tertiary_i^*$ เท่ากับ 1 หากสำเร็จระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

$Tertiary_i^*$ เท่ากับ 0 หากสำเร็จระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

$Type_School_i'$ หมายถึง ประเภทโรงเรียน (Type of school)

X_i' หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

ϑ_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

(3) การประมาณการผลของประเภทโรงเรียนต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน โดยวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Logit regression และ Ordinary Least Squares (OLS) แสดงสมการได้ดังนี้

$$Employment_i^* = \delta_0 + Type_School_i' \delta_1 + Tertiary_i' \delta_2 + X_i' \delta_3 + e_i \quad (\text{Equation 3})$$

$$\log(income)_i^* = \sigma_0 + Type_School_i' \sigma_1 + Tertiary_i' \sigma_2 + X_i' \sigma_3 + e_i \quad (\text{Equation 4})$$

ทั้งนี้ วิเคราะห์ตัวแปรผลตอบแทนในตลาดแรงงานใน 2 มิติ ได้แก่ การทำงาน และรายได้ต่อเดือน

โดย $Employment_i^*$ หมายถึง การทำงาน

$Employment_i^*$ เท่ากับ 1 หากปัจจุบันกำลังทำงาน

$Employment_i^*$ เท่ากับ 0 หากปัจจุบันไม่ได้ทำงานหรือว่างงาน

$\log(income)_i^*$ หมายถึง รายได้ต่อเดือน

$Type_School_i'$ หมายถึง ประเภทโรงเรียน (Type of school)

$Tertiary_i'$ หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ

X_i' หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

e_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

(4) การประมาณการประเภทโรงเรียนต่อทุนทางสังคม โดยวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Logit regression แสดงสมการได้ดังนี้

$$SC_i^* = \gamma_0 + Type_School'_i \gamma_1 + Tertiary'_i \gamma_2 + X'_i \gamma_3 + u_i \quad (\text{Equation 5})$$

โดย SC_i^* หมายถึง ทุนทางสังคม (Social capital)

SC_i^* เท่ากับ 1 หากเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมด้านนั้นสูง

SC_i^* เท่ากับ 0 หากเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมด้านนั้นต่ำ

$Type_School'_i$ หมายถึง ประเภทโรงเรียน (Type of school)

$Tertiary'_i$ หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ

X'_i หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

u_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

ตัวแปรทุนทางสังคม (SC_i^*) ได้อ้างอิงงานศึกษาของ Lindström et al. (2001) ซึ่งได้วัดทุนทางสังคมออกมาเป็น 4 ด้าน โดยเชื่อว่าทุนทางสังคมมีหลายมิติในการพิจารณาและแต่ละด้านไม่สามารถรวมกันเป็นหนึ่งได้ ทุนทางสังคมทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการเข้าร่วมสังคม (Social participation)
2. ด้านการยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social anchorage)
3. ด้านการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากร (Instrumental Support) และ
4. ด้านการได้รับสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional Support)

ซึ่งแต่ละด้านจะวัดได้ว่าบุคคลนั้นมีทุนทางสังคมในด้านนั้นสูง ($SC_i = 1$) หรือมีทุนทางสังคมในด้านนั้นต่ำ ($SC_i = 0$) ด้วยการถามคำถามตามในแบบสอบถามของส่วนที่ 7 ในภาคผนวกที่ 1 โดยมีการแปรผลดังนี้

1. ด้านการเข้าร่วมสังคม (Social participation) จะถามคำถามที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมด้วย 13 กิจกรรม ทั้งนี้ได้ปรับกิจกรรมการเข้าร่วมแตกต่างจากต้นฉบับเล็กน้อยเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงศาสนาและพื้นที่ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบระหว่างเคยเข้าร่วมหรือไม่เคยเข้าร่วม หากตอบเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ น้อยกว่า 3 กิจกรรมลงไปให้แปรผลเป็น “การเข้าร่วมสังคมต่ำ”

2. ด้านการยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social anchorage) จะถามคำถามที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของตนในการยึดเหนี่ยวสังคม จำนวน 5 ข้อ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบระหว่างเห็นด้วยมากหรือเห็นด้วยน้อย หากตอบเห็นด้วยน้อยจำนวน 3-5 ข้อ ให้แปรผลเป็น “การยึดเหนี่ยวทางสังคมต่ำ”

3. ด้านการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากร (Instrumental Support) จะถามคำถามที่เกี่ยวข้องกับการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากรจำนวน 1 ข้อ โดยให้เลือกตอบเป็นสเกล 4 ระดับ จากได้รับอย่างแน่นอน อาจจะได้รับในบางครั้ง ไม่แน่ใจว่าจะได้รับ และ ไม่ได้รับการสนับสนุน หากเลือกตอบ อาจจะได้รับในบางครั้ง, ไม่แน่ใจว่าจะได้รับ, ไม่ได้รับการสนับสนุน ให้แปรผลเป็น “การได้รับสนับสนุนทางทรัพยากรต่ำ”

4. ด้านได้รับสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional Support) จะถามคำถามที่เกี่ยวข้องกับการได้รับสนับสนุนทางอารมณ์จำนวน 3 ข้อ โดยให้เลือกตอบเป็นสเกล 4 ระดับ จากได้รับอย่างแน่นอน อาจจะได้รับในบางครั้ง ไม่แน่ใจว่าจะได้รับ และ ไม่ได้รับการสนับสนุน หากเลือก อาจจะได้รับในบางครั้ง ไม่แน่ใจว่าจะได้รับ ไม่ได้รับการสนับสนุน จำนวน 2-3 ข้อ ให้แปรผลเป็น “การได้รับสนับสนุนทางอารมณ์ต่ำ”

4.3.2 หลังพิจารณาปัญหา Endogeneity

การพิจารณาปัญหา Endogeneity ในงานศึกษานี้ ได้กระทำด้วยกัน 2 วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 การประมาณการด้วยตัวแปรประเภทโรงเรียนแบบเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม

การวิเคราะห์เพื่อการประมาณการตัวแปรประเภทโรงเรียนแบบเป็นตัวแปรจัดกลุ่มได้นำแนวคิดของการทำ Multinomial logit selection correction model มาประยุกต์ในการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นแบบจำลองหนึ่งที่จะช่วยลดทอนปัญหา Endogeneity ที่เกิดขึ้นในงานศึกษา โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ประมาณการการเลือกโรงเรียนพร้อมตัวแปรเครื่องมือในสมการ

$$Type_School_i^* = \beta_0 + X_i'\beta_1 + Z_i'\beta_2 + \varepsilon_i \quad (\text{Equation 6})$$

โดย $Type_School_1^*$ หมายถึง ประเภทโรงเรียน (Type of school)

$Type_School_1^*$ เท่ากับ 1 หากจบม.ปลายจากโรงเรียนสามัญศึกษา

$Type_School_1^*$ เท่ากับ 2 หากจบม.ปลายจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

$Type_School_1^*$ เท่ากับ 3 หากจบม.ปลายจากสถาบันศึกษาปอเนาะ

X_i' หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

Z_i' หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรเครื่องมือ

ε_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

หลังจากนั้นคำนวณหาค่า Predicted probability ของการเลือกโรงเรียนในแต่ละประเภท ($p_Type_School_i$) เพื่อจะนำมาใช้แทนค่าที่แท้จริง (Actual value) ของตัวแปรประเภทโรงเรียน

ขั้นที่ 2 นำค่า Predicted probability ของแต่ละประเภทโรงเรียนที่ได้ในขั้นที่ 1 มาประมาณการผลกระทบต่อผลลัพธ์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) การประมาณการการเลือกโรงเรียนต่อการเรียนต่อหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

$$Tertiary_i^* = \alpha_0 + p_Type_School'_i \alpha_1 + X'_i \alpha_2 + \vartheta_i \quad (\text{Equation 7})$$

โดย $Tertiary_i^*$ หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ

$p_Type_School'_i$ หมายถึง ค่า Predicted probability ของแต่ละประเภทโรงเรียน

$p_Type_School1_i$ เท่ากับ ค่า Predicted probability ของการเลือกเรียน
โรงเรียนสามัญศึกษา

$p_Type_School2_i$ เท่ากับ ค่า Predicted probability ของการเลือกเรียน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

$p_Type_School3_i$ เท่ากับ ค่า Predicted probability ของการเลือกเรียน
สถาบันศึกษาปอเนาะ

X'_i หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

ϑ_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

(2) การประมาณการการเลือกโรงเรียนต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน

$$Employment_i^* = \delta_0 + p_Type_School'_i \delta_1 + Tertiary'_i \delta_2 + X'_i \delta_3 + e_i \quad (\text{Equation 8})$$

$$\log(\text{income})_i^* = \sigma_0 + p_Type_School'_i \sigma_1 + Tertiary'_i \sigma_2 + X'_i \sigma_3 + e_i \quad (\text{Equation 9})$$

โดย วิเคราะห์ตัวแปรผลตอบแทนในตลาดแรงงานใน 2 มิติ ได้แก่ การทำงานและรายได้ต่อเดือน

$Employment_i^*$ หมายถึง การทำงาน

$\log(\text{income})_i^*$ หมายถึง รายได้ต่อเดือน

$p_Type_School'_i$ หมายถึง ค่า Predicted probability ของแต่ละประเภทโรงเรียน

$p_Type_School1_i$ เท่ากับ ค่า Predicted probability ของการเลือกเรียน
โรงเรียนสามัญศึกษา

$p_Type_School2_i$ เท่ากับ ค่า Predicted probability ของการเลือกเรียน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

$p_Type_School3_i$ เท่ากับ ค่า Predicted probability ของการเลือกเรียน
สถาบันศึกษาปอเนาะ

$Tertiary'_i$ หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ

X'_i หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

e_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

(3) การประมาณการการเลือกโรงเรียนต่อทุนทางสังคม

$$SC_i^* = \gamma_0 + p_Type_School'_i \gamma_1 + Tertiary'_i \gamma_2 + X'_i \gamma_3 + u_i \quad (\text{Equation 10})$$

โดย SC_i^* หมายถึง ทุนทางสังคม (Social capital)

$p_Type_School'_i$ หมายถึง ค่า Predicted probability ของแต่ละประเภทโรงเรียน

$p_Type_School1_i$ เท่ากับ ค่า Predicted probability ของการเลือกเรียน
โรงเรียนสามัญศึกษา

$p_Type_School2_i$ เท่ากับ ค่า Predicted probability ของการเลือกเรียน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

$p_Type_School3_i$ เท่ากับ ค่า Predicted probability ของการเลือกเรียน
สถาบันศึกษาปอเนาะ

$Tertiary'_i$ หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ

X'_i หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

u_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

วิธีที่ 2 การประมาณการด้วยตัวแปรประเภทโรงเรียนแบบเป็นตัวแปรหุ่น

การวิเคราะห์เพื่อการประมาณการตัวแปรประเภทโรงเรียนเป็นตัวแปรหุ่น โดยในขั้นแรก จะทำการควรวมตัวแปรประเภทโรงเรียนจากที่เป็นตัวแปรจัดกลุ่ม (3 ประเภทโรงเรียน) ให้เป็นตัวแปรหุ่น (2 ประเภทโรงเรียน: *Pondok*)⁷ และจะนำแบบจำลอง Bivariate probit และ Binary treatment มาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งทั้งสองแบบจำลองจะเป็นการวิเคราะห์พร้อมกันหรือแบบ Joint estimation ระหว่าง 2 สมการ ได้แก่ การเลือกโรงเรียนและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในด้านนั้น ๆ ดังนี้

(1) การประมาณการเลือกโรงเรียนต่อการเรียนต่อหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Bivariate probit ซึ่งทั้ง 2 สมการต่อไปนี้จะทำการประมาณการพร้อมกัน ดังนี้

$$Pondok_i^* = \beta_0 + X'_i \beta_1 + Z'_i \beta_2 + \varepsilon_i \quad (\text{Equation 11})$$

$$Tertiary_i^* = \alpha_0 + Pondok'_i \alpha_1 + X'_i \alpha_2 + \vartheta_i \quad (\text{Equation 12})$$

โดย $Pondok_i^*$ หมายถึง Latent variable ของตัวแปรหุ่นประเภทโรงเรียน

$Tertiary_i^*$ หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ

$Pondok'_i$ หมายถึง ตัวแปรหุ่นที่แทนประเภทโรงเรียน

X'_i หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

ϑ_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

⁷ จะใช้สัญลักษณ์เป็น *Pondok* และวิธีการพิจารณาการควรวมจะแสดง ในข้อ 5.3.2

(2) การประมาณการเลือกโรงเรียนต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงานในทั้ง 2 มิติ ประกอบด้วย

- a. ตัวแปรการทำงาน จะวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Bivariate probit ซึ่งจะประมาณการพร้อมกับการเลือกประเภทโรงเรียน ดังต่อไปนี้

$$Pondok_i^* = \beta_0 + X_i'\beta_1 + Z_i'\beta_2 + \varepsilon_i \quad (\text{Equation 11})$$

$$Employment_i^* = \delta_0 + Pondok_i'\delta_1 + Tertiary_i'\delta_2 + X_i'\delta_3 + e_i \quad (\text{Equation 12})$$

โดย $Pondok_i^*$ หมายถึง Latent variable ของตัวแปรหุ่นประเภทโรงเรียน

$Employment_i^*$ หมายถึง การทำงาน

$Pondok_i'$ หมายถึง ตัวแปรหุ่นที่แทนประเภทโรงเรียน

$Tertiary_i^*$ หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ

X_i' หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

ε_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

- b. ตัวแปรรายได้ต่อเดือน จะวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Binary treatment ซึ่งจะประมาณการพร้อมกับการเลือกประเภทโรงเรียน ดังต่อไปนี้

$$Pondok_i^* = \beta_0 + X_i'\beta_1 + Z_i'\beta_2 + \varepsilon_i \quad (\text{Equation 11})$$

$$\log(\text{income})_i^* = \sigma_0 + Pondok_i'\sigma_1 + Tertiary_i'\sigma_2 + X_i'\sigma_3 + e_i \quad (\text{Equation 13})$$

โดย $Pondok_i^*$ หมายถึง Latent variable ของตัวแปรหุ่นประเภทโรงเรียน

$\log(\text{income})_i^*$ หมายถึง รายได้ต่อเดือน

$Pondok_i'$ หมายถึง ตัวแปรหุ่นที่แทนประเภทโรงเรียน

$Tertiary_i^*$ หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ

X_i' หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

ε_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

(3) ผลของการเลือกโรงเรียนต่อทุนทางสังคม จะวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Bivariate probit ซึ่งทั้ง 2 สมการต่อไปนี้จะทำการประมาณการพร้อมกัน ดังนี้

$$Pondok_i^* = \beta_0 + X_i'\beta_1 + Z_i'\beta_2 + \varepsilon_i \quad (\text{Equation 11})$$

$$SC_i^* = \gamma_0 + Pondok_i'\gamma_1 + Tertiary_i'\gamma_2 + X_i'\gamma_3 + u_i \quad (\text{Equation 14})$$

โดย $Pondok_i^*$ หมายถึง Latent variable ของตัวแปรหุ่นประเภทโรงเรียน

SC_i^* หมายถึง ทุนทางสังคม (Social capital)

$Pondok_i'$ หมายถึง ตัวแปรหุ่นที่แทนประเภทโรงเรียน

$Tertiary_i$ หมายถึง ระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ

X_i หมายถึง เวกเตอร์ของตัวแปรอธิบาย

u_i หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

4.4 ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

4.4.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูลในระดับปฐมภูมิ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานศึกษา ในครั้งนี้ คุณสมบัติกลุ่มตัวอย่างจะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 25-49 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มวัยทำงาน ครอบคลุมช่วงอายุที่โดยทั่วไปจะจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วจนถึงก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ (Pre-aging)⁸ ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สามารถจดจำและระลึกถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้เพื่อลดปัญหาอคติที่เกิดจากการลืม (Recall bias) ในการเก็บข้อมูล และเป็นการคัดออกกลุ่มประชากรช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไปที่อยู่ช่วงเปลี่ยนผ่านนโยบายทางการศึกษาของพื้นที่ ซึ่งรายละเอียดการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างมีกระบวนการดังนี้

- (1) คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากข้อมูลสถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและการเคหะ จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ⁹ เมื่อปี 2564 แสดงให้เห็นว่าประชากรในจังหวัดปัตตานีมีจำนวนทั้งสิ้น 729,581 คน โดยมีประชากรที่มีอายุระหว่าง 25-49 ปี จำนวนทั้งสิ้น 250,654 คน และนับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีร้อยละ 88¹⁰ หรือทั้งสิ้น 220,575 คน หากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างภายใต้การสุ่มแบบง่าย ใช้วิธีการของ Cochran (1963) โดยสัดส่วนของประชากรในปัตตานีที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป เท่ากับร้อยละ 34 และหากกำหนดให้ช่วงความเชื่อมั่น (Confidence Interval) เท่ากับร้อยละ 95 ความเที่ยง (Precision) เท่ากับร้อยละ 5 และอัตราการตอบสนอง (Response Rate) เท่ากับร้อยละ 50 จะสามารถคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรในปัตตานีที่มีอายุ 25-49 ปี มีค่าเท่ากับ 345 คน หากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Krejcie and Morgan (1970) โดยสัดส่วนของประชากรในปัตตานีที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป เท่ากับร้อยละ 34 และหากกำหนดให้ช่วงความเชื่อมั่น (Confidence Interval) เท่ากับร้อยละ 95 ความเที่ยง

⁸ กลุ่มวัยก่อนสูงอายุ (Pre-aging) คือ ประชากรอายุ 50-59 ปี ตามนิยามของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

⁹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก :

<http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>. (วันที่ค้นข้อมูล : 2565, 1 กรกฎาคม)

¹⁰ กระทรวงมหาดไทย, สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี กรมการพัฒนาชุมชน. (2564, 2 พฤศจิกายน).

รายงานคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดปัตตานี ประจำปี 2564.

- (Precision) เท่ากับร้อยละ 5 มีค่าเท่ากับ 344 คน เนื่องจากมีจำนวนใกล้เคียงกันทั้งสองวิธี จำนวนกลุ่มตัวอย่างจึงสรุปให้เท่ากับ 345 คน
- (2) ในกรณีนี้ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้จำนวนตัวอย่างที่ประมาณได้ในข้อ (1) มาคูณกับค่า Design Effect ที่กำหนดให้เท่ากับ 1.6 (เป็นการปรับความแปรปรวนอันเกิดจากวิธีการสุ่มตัวอย่าง) ทำให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 25-49 ปี มีค่าเท่ากับ 552 คน
- (3) เนื่องจากข้อจำกัดด้านสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 และข้อจำกัดด้านงบประมาณ ไม่อำนวยต่อการลงพื้นที่ตามบ้านเพื่อเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลได้ปรับเป็นการเก็บข้อมูลแบบ Quota sampling และ Convenience sampling และเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 700 คน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่มากพอที่จะทำการศึกษาและมีจำนวนมากกว่า การเก็บข้อมูลแบบเดิมเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือในการศึกษา ทั้งนี้ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่พึงประสงค์ภายใต้ Convenience sampling ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เช่น การศึกษาของ Vo et al. (2019) ระบุว่า การเก็บข้อมูลแบบ Convenience sampling ควรจะมีกลุ่มตัวอย่าง 200 คน แต่ก็ไม่ได้ระบุที่มาที่ไป เป็นต้น
- (4) แบ่งการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ประเภทโรงเรียน ด้วยการตั้งข้อสมมติให้นักเรียนทั้ง 3 ประเภทมีขนาดสัดส่วนเท่า ๆ กัน เนื่องจากเล็งเห็นว่า หากกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละประเภทโรงเรียนให้สอดคล้องกับสัดส่วนของจำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษา ในแต่ละประเภทโรงเรียนตามปี 2564 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ และโรงเรียนสามัญศึกษา จะมีสัดส่วนนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 65, 23, 12¹¹ ตามลำดับ แต่หากเราพิจารณาช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บรวบรวม คือ 25-49 ปี แสดงว่า จำเป็นต้องคำนึงถึงสัดส่วนของทั้ง 3 ประเภทโรงเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ความนิยมในแต่ละโรงเรียนได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและบริบทนโยบายการอุดหนุนการศึกษาของรัฐบาลในช่วงเวลาที่ผ่านมา ดังนั้นไม่สามารถนำสัดส่วนนักเรียนของปีปัจจุบันมากำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างได้ การกำหนดให้มีสัดส่วนที่เท่า ๆ กันทั้ง 3 ประเภทโรงเรียนจึงมีความเหมาะสมที่สุด โดยแต่ละประเภทโรงเรียนจะมีขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยประมาณ 233 คน

¹¹ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี. (2565). *ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาศึกษาปีการศึกษา 2564 ฉบับย่อ*.

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<https://drive.google.com/file/d/1LBMB91d2MaH2zbg02ulQibVUtLOFHK/view>. (วันที่ค้นข้อมูล :

2565, 20 กรกฎาคม).

4.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการเก็บข้อมูลในการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

(1) ตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะต้องรวบรวมทั้งสิ้น 700 คน ซึ่งผู้วิจัยมั่นใจได้ว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่พอจะใช้ในการวิเคราะห์ที่ได้

(2) ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนเพื่อเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนึงถึงสถานที่ตั้งของโรงเรียน ตามความเจริญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เขตพื้นที่เมือง (อำเภอเมืองปัตตานี) และเขตพื้นที่ชนบท (อำเภออื่น ๆ) และกำหนดจำนวนโควตาเบื้องต้นในการเก็บข้อมูลในแต่ละโรงเรียน โดยแต่ละประเภทแสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวกที่ 2

(3) ทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนโควตาในแต่ละโรงเรียน โดยผ่านการติดต่อประสานงานกับตัวแทนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน เช่น ศิษย์เก่า อาจารย์ประจำโรงเรียน หัวหน้าสมาคมศิษย์เก่า รวมถึง อสม. หรือประชาชนในพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างได้ ซึ่งตัวแทนจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขการคัดกรองของกลุ่มตัวอย่าง (อายุ 25-49 ปีขึ้นไป นับถือศาสนาอิสลาม อาศัยในจังหวัดปัตตานี และสมัครใจที่จะตอบแบบสอบถาม) ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามในรูปแบบของ Google form หรือกระดาษตามความเหมาะสมและความสะดวกให้กับตัวแทน โดยตัวแทนจะเป็นผู้กระจายแบบสอบถามตามจำนวนโควตาในแต่ละโรงเรียนที่ได้คำนวณเอาไว้

(4) การเก็บข้อมูลตามโควตาแต่ละโรงเรียนที่กำหนดเป็นไปอย่างจำกัด ดังนั้นจึงได้ปรับการเก็บข้อมูลบางส่วนเป็นเก็บแบบ Convenience sampling แต่ยังคงพยายามให้มีการกระจายการเก็บข้อมูลตามพื้นที่ต่าง ๆ ที่อยู่ในจังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมดประมาณ 650 คน และได้คัดออกบางแบบสอบถามที่ไม่ตรงกับเกณฑ์การคัดเลือก รวมถึงบางส่วนที่มีการเก็บซ้ำ จึงเหลือกลุ่มตัวอย่างที่รวบรวมมาได้ทั้งสิ้น 483 คน ทั้งนี้เมื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลอาจมีบางตัวแปรที่มีข้อมูลไม่สมบูรณ์ (Missing data) จึงเหลือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์โดยประมาณ 410 คน ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยในแต่ละประเภทโรงเรียนสามารถแสดงรายละเอียดข้อมูลได้ ดังนี้

(4.1) โรงเรียนสามัญศึกษา สามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งสิ้น 143 คน โดยกระจายในแต่ละโรงเรียนและพื้นที่ ดังนี้

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
(1)	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	เมืองปัตตานี	42
(2)	โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล	เมืองปัตตานี	43
(3)	โรงเรียน สาธิตมหาวิทาลัยสงขลา นครินทร์วิทยาเขตปัตตานี	เมืองปัตตานี	4
(4)	โรงเรียนปยุตประชากรักษ์	เมืองปัตตานี	1
(5)	โรงเรียนท่าข้ามวิทยา	ยะรัง	26
(6)	โรงเรียนสะนอพิทยาคม	ยะรัง	1
(7)	โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์	ยะหริ่ง	13
(8)	โรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา	โคกโพธิ์	8
(9)	โรงเรียนทุ่งยางแดงพิทยาคม	ทุ่งยางแดง	2
(10)	โรงเรียนนุติชัยวิทยา	ปะนาเระ	3

(4.2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งสิ้น 179 คน โดยกระจายแต่ละโรงเรียนและพื้นที่ ดังต่อไปนี้

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
(1)	โรงเรียนศาสนูปถัมภ์	เมืองปัตตานี	17
(2)	โรงเรียนบำรุงอิสลาม	เมืองปัตตานี	9
(3)	โรงเรียนจงรักภักดีวิทยา	เมืองปัตตานี	4
(4)	โรงเรียนอัลอิสลามียะห์วิทยาลัยมุลินี	ยะรัง	14
(5)	โรงเรียนประสานวิทยามุลินี	ยะรัง	6
(6)	โรงเรียนปอซันพัฒนา	ยะรัง	5
(7)	โรงเรียนมุลินีสันติวิทยา	ยะรัง	5
(8)	โรงเรียนคารุณศาสนวิทยา	สายบุรี	23
(9)	โรงเรียนลาลอวิทยา	สายบุรี	17
(10)	โรงเรียนสายบุรีอิสลามวิทยา	สายบุรี	7
(11)	โรงเรียนมุลินีอาซิซสถาน	โคกโพธิ์	5
(12)	โรงเรียนรัศมีสถาปนา	มายอ	8
(13)	โรงเรียนยูอิสลามวิทยาลัยมุลินี	มายอ	6
(14)	โรงเรียนส่งเสริมศาสน์	ยะหริ่ง	13
(15)	โรงเรียนมุสลิมพัฒนาศาสตร์	ยะหริ่ง	5

(16)	โรงเรียนอะครีรอชะห์อิสลามมียะห์	ปะนาเราะ	6
(17)	โรงเรียนสมบูรณศาสตร์อิสลาม	ปะนาเราะ	3
(18)	โรงเรียนอิสลามนิติวิทย์	ทุ่งยางแดง	3
(19)	โรงเรียนอื่น ๆ	อื่น ๆ	23

(4.3) สถาบันศึกษาปอเนาะ โดยเก็บรวบรวมได้จำนวนทั้งสิ้น 161 คน ซึ่งไม่ได้กำหนดการกระจายตัวของโรงเรียนและพื้นที่ เพราะมองสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นสถาบันการศึกษาเดียวทั้งหมด

4.5 การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คำถามในแบบสอบถามสอดคล้องกับกรอบแนวคิด การพิจารณาวรรณกรรม และคำถามการ Survey ที่เป็นตัวแทนระดับชาติ (Nationally Representative Survey) ของต่างประเทศ โดยการสำรวจที่พิจารณาในกระบวนการจัดทำแบบสอบถาม ได้แก่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย The Young Lives Project และ Lindtrom et al., (2001) นอกจากนี้ คำถามในแบบสอบถามยังครอบคลุมตัวแปรอธิบายในการศึกษาที่เกี่ยวข้องทั้งหมด จากการปริทัศน์วรรณกรรมในบทที่ 2 ที่ได้ และได้เพิ่มเติมตัวแปรบางตัวที่ไม่ได้อยู่ในการปริทัศน์วรรณกรรม เนื่องจากเป็นตัวแปรที่ต้องมีการวัดด้วยเครื่องมืออื่นและเพิ่มเติมขึ้นมาภายใต้ขอบเขตของการศึกษา การจัดทำแบบสอบถามอย่างละเอียดนี้เป็นไปเพื่อการระบุความสำคัญ (Contribution) ของการศึกษา และเพื่อลดปัญหาอคติอันเกิดจากการขาดตัวแปร (Omitted Variable Bias) ในสมการถดถอย

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของการศึกษานี้ ประกอบไปด้วย 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับบุคคลที่เลือกเรียนโรงเรียนสามัญศึกษาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และ ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับบุคคลที่เลือกเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะ ดังแสดงในภาคผนวกที่ 1 ทั้งนี้ ในแบบสอบถามครอบคลุมคำถาม 7 ส่วน ดังนี้ (1) ลักษณะส่วนบุคคล (2) ภูมิหลังครอบครัว (3) ประวัติการศึกษา (4) การศึกษาหลังจบมัธยมศึกษาตอนปลาย (5) สถานภาพในการประกอบอาชีพ (6) ประเด็นทางศาสนาและอื่น ๆ (7) ทูทางสังคม (Social capital)

เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ (1) เป็นผู้ที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในจังหวัดปัตตานีและอาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานี (2) นับถือศาสนาอิสลาม (3) อายุ 25-49 ปี (4) จบการศึกษาระดับมัธยมปลายหรือเทียบเท่าเป็นอย่างน้อย (5) สามารถตอบแบบสอบถามได้ด้วยตนเอง (ไม่จำเป็นต้องมีผู้ตอบ

แบบสอบถามแทน) โดยจะมีกระบวนการคัดกรองก่อนการเก็บข้อมูลจริง หากผู้เข้าร่วมวิจัยขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง ให้ถือว่าไม่ผ่านการคัดกรอง และไม่นับ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย

ทั้งนี้ ชุดคำถามเพื่อการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบจากตัวแทนในแต่ละประเภทโรงเรียนในการตรวจสอบแบบสอบถามวิจัย โดยคำนวณค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) โดยทั้ง 3 ท่านมีความเข้าใจบริบทในแต่ละประเภทโรงเรียนเป็นอย่างดีเพราะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา การตรวจสอบ the Index of Item-Objective Congruence (IOC) ของเนื้อหาชุดคำถาม ผู้แทนได้แก่

- 1) นายชาриф แสงดี ผู้แทนท่านที่ 1 จบจากโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ปัตตานี (ประเภทโรงเรียนสามัญศึกษา)
- 2) นางสาว ฟาตีฮะ สาและ ผู้แทนท่านที่ 2 จบจากโรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ ยะลา (ประเภทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม)
- 3) นาย นุสลัน สามะมาะ ผู้แทนท่านที่ 3 จบจากสถาบันศึกษาปอเนาะ

สรุปผลการประเมิน the Index of Item-Objective Congruence (IOC) ของเนื้อหาของชุดคำถามเพื่อการวิจัยโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 7 ส่วน โดยแต่ละส่วนประเมินอ้างอิงวัตถุประสงค์ของวิจัย ความเข้าใจง่าย และสอดคล้องกับบริบทในแต่ละประเภทโรงเรียน ชุดคำถามที่ใช้สำหรับการวิจัยนี้มีคะแนน IOC เท่ากับ 0.95 ซึ่งอยู่ในช่วงเกณฑ์ของแบบสอบถามที่มีความเที่ยงตรงและตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย และผู้วิจัยได้ปรับบางข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้แทนในการตรวจสอบชุดคำถาม โดยการคะแนนการประเมินแสดงในตารางที่ 6 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การประเมินชุดคำถามของแบบสอบถามด้วยการประเมิน IOC

The Index of Item-Objective Congruence (IOC)	ตัวแทน			ΣR	IOC
	1	2	3		
ส่วนที่ 1 : ลักษณะส่วนบุคคล	+1	+1	+1	+3	1
ส่วนที่ 2 : ภูมิหลังครอบครัว	+1	+1	+1	+3	1
ส่วนที่ 3 : ประวัติการศึกษา	+1	+1	0	+2	0.67
ส่วนที่ 4 : การศึกษาหลังจบมัธยมศึกษาตอนปลาย	+1	+1	+1	+3	1
ส่วนที่ 5 : การประกอบอาชีพ	+1	+1	+1	+3	1
ส่วนที่ 6 : ประเด็นทางศาสนาและอื่น ๆ	+1	+1	+1	+3	1
ส่วนที่ 7 : ทูนาทางสังคม	+1	+1	+1	+3	1

4.6 จริยธรรมการวิจัย

การศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (COA No. 055/66) เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566

การเก็บข้อมูลและการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเองและจ้างตัวแทนในการเก็บข้อมูลการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ นักศึกษา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อให้การเก็บข้อมูลกระจายตามแต่ละพื้นที่ในจังหวัดปัตตานี โดยผู้วิจัยจะให้ข้อมูลถึงเกณฑ์การคัดเลือกของกลุ่มตัวอย่าง และอธิบายถึงการพิทักษ์สิทธิ์ตามหลักจริยธรรมการวิจัยของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถไม่เลือกตอบบางคำถามได้ตามความสะดวกใจ

การคัดกรองและการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ตัวแทนเก็บข้อมูลตามเกณฑ์การคัดเลือกของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงคำถามการคัดกรองกลุ่มตัวอย่างในหน้าแรกของแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างบันทึกข้อมูลผ่าน Google form กระจายแบบสอบถาม และ Google spread sheet จากนั้นจะดำเนินการทำลายข้อมูลตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัย

ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมงานวิจัยยินยอมให้ข้อมูลแต่ไม่ตอบบางคำถามในเครื่องมือ ซึ่งอาจจะเกิดจากการความรู้สึกรออด หรืออาจรู้สึกไม่สบายใจในบางคำถาม กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ โดยจะไม่มีกำหนดคำถามบังคับตอบใน Google Form ยกเว้นคำถามคัดกรอง และคำถามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคล รวมถึงกลุ่มตัวอย่างสิทธิ์ถอนตัวออกจากการให้ข้อมูลการวิจัยเมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

การศึกษานี้มีกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติตามจริยธรรมการวิจัย โดยข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นภาพรวม ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนเท่านั้น และหากมีข้อสงสัยใด ๆ โปรดสอบถามเพิ่มเติม โดยติดต่อกับผู้วิจัยได้ตลอดเวลา และหากผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์หรือโทษเกี่ยวกับการวิจัย ผู้วิจัยจะแจ้งให้ทราบอย่างรวดเร็ว

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานศึกษานี้ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียน (School choice) ต่อการเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย (2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียน (School choice) ต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน (3) เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียน (School choice) ต่อทุนทางสังคม ซึ่งได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

(5.1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

(5.2) การประมาณการผลการศึกษาด้วยแบบจำลองสมการถดถอย

(5.3) การประมาณการการศึกษาโดยพิจารณาปัญหา Endogeneity

โดยในแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

ตารางที่ 4 ข้อมูลปฐมภูมิที่ทำการสำรวจในบางข้อคำถามไม่สามารถดึงข้อมูลมาวิเคราะห์ได้โดยตรง จำเป็นที่จะต้องปรับข้อมูลใหม่ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4 การปรับตัวแปรในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวแปร	ข้อมูลในข้อคำถาม	วิธีปรับตัวแปร
การเรียนต่อ	วุฒิการศึกษาสูงสุด 1.ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2.ระดับอนุปริญญา 3.ระดับปริญญาตรี 4.ระดับปริญญาโทขึ้นไป	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นิยามเป็น ไม่ได้เรียนต่อ = 0 ระดับอนุปริญญา, ระดับปริญญาตรี, ระดับปริญญาโท ขึ้นไป นิยามเป็น การเรียนต่อ = 1
รายได้ต่อเดือน	1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 2. 10,001 – 20,000 3. 20,001 – 30,000 4. 30,001 – 40,000 5. 40,001 – 50,000 6. 50,001 -60,000	ปรับช่วงระดับรายได้ใหม่ เนื่องจากรายได้ที่เก็บ ข้อมูลค่อนข้างต่ำ ดังนี้ 1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 2. 10,001 – 20,000 3. 20,001 – 30,000 4. 30,001 – 40,000

	<p>7. 60,001 – 70,000</p> <p>8. 70,001-80,000</p> <p>9. 90,001-100,000</p> <p>10. 100,001 ขึ้นไป</p>	<p>5. 40,001 – 50,000</p> <p>6. 50,001 ขึ้นไป</p> <p>จากนั้นทำการเปลี่ยนจากระดับรายได้ที่เป็นช่วงให้เป็นตัวแปรต่อเนื่องด้วยการหาค่ากึ่งกลางของแต่ละช่วงของรายได้ และช่วงรายได้สูงสุด (50,001 ขึ้นไป) จะใช้เกณฑ์การคิดคำนวณค่ากึ่งกลางด้วยการนำ 50,000 บาทคูณด้วย 1.25 (Hamaaki et al, 2014 อ้างใน Witvorapong, 2015)</p> <p>จากนั้นนำรายได้ต่อเดือนไป take log เพื่อปรับให้เป็นร้อยละ</p>
<p>รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน</p>	<p>1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000</p> <p>2. 10,001 – 20,000</p> <p>3. 20,001 – 30,000</p> <p>4. 30,001 – 40,000</p> <p>5. 40,001 – 50,000</p> <p>6. 50,001 -60,000</p> <p>7. 60,001 – 70,000</p> <p>8. 70,001-80,000</p> <p>9. 90,001-100,000</p> <p>10. 100,000 ขึ้นไป</p>	<p>ปรับช่วงรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนใหม่ให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ทำกรเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้</p> <p>1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000</p> <p>2. 10,001 – 20,000</p> <p>3. 20,001 ขึ้นไป</p> <p>จากนั้นนิยามตัวแปรรายได้ต่อเดือนเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม ดังนี้</p> <p>รายได้ของครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 = 1</p> <p>รายได้ของครัวเรือนอยู่ในช่วง 10,001 – 20,000 = 2</p> <p>รายได้ของครัวเรือนมากกว่า 20,001 ขึ้นไป = 3</p>
<p>การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน</p>	<p>ภาษาที่ใช้สื่อสารภายในบ้าน</p> <p>1.ภาษาไทย</p> <p>2.ภาษามลายู</p> <p>3.ภาษาใต้</p> <p>4.ภาษาอังกฤษ</p> <p>5.ภาษาอาหรับ</p> <p>6.อื่น ๆ</p>	<p>หากกลุ่มตัวอย่างเลือก 1 ในภาษาที่ใช้ในบ้านเป็นภาษาไทยหรือภาษาใต้ นิยามเป็น การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน = 1</p> <p>หากกลุ่มตัวอย่างเลือกภาษาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาไทยในบ้าน นิยามเป็น การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน = 0</p>
<p>พ่อแม่มีระดับการศึกษาสูงกว่า</p>	<p>1.ไม่ได้รับการศึกษา</p> <p>2.โรงเรียนประถมศึกษา</p> <p>3.มัธยมต้น</p>	<p>ไม่ได้รับการศึกษา/โรงเรียนประถมศึกษา/มัธยมต้น/มัธยมปลาย/ปวช. นิยามเป็น พ่อแม่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย = 0</p>

มัธยมศึกษาตอนปลาย	4.มัธยมปลาย/ปวช. 5.อนุปริญญา/ปวส. 6.ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 7.ปริญญาโทหรือเทียบเท่า 8.ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า	อนุปริญญา/ปวส., ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า, ปริญญาโทหรือเทียบเท่า, ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า นิยามเป็น พ่อแม่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย = 1
พ่อแม่ทำงานในระบบ	อาชีพ 1.ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 2.พนักงานบริษัท/เอกชน 3.ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย 4.ทำสวน/ทำนา/กรีดยาง/เกษตรกร 5.ประมง 6.รับจ้างทั่วไป	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท/เอกชน นิยามเป็น พ่อแม่ทำงานในระบบ = 1 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/ทำสวน/ทำนา/กรีดยาง/เกษตรกร/ประมง/รับจ้างทั่วไป นิยามเป็น พ่อแม่ไม่ได้ทำงานในระบบ = 0

ตารางที่ 5 แสดงค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้สำหรับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 483 ตัวอย่าง โดยพบว่าข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการเรียนโรงเรียนสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันศึกษาปอเนาะ คิดเป็นร้อยละ 29.61, 37.06 และ 33.33 ตามลำดับ ส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 62.76 และกำลังทำงานอยู่ คิดเป็นร้อยละ 82.16 ทั้งนี้ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจะเป็นเพศชาย ร้อยละ 47 และเพศหญิงร้อยละ 53 มีอายุเฉลี่ยโดยประมาณ 31 ปี กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาในการสื่อสารในบ้าน คิดเป็นร้อยละ 79.54 ระดับการศึกษาของพ่อแม่โดยส่วนใหญ่จะต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 87.16 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะอาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง ร้อยละ 24.64 และพื้นที่ชนบท ร้อยละ 75.36

ตารางที่ 5 ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปร

ตัวแปร	ร้อยละ/ ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ		
		โรงเรียน สามัญ ศึกษา	โรงเรียนเอกชน สอนศาสนา อิสลาม	สถาบัน ศึกษา ปอเนาะ
ตัวแปรตาม				
ประเภทโรงเรียน (Type of School)				
- โรงเรียนสามัญศึกษา	29.61%			
- โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	37.06%			
- สถาบันศึกษาปอเนาะ	33.33%			
ระดับการศึกษาสูงสุด (Tertiary level)				
- จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	37.24%	4.60%	10.67%	21.97%
- จบการศึกษากว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	62.76%	24.90%	26.36%	11.51%
ผลลัพธ์ในตลาดแรงงาน (Labor Market Outcomes)				
การทำงาน				
- ทำงาน	82.16%	24.07%	30.71%	27.39%
- ไม่ได้ทำงาน/ว่างงาน	17.84%	5.60%	6.22%	6.02%
รายได้ที่ได้รับต่อเดือน	13,051.51 (11,719.74)			
การเข้าร่วมสังคม (Social participation)				
- การเข้าร่วมทางสังคมสูง	96.44%	28.09%	36.27%	32.08%
- การเข้าร่วมทางสังคมต่ำ	3.56%	1.47%	0.84%	1.26%
การยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social anchorage)				
- การยึดเหนี่ยวทางสังคมสูง	88.68%	27.67%	31.45%	29.56%
- การยึดเหนี่ยวทางสังคมต่ำ	11.32%	1.89%	5.66%	3.77%
การได้รับสนับสนุนทางทรัพยากร (Instrumental support)				
- การสนับสนุนทรัพยากรสูง	32.99%	14.82%	11.69%	6.47%
- การสนับสนุนทรัพยากรต่ำ	67.01%	14.82%	25.26%	26.93%
การได้รับสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional support)				
- การสนับสนุนอารมณ์สูง	53.56%	22.18%	20.29%	11.09%
- การสนับสนุนอารมณ์ต่ำ	46.44%	7.74%	16.74%	21.97%
ตัวแปรอธิบาย				
การแต่งงาน				
- โสด	41.61%	10.35%	18.01%	13.25%
- แต่งงานแล้ว	58.39%	19.25%	19.05%	20.08%

ระดับสุขภาพ	3.9710 (0.6594)			
เพศ				
- หญิง	53.00%	16.98%	28.78%	7.25%
- ชาย	47.00%	12.63%	8.28%	26.09%
อายุ	30.86 (5.7785)			
สมาชิกในครัวเรือน	6.3 (2.4026)			
ระดับรายได้ในครัวเรือน				
- ต่ำกว่า 10,000 บาท	31.30%	6.51%	13.24%	11.55%
- 10,001 – 20,000 บาท	31.51%	6.51%	11.76%	13.24%
- 20,001 บาทขึ้นไป	37.18%	16.81%	12.18%	8.19%
การใช้ภาษาไทยในครัวเรือน				
- ใช้ภาษาไทยร่วมด้วยในการสื่อสารในบ้าน	20.46%	12.94%	2.92%	4.59%
- ไม่ได้ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในบ้าน	79.54%	16.91%	34.24%	28.39%
ระดับการศึกษาของพ่อแม่				
- ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	87.16%	23.17%	33.94%	30.05%
- สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	12.84%	7.34%	4.36%	1.15%
ลักษณะพื้นที่ที่อยู่อาศัย				
- พื้นที่เมือง	24.64%	14.91%	4.14%	5.59%
- พื้นที่ชนบท	75.36%	14.70%	32.92%	27.74%

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.2 การประมาณการผลการศึกษาด้วยแบบจำลองสมการถดถอย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทโรงเรียนและผลกระทบต่อเนื่องในช่วงถัดมาของชีวิต ได้แก่ การเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลตอบแทนในตลาดแรงงาน และทุนทางสังคม โดยจะยังไม่สนใจปัญหา Endogeneity ที่อาจเกิดขึ้น ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียน

แต่ละประเภทโรงเรียนมีความแตกต่างและมีลักษณะเฉพาะ การเลือกเรียนโรงเรียนใด โรงเรียนหนึ่งสามารถขึ้นอยู่กัหลายปัจจัยกำหนด แบบจำลอง Multinomial logit regression ใช้วิเคราะห์เพื่อประมาณการปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกประเภทโรงเรียนที่มีลักษณะเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม (Category variable) โดยตัวแปรอธิบายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทาง

ครอบครัว และปัจจัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งหมดเป็นตัวแปรอธิบาย ณ ช่วงเวลาอดีตก่อนเข้าศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ยกเว้น ตัวแปรรายได้ของครัวเรือน จะเป็นรายได้ครัวเรือนในปัจจุบัน เนื่องจากได้ตั้งสันนิษฐานว่ารายได้ในครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อยและไม่แตกต่างกันมาก ระหว่างอดีตและปัจจุบันเพราะคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ไม่ได้ย้ายถิ่นฐาน และตัวแปรอายุ จะเป็นอายุในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากต้องการสะท้อนถึงรุ่นประชากร (Cohort) ส่วนตัวแปรการสื่อสารภาษาไทยในบ้าน ระดับการศึกษาของพ่อแม่ การทำงานในระบบของพ่อแม่ เป็นตัวแปรที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ พบว่า การเลือกเรียนโรงเรียนสามัญศึกษาได้อธิบายด้วยลักษณะส่วนบุคคลด้วยเพศและอายุ โดยส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ เพศหญิงส่งผลต่อความน่าจะเป็นที่จะเรียนโรงเรียนสามัญศึกษาเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 8.3 และหากอายุที่เพิ่มขึ้น 10 ปีจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นที่จะเรียนโรงเรียนสามัญศึกษาเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 8.1 และการเลือกโรงเรียนยังอธิบายด้วยลักษณะครอบครัวและพื้นที่ที่อยู่อาศัย ได้แก่ การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน พ่อแม่ทำงานในระบบ และอาศัยในพื้นที่เมือง โดยส่งผลเชิงบวกต่อการเลือกเรียนโรงเรียนสามัญศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน การมีพ่อแม่ที่ทำงานในระบบ และอาศัยในพื้นที่เมืองจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเลือกเรียนโรงเรียนสามัญศึกษาเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 20.45, 16.64, และ 22.05 ตามลำดับ

ส่วนการเลือกเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า เพศหญิง เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 99 กล่าวคือ เพศหญิงส่งผลต่อความน่าจะเป็นที่จะเลือกเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 27.12 นอกจากนี้ การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน และลักษณะพื้นที่ที่อยู่อาศัยส่งผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ การสื่อสารภาษาไทยในบ้านและการอาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองส่งผลต่อการเลือกเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามลดลง คิดเป็นร้อยละ 18.95 และ 17.42 ตามลำดับ ส่วนอายุส่งผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ หากมีอายุมากขึ้น 10 ปี ความน่าจะเป็นที่จะเลือกเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามลดลง คิดเป็นร้อยละ 9.7

สำหรับการเลือกเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะ พบว่า เพศหญิงส่งผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เพศหญิงส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเลือกเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะลดลง คิดเป็นร้อยละ 35.43 ส่วนระดับการศึกษาของพ่อแม่ และลักษณะอาชีพของพ่อแม่ที่ทำงานในระบบส่งผลในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ พ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและทำงานในระบบมีความ

น่าจะเป็นในการเลือกสถาบันศึกษาปอเนาะลดลง คิดเป็นร้อยละ 3.3 และ 1.7 ตามลำดับ นอกจากนี้จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น 1 คน จะส่งผลต่อความน่าจะเป็นที่จะเลือกเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.3

ตารางที่ 6 ผลการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียน
ด้วยผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect)

ตัวแปรอธิบาย	โรงเรียนสามัญศึกษา	โรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม	สถาบันศึกษาปอเนาะ
	dy/dx (S.E.)	dy/dx (S.E.)	dy/dx (S.E.)
เพศหญิง	0.0830** (0.0362)	0.2712*** (0.0315)	-0.3543*** (0.0246)
อายุ	0.0081** (0.0039)	-0.0097** (0.0040)	0.0015 (0.0037)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.0023 (0.0085)	-0.0164* (0.0090)	0.0187** (0.0088)
การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน	0.2045*** (0.0443)	-0.1895*** (0.0605)	-0.0150 (0.0551)
พ่อหรือแม่จบการศึกษาสูงกว่าระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย	0.0783 (0.0705)	0.1086 (0.0747)	-0.1869** (0.0874)
พ่อหรือแม่ทำงานในระบบ	0.1664*** (0.0588)	0.0070 (0.0695)	-0.1734** (0.0723)
รายได้ในครัวเรือน (อ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)			
10,001 – 20,000	-0.0380 (0.0526)	0.03444 (0.0528)	0.0035 (0.0510)
มากกว่า 20,001 ขึ้นไป	0.0889* (0.0521)	-0.0105 (0.0540)	-0.0784 (0.0527)
อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง	0.2205*** (0.0394)	-0.1742*** (0.0516)	-0.0463 (0.0497)
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	413		
Pseudo R-square	0.2701		

หมายเหตุ: ***, **, * หมายถึงมีระดับนัยสำคัญที่ร้อยละ 99, 95, และ 90 ตามลำดับ

5.2.2 ผลของโรงเรียนต่อการศึกษาต่อหลังจบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การทำงาน

และ รายได้ต่อเดือน

การวิเคราะห์ผลของประเภทโรงเรียนต่อการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใช้แบบจำลอง Logit regression สำหรับการวิเคราะห์ผลของโรงเรียนต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน โดยการทำงานจะใช้แบบจำลอง Logit regression และรายได้ต่อเดือนจะใช้แบบจำลอง Ordinary Least Squares และตัวแปรอธิบายประเภทโรงเรียนจะใช้โรงเรียนสามัญศึกษาเป็นตัวแปรอ้างอิง และได้เพิ่มตัวแปรอธิบายขึ้นมา 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรระดับการศึกษาสูงสุด การแต่งงาน และระดับสุขภาพ ในการวิเคราะห์ผลลัพธ์ในตลาดแรงงานเนื่องจากเป็นอีกขั้นของช่วงชีวิตที่ตัวแปรเหล่านี้มีอิทธิพล

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ผลของประเภทโรงเรียนต่อการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า มีเพียงประเภทโรงเรียนเดียวที่มีผลต่อการเรียนต่อ นั่นคือ สถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลต่อเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ สถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลง คิดเป็นร้อยละ 36.08 ส่วนรายได้ในครัวเรือนและระดับการศึกษาของพ่อแม่ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99, และ 95 ตามลำดับ กล่าวคือ ระดับครัวเรือนที่มีรายได้ในช่วง 10,001-20,000 บาท จะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเรียนต่อ คิดเป็นร้อยละ 20.91 และระดับครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่า 20,001 ขึ้นไป จะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเรียนต่อเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 24.04 และพ่อแม่ที่จบสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเรียนต่อเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 20.75 นอกจากนี้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่งผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น 1 คน จะส่งผลต่อโอกาสการเรียนต่อลดลง คิดเป็นร้อยละ 1.86

สำหรับการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานนั้น พบว่า ประเภทโรงเรียนไม่มีผลต่อการทำงาน แต่ระดับการศึกษา อายุ และการสื่อสารภาษาไทยในบ้าน ส่งผลต่อเชิงบวกต่อการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 กล่าวคือ หากจบการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการทำงานเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 12.50 และอายุที่มากขึ้น 1 ปี ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการทำงานเพิ่มขึ้น 1.45 และการสื่อสารภาษาไทยในบ้านส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการทำงานเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 11.94

สำหรับการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ต่อเดือน พบว่า การเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลต่อเชิงลบต่อรายได้ต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ การเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลต่อการได้รับรายได้ต่อเดือนลดลง คิดเป็นร้อยละ 40 เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนสามัญศึกษา ส่วนระดับการศึกษาและรายได้ในครัวเรือนส่งผลเชิงบวกต่อ

รายได้ต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ หากสำเร็จ การศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นที่จะได้รับรายได้ต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.94 และหากรายได้ในครัวเรือนอยู่ในช่วง 10,001-20,000 และ 20,001 ขึ้นไป จะ ส่งผลให้รายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.47 และ 47.17 ตามลำดับ อีกทั้ง จำนวนสมาชิกใน ครัวเรือน การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน และระดับการศึกษาของพ่อแม่ส่งผลในเชิงบวกเช่นกัน โดยมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ จำนวนสมาชิกในบ้านที่เพิ่มขึ้น 1 คน จะ ส่งผลต่อความน่าจะเป็นต่อการได้รับรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.2 ส่วนการสื่อสาร ภาษาไทยในบ้านและระดับการศึกษาของพ่อแม่จะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการได้รับรายได้ต่อ เดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.15 และ 24.42 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอย ตัวแปรประเภทโรงเรียนอาจมีปัญหา Selection bias ที่เกิดจากการเลือกโรงเรียนไม่ได้เป็นแบบสุ่ม (random assignment) ทำให้สามารถนำมาสู่ปัญหา Endogeneity และทำให้ผลการศึกษาไม่ เทียงตรงได้ ซึ่งในส่วนถัดไปจะทำการแก้ปัญหา Endogeneity ที่อาจเกิดขึ้นได้

ตารางที่ 7 ผลการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนต่อหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การทำงาน และรายได้ต่อเดือน ด้วยผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect)

	(1)	(2)	(3)
	การเรียนต่อ	การทำงาน	Log (รายได้ต่อเดือน)
ตัวแปรอธิบาย	dy/dx	dy/dx	dy/dx
	(S.E.)	(S.E.)	(S.E.)
ประเภทโรงเรียน (อ้างอิง: โรงเรียนสามัญศึกษา)			
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	-0.0672 (0.0598)	0.0396 (0.0505)	-0.0461 (0.1019)
สถาบันศึกษาปอเนาะ	-0.3608*** (0.0666)	0.0291 (0.0599)	-0.4017*** (0.1058)
จบระดับสูงกว่าม.ปลาย		0.1250*** (0.0452)	0.2194*** (0.0775)
แต่งงานแล้ว		-0.0667* (0.097)	-0.0473 (0.0726)
ระดับสุขภาพ		0.0027 (0.0291)	0.0436 (0.0570)
เพศหญิง	0.0781* (0.0474)	-0.0360 (0.0415)	-0.1098 (0.0794)
อายุ	-0.0050 (0.0038)	0.0145*** (0.0051)	0.0179** (0.0070)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.0186** (0.0088)	0.0030 (0.0077)	0.0320** (0.0151)

การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน	-0.0217 (0.0565)	0.1194** (0.0572)	0.2615** (0.1023)
พ่อหรือแม่จบการศึกษาสูงกว่าม.ปลาย	0.2075** (0.0937)	0.0129 (0.0577)	0.2442** (0.1234)
พ่อหรือแม่ทำงานในระบบ	-0.0224 (0.0730)	-0.0479 (0.0547)	0.0090 (0.1216)
รายได้ในครัวเรือน (อ้างอิง : ต่ำกว่า 10,000 บาท)			
10,001-20,000	0.2091*** (0.0543)	0.0450 (0.0486)	0.2347*** (0.0829)
มากกว่า 20,001 ขึ้นไป	0.2404*** (0.0564)	0.0281 (0.0545)	0.4717*** (0.0884)
อาศัยในพื้นที่เมือง	-0.0198 (0.0543)	-0.0911** (0.0461)	0.1124 (0.0973)
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	410	409	344
R-squared/Pseudo R-square	0.2113	0.1106	0.347

หมายเหตุ: ***, **, * หมายถึงมีระดับนัยสำคัญที่ร้อยละ 99, 95, และ 90 ตามลำดับ

5.2.3 ผลของโรงเรียนต่อทุนทางสังคม

การวิเคราะห์ผลของประเภทโรงเรียนต่อทุนทางสังคม ได้วิเคราะห์ทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าร่วมสังคม ด้านการยึดเหนี่ยวทางสังคม ด้านการได้รับการสนับสนุนทางทรัพยากร และด้านการได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์ โดยใช้แบบจำลอง Logit regression ในการวิเคราะห์และใช้โรงเรียนสามัญศึกษาเป็นตัวแปรอ้างอิง ซึ่งเพิ่มตัวแปรอธิบาย 3 ตัวแปร ดังในการวิเคราะห์ผลตอบแทนในตลาดแรงงาน

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ผลของประเภทโรงเรียนต่อด้านการเข้าร่วมสังคม พบว่า ประเภทโรงเรียนไม่ส่งผลในเชิงสถิติ แต่การจบการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ การจบการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่งผลต่อความน่าจะเป็นต่อการเข้าร่วมสังคมในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 7.33 นอกจากนี้ พบว่า รายได้ครัวเรือนที่มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป ส่งผลเชิงลบต่อการเข้าร่วมทางสังคม กล่าวคือ รายได้ต่อครัวเรือนที่มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไปส่งผลต่อความน่าจะเป็นต่อการเข้าร่วมสังคมลดลง คิดเป็นร้อยละ 6.28

สำหรับผลของประเภทโรงเรียนต่อการยึดเหนี่ยวทางสังคม พบว่า ประเภทโรงเรียนไม่ส่งผลในเชิงสถิติ ส่วนการจบการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับสุขภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ การจบการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับสุขภาพที่ดีเยี่ยม และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มากขึ้นส่งผลต่อ

ความน่าจะเป็นในการยึดเหนี่ยวทางสังคมที่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 11.24, 7.20 และ 1.26 ตามลำดับ และการเป็นเพศหญิงส่งผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เพศหญิงส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการยึดเหนี่ยวทางสังคมลดลง คิดเป็นร้อยละ 11.81

สำหรับการวิเคราะห์ผลของประเภทโรงเรียนต่อการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากร พบว่า สถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ การเลือกเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากรลดลง คิดเป็นร้อยละ 17.09 ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ระดับสุขภาพ การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน และพ่อแม่ทำงานในระบบส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ ระดับสุขภาพที่ดีเยี่ยม การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน และการมีพ่อแม่ที่ทำงานในระบบจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากรเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 7.71, 18.86, และ 16.12 ตามลำดับ

สำหรับการวิเคราะห์ผลของประเภทโรงเรียนต่อการได้รับสนับสนุนทางอารมณ์ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 และ 99 ตามลำดับ คือ การเลือกเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการได้รับสนับสนุนทางอารมณ์ลดลง คิดเป็นร้อยละ 12.26 และ 27.49 ตามลำดับ ส่วนการจบการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับสุขภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการสื่อสารภาษาไทยในบ้านส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ การจบการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับสุขภาพดีเยี่ยม จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากขึ้น และการสื่อสารภาษาไทยในบ้านส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการได้รับสนับสนุนทางอารมณ์ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 13.46, 12.00, 2.48, และ 13.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ผลการประมาณการปัจจัยที่มีผลต่อทุนทางสังคม ด้วยผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect)

ตัวแปรอธิบาย	ทุนทางสังคม			
	ด้านการเข้าร่วมสังคม	ด้านการยึดเหนี่ยวทางสังคม	การได้รับสนับสนุนทางทรัพยากร	การได้รับสนับสนุนทางอารมณ์
	dy/dx (S.E.)	dy/dx (S.E.)	dy/dx (S.E.)	dy/dx (S.E.)
ประเภทโรงเรียน (อ้างอิง: โรงเรียนสามัญศึกษา)				
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	0.0336 (0.0314)	-0.0122 (0.0446)	0.0140 (0.0687)	-0.1226* (0.0662)

สถาบันศึกษาปอเนาะ	0.0499 (0.0323)	-0.0439 (0.0622)	-0.1709** (0.0669)	-0.2749*** (0.0744)
จบระดับสูงกว่าม.ปลาย	0.0733*** (0.0249)	0.1124*** (0.0403)	0.0068 (0.0517)	0.1346*** (0.0504)
แต่งงานแล้ว	-0.0262 (0.0181)	-0.0101 (0.0354)	0.0087 (0.0494)	-0.0723 (0.0490)
ระดับสุขภาพ	-0.0027 (0.0112)	0.0720*** (0.0255)	0.0771** (0.0340)	0.1200*** (0.0333)
เพศหญิง	-0.0302 (0.0264)	-0.1181*** (0.0422)	0.0161 (0.0505)	0.0160 (0.0520)
อายุ	-0.0013 (0.0014)	0.0085* (0.0044)	0.0001 (0.0047)	0.0007 (0.0046)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.0002 (0.0038)	0.0126** (0.0063)	0.0035 (0.0094)	0.0248** (0.0099)
การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน	-0.0014 (0.0302)	0.0720 (0.0448)	0.1886*** (0.0532)	0.1369** (0.0677)
พ่อหรือแม่จบการศึกษาสูงกว่าม.ปลาย	-0.0225 (0.0197)	-0.0860 (0.0546)	-0.1080 (0.0780)	-0.0779 (0.0766)
พ่อหรือแม่ทำงานในระบบ	0.0397* (0.0397)	0.0749 (0.0645)	0.1612** (0.0662)	0.0213 (0.0746)
รายได้ในครัวเรือน (อ้างอิง : ต่ำกว่า 10,000 บาท)				
10,001-20,000	-0.0208 (0.0176)	-0.0316 (0.0372)	0.0060 (0.0590)	-0.1078* (0.0604)
มากกว่า 20,001 ขึ้นไป	-0.0628** (0.0246)	-0.0683* (0.0396)	0.0340 (0.0609)	0.0251 (0.0605)
อาศัยในพื้นที่เมือง	0.0035 (0.0216)	-0.0286 (0.0469)	0.1029* (0.0533)	0.0586 (0.0640)
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	405	405	407	406
R-squared/Pseudo R-square	0.1594	0.1382	0.1300	0.1550

หมายเหตุ: ***, **, * หมายถึงมีระดับนัยสำคัญที่ร้อยละ 99, 95, และ 90 ตามลำดับ

5.3 การประมาณการผลการศึกษด้วยการพิจารณาปัญหา Endogeneity

การทดสอบตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable: IV)

การเลือกเรียนโรงเรียนประเภทต่าง ๆ อาจเกิดปัญหา Selection bias ได้ เนื่องจากการตัดสินใจเลือกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอาจไม่ใช่การตัดสินใจแบบสุ่ม (Random assignment) ดังที่อธิบายไว้ในวรรณกรรมปริทัศน์ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นอาจเกิดปัญหา Endogeneity ในผลการศึกษได้และอาจนำมาสู่การวิเคราะห์ผลการศึกษาที่ไม่เที่ยงตรง ในส่วนนี้จึงต้องการ

แก้ปัญหา Endogeneity เพื่อให้ได้ผลการศึกษาเที่ยงตรงมากที่สุด ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องหาตัวแปรเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ปัญหา โดยจะทดสอบด้วยการพิจารณาตามคุณสมบัติของการเป็นตัวแปรเครื่องมือที่ดี (Cameron & Trivedi, 2010) ดังนี้

(1) ตัวแปรที่นำมาเป็นตัวแปรเครื่องมือ จะต้องมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอธิบายที่เป็น Endogenous

(2) ตัวแปรที่นำมาเป็นตัวแปรเครื่องมือ จะต้องไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามที่ศึกษา การทดสอบคุณสมบัติข้างต้นจะใช้วิธีการหาค่า t-test และ F-test/Chi2 test เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นไปตามคุณสมบัติเหล่านั้นหรือไม่

ตัวแปรเครื่องมือที่นำมาพิจารณาจาก 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ตัวแปรเครื่องมือที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ 1. บทบาททางศาสนาของพ่อแม่ 2. เดือนเกิด 3. ประเภทโรงเรียนที่พ่อแม่เรียน 4. ลำดับพี่น้องกับเพศ 5. ลำดับพี่น้องกับการศึกษาของพ่อแม่ 6. อัตราการรู้หนังสือโดยเฉลี่ยในแต่ละอำเภอ และส่วนที่ 2 ตัวแปรเครื่องมือที่นำเสนอขึ้นมา ได้แก่ 1. บุคคลใกล้ชิดเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ 2. ผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ 3. การได้รับผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบในช่วงจะเข้าเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งตัวแปรเครื่องมือที่นำเสนอขึ้นเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่ทำการศึกษาและมีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียน โดยหากบุคคลมีความรู้สึกว่าได้ได้รับผลกระทบต่อความไม่สงบมากก็มีแนวโน้มที่จะเลี่ยงการเลือกเรียนโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนศาสนาอิสลามอย่างเข้มข้น เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้เป็นเป้าของปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ ดังนั้น สถานการณ์ความไม่สงบเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกประเภทโรงเรียน ในขณะที่สถานการณ์ความไม่สงบก็ไม่มีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน และทุนทางสังคม

การทดสอบตัวแปรเครื่องมือที่เหมาะสมด้วยค่า t-test และ F-test/Chi2 test เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามคุณสมบัติที่ดีของตัวแปรเครื่องมือได้แสดงไว้ในภาคผนวกที่ 3 พบว่าตัวแปรเครื่องมือที่นำมาจากการทบทวนวรรณกรรมไม่มีตัวแปรใดสามารถใช้เป็นตัวแปรเครื่องมือที่อธิบายการเลือกประเภทโรงเรียนได้ เนื่องจากไม่เป็นไปตามคุณสมบัติการเป็นตัวแปรเครื่องมือที่ดี มีเพียงตัวแปรผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบเท่านั้นที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อประเภทโรงเรียน และไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรผลลัพธ์ที่เป็นตัวแปรตามในสมการอื่น ๆ ดังนั้น งานศึกษานี้จะใช้ตัวแปรเครื่องมือผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกแก้ปัญหา Endogeneity แล้ว และการพิจารณาปัญหา Endogeneity ในงานศึกษานี้จะกระทำด้วย 2 วิธี ดังนี้

5.3.1 การพิจารณาประเภทของโรงเรียนแบบเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม

การแก้ปัญหา Endogeneity โดยตัวแปรตามเป็นแบบตัวแปรจัดกลุ่ม สามารถวิเคราะห์ด้วย Multinomial selection correction model (Bourguignon et al., 2007) อย่างไรก็ตาม แบบจำลองนี้ไม่มีงานศึกษาและไม่มีกรเขียน Code ที่รองรับไว้ให้สืบทอดอย่างกว้างขวางทำให้เป็นข้อจำกัดของงานศึกษาที่ไม่สามารถใช้แบบจำลองได้โดยตรง แต่ด้วยต้องการวิเคราะห์แบบเป็นตัวแปรจัดกลุ่มเพื่อสามารถแสดงผลของประเภทโรงเรียนที่หลากหลายต่อผลลัพธ์ในด้านต่าง ๆ จึงได้เลือกนำแนวคิดของการทำ Multinomial selection correction model มาประยุกต์ใช้แทน สามารถแสดงผลการศึกษาได้ ดังนี้

(1) การประมาณการการเลือกโรงเรียน

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์แบบจำลอง Multinomial logistic regression ที่มีตัวแปรตามเป็นประเภทโรงเรียน และตัวแปรอธิบายเป็นตัวแปรชุดเดียวกันกับการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยพร้อมเพิ่มตัวแปรเครื่องมือในสมการเข้าไปด้วย ในการศึกษาขั้นนี้ ตัวแปรเครื่องมือที่เลือกใช้ ได้แก่ ตัวแปรผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบ จากนั้นทำการคาดคะเนค่าความน่าจะเป็นของการเลือกแต่ละประเภทโรงเรียน (Predicted probability) เพื่อใช้วิเคราะห์ในขั้นที่ 2

ผลการประมาณการการเลือกประเภทโรงเรียนในขั้นที่ 1 แสดงไว้ในภาคผนวกที่ 4 จะเห็นได้ว่า การศึกษาสอดคล้องกับการวิเคราะห์ในหัวข้อ 5.2 ข้างต้นและพบว่าสถานการณ์ความไม่สงบส่งผลในเชิงลบต่อการเลือกเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาและสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 และ 99 ตามลำดับ

(2) การประมาณการผลของประเภทโรงเรียนต่อผลลัพธ์ด้านต่าง ๆ

ในขั้นที่ 2 จะนำค่า Predicted probability ในแต่ละประเภทโรงเรียนที่ได้จากขั้นที่ 1 ไปแทนการเลือกประเภทโรงเรียนที่เป็นค่าที่แท้จริง และทำการประมาณการผลของการเลือกโรงเรียนต่อผลลัพธ์ในแต่ละด้าน ซึ่งวิธีนี้จะสามารถลดทอนปัญหา Endogeneity ได้

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ก่อนการพิจารณาปัญหา Endogeneity สถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลเชิงลบต่อการเรียนและรายได้ต่อเดือน แต่ภายหลังการพิจารณาปัญหา Endogeneity โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 และ 99 ตามลำดับ ต่อการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และไม่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ในตลาดแรงงานทั้งการทำงานและรายได้ต่อเดือน เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนสามัญศึกษา ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ยังคงมีทิศทางและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ไม่ต่างมากนักกับผลการวิเคราะห์ที่ไม่ได้พิจารณาปัญหา Endogeneity

ตารางที่ 9 ผลของประเภทโรงเรียนต่อการเรียนต่อหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
การทำงานและรายได้ต่อเดือน เมื่อพิจารณาปัญหา Endogeniety
โดยกำหนดให้ประเภทโรงเรียนเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม

ตัวแปรอธิบาย	การเรียนต่อ	การทำงาน	Log(รายได้ต่อเดือน)
	Coef. (S.E.)	Coef. (S.E.)	Coef. (S.E.)
ประเภทโรงเรียน (อ้างอิง: โรงเรียนสามัญศึกษา)			
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	-3.624* (1.937)	-2.295 (2.035)	-0.171 (0.533)
สถาบันศึกษาปอเนาะ	-4.323*** (1.619)	-1.414 (1.851)	-0.423 (0.452)
จบระดับสูงกว่าม.ปลาย		0.938*** (0.319)	0.312*** (0.079)
แต่งงานแล้ว		-0.515 (0.327)	-0.070 (0.074)
ระดับสุขภาพ		-0.064 (0.219)	0.058 (0.053)
เพศหญิง	0.408 (0.694)	-0.156 (0.710)	-0.098 (0.165)
อายุ	-0.053* (0.028)	0.089** (0.041)	0.015* (0.008)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.113* (0.059)	0.005 (0.066)	0.031* (0.016)
การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน	-0.848 (0.529)	0.277 (0.595)	0.226 (0.152)
พ่อหรือแม่จบการศึกษาสูงกว่าม.ปลาย	1.011* (0.559)	0.182 (0.545)	0.224* (0.123)
พ่อหรือแม่ทำงานในระบบ	-0.627 (0.522)	-0.689 (0.574)	-0.005 (0.141)
รายได้ในครัวเรือน (อ้างอิง : ต่ำกว่า 10,000 บาท)			
10,001-20,000	1.179*** (0.300)	0.474 (0.391)	0.236** (0.093)
มากกว่า 20,001 ขึ้นไป	1.004*** (0.330)	-0.009 (0.392)	0.460*** (0.099)
อาศัยในพื้นที่เมือง	-0.825 (0.527)	-1.256** (0.597)	0.064 (0.155)
Constant	5.265** (2.062)	0.662 (2.733)	8.056*** (0.667)
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	405	405	341

หมายเหตุ: ***, **, * หมายถึงมีระดับนัยสำคัญที่ร้อยละ 99, 95, และ 90 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ผลของการเลือกโรงเรียนต่อทุนทางสังคม ก่อนการพิจารณาปัญหา Endogeneity พบว่า สถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลเชิงลบต่อการได้รับการสนับสนุนทางทรัพยากร และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลเชิงลบต่อการได้รับสนับสนุนทางอารมณ์ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปัญหา Endogeneity พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และ 95 ต่อการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากรและการได้รับสนับสนุนทางอารมณ์ ตามลำดับ โดยจะเห็นได้ว่าทิศทางของตัวแปรประเภทโรงเรียนไม่สม่ำเสมอในการประมาณการ

ตารางที่ 10 ผลของประเภทโรงเรียนต่อทุนทางสังคม เมื่อพิจารณาปัญหา Endogeneity โดยกำหนดให้ประเภทโรงเรียนเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม

ตัวแปรอธิบาย	การเข้าร่วม สังคม	การยึดเหนี่ยว ทางสังคม	การได้รับสนับสนุน ทางทรัพยากร	การได้รับสนับสนุน ทางอารมณ์
	Coef. (S.E.)	Coef. (S.E.)	Coef. (S.E.)	Coef. (S.E.)
ประเภทโรงเรียน (อ้างอิง: โรงเรียนสามัญศึกษา)				
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	0.650 (4.055)	-4.863 (3.320)	4.855*** (1.722)	3.918** (1.759)
สถาบันศึกษาปอเนาะ	-3.125 (4.387)	1.741 (2.551)	0.605 (1.445)	0.297 (1.488)
จบระดับสูงกว่าม.ปลาย	2.081*** (0.746)	1.434*** (0.405)	0.293 (0.278)	0.944*** (0.258)
แต่งงานแล้ว	-0.675 (0.702)	-0.266 (0.394)	-0.035 (0.265)	-0.409 (0.257)
ระดับสุขภาพ	-0.207 (0.536)	0.822*** (0.286)	0.497*** (0.184)	0.720*** (0.186)
เพศหญิง	-3.000 (1.998)	1.343 (1.156)	-0.844 (0.555)	-0.822 (0.595)
อายุ	-0.037 (0.071)	0.022 (0.053)	0.050 (0.031)	0.055* (0.030)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.072 (0.142)	0.002 (0.094)	0.073 (0.056)	0.175*** (0.057)
การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน	-0.303 (1.211)	0.028 (0.929)	1.979*** (0.502)	1.621*** (0.521)
พ่อหรือแม่จบการศึกษาสูงกว่าม.ปลาย	-0.956 (1.143)	-0.072 (0.684)	-0.635 (0.419)	-0.392 (0.424)

พ่อหรือแม่ทำงานในระบบ	0.798 (1.302)	0.675 (0.785)	1.378*** (0.453)	0.611 (0.475)
รายได้ในครัวเรือน (อ้างอิง : ต่ำกว่า 10,000 บาท)				
10,001-20,000	-1.018 (1.010)	-0.192 (0.485)	-0.113 (0.331)	-0.675** (0.308)
มากกว่า 20,001 ขึ้นไป	-2.316** (0.960)	-0.714 (0.484)	0.393 (0.335)	0.263 (0.323)
อาศัยในพื้นที่เมือง	-0.401 (1.264)	-0.422 (0.925)	1.571*** (0.500)	1.275** (0.510)
Constant	8.451 (5.846)	-1.331 (3.896)	-7.590*** (2.280)	-7.569*** (2.333)
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	401	401	403	402

หมายเหตุ: ***, **, * หมายถึงมีระดับนัยสำคัญที่ร้อยละ 99, 95, และ 90 ตามลำดับ

5.3.2 การพิจารณาประเภทโรงเรียนแบบเป็นตัวแปรหุ่น

การพิจารณาปัญหา Endogeneity โดยใช้แนวคิดของ Multinomial logit selection correction model ซึ่งเป็นการพิจารณาปัญหา Endogeneity แบบ 2 ชั้น คือ *ชั้นที่ 1* ประมาณการเลือกโรงเรียนด้วย Multinomial logit แล้วหาค่า Predicted probability ในแต่ละตัวเลือกของประเภทโรงเรียน และใน *ชั้นที่ 2* ประมาณการการเลือกโรงเรียนต่อผลลัพธ์ต่าง ๆ ด้วยค่า Predicted probability ที่ได้ใน *ชั้นที่ 1* ซึ่งการประยุกต์เช่นนี้อาจไม่ถูกต้องไปทั้งหมด เพราะได้เพิกเฉยต่อค่าความคลาดเคลื่อน (error term) ใน *ชั้นที่ 1* และ *ชั้นที่ 2* หรือค่า error term ในทั้งสองสมการไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น หากจะทำให้ค่า error term สัมพันธ์กันต้องประมาณการด้วยสมการร่วมกัน (Joint estimation) และใช้แบบจำลองการวิเคราะห์ที่มีการรองรับถูกต้อง เช่น Bivariate probit model เป็นต้น

ข้อจำกัดของแบบจำลองที่ทำ Joint estimation จำเป็นต้องทำให้ตัวแปรประเภทโรงเรียนจากที่เป็นตัวแปรจัดกลุ่มให้เป็นตัวแปรหุ่น เพื่อให้ประมาณค่าการเลือกโรงเรียนกับผลลัพธ์ อื่น ๆ ร่วมกันได้ จากเดิมตัวแปรแบบจัดกลุ่มจะแบ่งโรงเรียนเป็น 3 ประเภท เมื่อต้องการทำให้กลายเป็นตัวแปรหุ่น ต้องควบรวมจาก 3 ประเภทโรงเรียนให้เหลือเพียง 2 ประเภทโรงเรียน โดยสามารถแบ่งด้วยกัน 2 แบบ เพราะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนสองระบบ มีทั้งการเรียนวิชาศาสนาอิสลามและวิชาสามัญ จึงสามารถอยู่ร่วมกับโรงเรียนสามัญศึกษาหรือสถาบันศึกษาปอเนาะก็ได้ ดังนั้น ในขั้นต้นต้องหาการรูปแบบการแบ่งที่เหมาะสมที่สุดก่อนนำไปวิเคราะห์ต่อไป

การแบ่งแบบที่ 1 โรงเรียนปอเนาะ¹² แบ่งตามความเข้มข้นในการเรียนการสอน ศาสนาอิสลามในโรงเรียน คือ สถาบันศึกษาปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม เท่ากับ 1 โรงเรียนสามัญศึกษา เท่ากับ 0

การแบ่งแบบที่ 2 ปอเนาะ แบ่งตามระบบโรงเรียนที่มีการรองรับหลักสูตรการ เรียนการสอนจากกระทรวงศึกษาธิการ คือ สถาบันศึกษาปอเนาะ เท่ากับ 1 โรงเรียนสามัญศึกษาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เท่ากับ 0

ตารางที่ 11 ผลการประมาณการการเลือกโรงเรียนด้วยผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) จะเห็นได้ว่า ตัวแปรอธิบายที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการเลือกประเภทโรงเรียนมี ความสอดคล้องกันและไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ตัวแปรเพศหญิงส่งผลในเชิงบวกต่อการเลือกเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและเพศหญิงส่งผลเชิงลบต่อการเลือกเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะ เป็นต้น และเมื่อเปรียบเทียบกับแบบที่ 1 และ 2 จะเห็นได้ว่า การแบ่งแบบที่ 1 ที่ควรวรวม โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันศึกษาปอเนาะจะมีขนาดของผลกระทบส่วนเพิ่มที่ส่งผล เชิงลบน้อยกว่าการแบ่งแบบที่ 2 ที่เป็นสถาบันศึกษาปอเนาะ และตัวแปรอธิบายอื่น ๆ ก็มีลักษณะ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเมื่อพิจารณาค่า Bayesian Information Criteria (BIC) เพื่อหาว่าการ แบ่งแบบใดดีที่สุด พบว่า การแบ่งแบบที่ 1 มีค่า BIC เท่ากับ 441.4332 ซึ่งน้อยกว่า การแบ่งแบบที่ 2 มีค่า BIC เท่ากับ 444.7206 แสดงให้เห็นว่า การแบ่งแบบที่ 1 เหมาะสมเพื่อใช้ในการแบ่งมากกว่า ดังนั้น ผลการศึกษาในส่วนถัดไปจะใช้การแบ่งแบบที่ 1 เป็นตัวแปรหุ่นแทนตัวแปรประเภทโรงเรียน แบบเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม

ตารางที่ 11 ผลการประมาณการเปรียบเทียบผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) ของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียนระหว่างการกำหนดให้ตัวแปรประเภทโรงเรียน เป็นตัวแปรจัดกลุ่มและตัวแปรหุ่นแบบที่ (1) และ แบบที่ (2)

	ประเภทโรงเรียน			แบบที่ (1)*	แบบที่ (2)**
	โรงเรียน สามัญศึกษา	โรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม	สถาบันศึกษา ปอเนาะ		
ตัวแปรอธิบาย	dy/dx (S.E)	dy/dx (S.E)	dy/dx (S.E)	dy/dx (S.E)	dy/dx (S.E)
เพศหญิง	0.0830** (0.0362)	0.2712*** (0.0315)	-0.3543*** (0.0246)	-0.0991** (0.014)	-0.3622*** (0.000)

¹² ตั้งชื่อตามการเรียกอย่างแพร่หลายในบริบทเชิงพื้นที่ที่เมื่อพูดถึง “โรงเรียนปอเนาะ” จะหมายถึง โรงเรียนที่มีการเรียนการสอนองค์ ความรู้ศาสนาอิสลามทั้งหมด เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันศึกษาปอเนาะ

อายุ	0.0081** (0.0039)	-0.0097** (0.0040)	0.0015 (0.0037)	-0.0078* (0.053)	0.0018 (0.610)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.0023 (0.0085)	-0.0164* (0.0090)	0.0187** (0.0088)	0.0019 (0.820)	0.0185** (0.036)
การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน	0.2045*** (0.0443)	-0.1895*** (0.0605)	-0.0150 (0.0551)	-0.1953*** (0.000)	-0.0668 (0.221)
พ่อหรือแม่จบการศึกษาสูง กว่าม.ปลาย	0.0783 (0.0705)	0.1086 (0.0747)	-0.1869** (0.0874)	-0.0581 (0.380)	-0.1943** (0.025)
พ่อหรือแม่ทำงานในระบบ	0.1664*** (0.0588)	0.0070 (0.0695)	-0.1734** (0.0723)	-0.1672*** (0.005)	-0.1864*** (0.010)
รายได้ในครัวเรือน (อ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)					
10,001 – 20,000	-0.0380 (0.0526)	0.03444 (0.0528)	0.0035 (0.0510)	0.0338 (0.528)	0.0089 (0.859)
มากกว่า 20,001 ขึ้นไป	0.0889* (0.0521)	-0.0105 (0.0540)	-0.0784 (0.0527)	-0.0893* (0.091)	-0.0746 (0.155)
อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง	0.2205*** (0.0394)	-0.1742*** (0.0516)	-0.0463 (0.0497)	-0.2228*** (0.000)	-0.0760 (0.134)
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	413			413	413
Pseudo R-square	0.2701			0.2473	0.2614
BIC				441.4332	444.7206

หมายเหตุ: ***, **, * หมายถึงมีระดับนัยสำคัญที่ร้อยละ 99, 95, และ 90 ตามลำดับ,

*แบบที่ 1 หมายถึง โรงเรียนปอเนาะ, **แบบที่ 2 หมายถึง ปอเนาะ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพิจารณาปัญหา Endogeneity โดยใช้ตัวแปรผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบเป็นตัวแปรเครื่องมือ และใช้การแบ่งประเภทโรงเรียนแบบที่ 1 โรงเรียนปอเนาะเป็นตัวแปรหุ่น (โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันศึกษาปอเนาะ เท่ากับ 1 และโรงเรียนสามัญศึกษา เท่ากับ 0) แทนประเภทโรงเรียนที่เป็นตัวแปรจัดกลุ่ม ซึ่งได้วิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง Bivariate probit regression สำหรับตัวแปรตามที่มีลักษณะเป็นตัวแปรหุ่น ได้แก่ การเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การทำงาน ทูทางสังคมทั้ง 4 ด้าน และใช้แบบจำลอง Binary treatment สำหรับตัวแปรตามที่มีลักษณะเป็นตัวแปรต่อเนื่อง ได้แก่ รายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ พบว่า ประเภทโรงเรียนและการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ค่า rho มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หมายความว่า การเลือกประเภทโรงเรียนและการเรียนต่อเป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นพร้อมกัน (Jointly determined) ซึ่งการเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่งผลเชิงลบการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ส่วนการทำงานและรายได้ต่อเดือน พบว่า โรงเรียนไม่มีผลเชิงสถิติต่อผลลัพธ์ของตลาดแรงงานในทั้งสองแง่มุม ทั้งนี้ การจบการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลเชิงบวกต่อการทำงานและระดับรายได้ต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สำหรับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ รายได้ของครัวเรือนที่สูงกว่า 10,000 บาทขึ้นไป โดยส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และเพศหญิงส่งผลเชิงบวกเช่นกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แต่อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการอาศัยในพื้นที่เมืองจะส่งผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน พบว่ามีเพียงอายุที่ส่งผลในเชิงบวกต่อการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ส่วนปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อรายได้ต่อเดือน ได้แก่ อายุ การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน พ่อหรือแม่จบการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับรายได้ในครัวเรือนส่งผลในเชิงบวกเช่นกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ตารางที่ 12 ผลการประมาณการโรงเรียนต่อการศึกษาต่อหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
การทำงาน และรายได้ต่อเดือน เมื่อพิจารณาปัญหา Endogeneity
โดยกำหนดให้ประเภทโรงเรียนเป็นตัวแปรหุ่น

ตัวแปรอธิบาย	(1) การเรียนต่อ โรงเรียน ปอเนาะ		(2) การทำงาน โรงเรียน ปอเนาะ		(3) Log (รายได้ต่อ เดือน) โรงเรียน ปอเนาะ	
	Coef. (S.E)	Coef. (S.E)	Coef. (S.E)	Coef. (S.E)	Coef. (S.E)	Coef. (S.E)
โรงเรียนปอเนาะ	-1.828*** (0.279)		-0.216 (0.887)		-0.141 (0.233)	
ผลกระทบจากสถานการณ์ ความไม่สงบ		-0.204*** (0.055)		-0.179*** (0.061)		
จบระดับสูงกว่าม.ปลาย			0.540*** (0.181)		0.293*** (0.077)	
แต่งงานแล้ว			-0.278 (0.182)		-0.074 (0.072)	
ระดับสุขภาพ			-0.019 (0.120)		0.050 (0.051)	
เพศหญิง	0.402** (0.156)	-0.352** (0.158)	-0.190 (0.184)	-0.390** (0.161)	0.015 (0.073)	-0.466*** (0.177)
อายุ	-0.030** (0.012)	-0.031** (0.014)	0.055*** (0.021)	-0.036*** (0.014)	0.014** (0.007)	-0.046*** (0.015)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.069** (0.029)	-0.014 (0.032)	0.013 (0.033)	-0.003 (0.031)	0.027* (0.014)	0.004 (0.034)
การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน	-0.393* (0.205)	-0.779*** (0.182)	0.343 (0.330)	-0.815*** (0.187)	0.246** (0.106)	-0.824*** (0.205)
พ่อหรือแม่จบการศึกษาสูงกว่าม.ปลาย	0.488* (0.277)	-0.241 (0.241)	0.136 (0.304)	-0.228 (0.244)	0.265** (0.112)	-0.308 (0.262)
พ่อหรือแม่ทำงานในระบบ	-0.294 (0.232)	-0.632*** (0.228)	-0.247 (0.303)	-0.686*** (0.227)	0.039 (0.112)	-0.599** (0.249)
รายได้ในครัวเรือน (อ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)						
10,001 – 20,000	0.597*** (0.170)	0.042 (0.198)	0.248 (0.214)	0.101 (0.203)	0.228*** (0.087)	-0.007 (0.225)
มากกว่า 20,001 ขึ้นไป	0.557*** (0.192)	-0.427** (0.190)	0.070 (0.223)	-0.362* (0.192)	0.482*** (0.093)	-0.452** (0.214)
อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง	-0.417** (0.195)	-0.996*** (0.179)	-0.451 (0.301)	-0.975*** (0.181)	0.101 (0.106)	-0.964*** (0.205)
Constant	2.615*** (0.568)	3.175*** (0.580)	-0.609 (1.487)	3.160*** (0.594)	7.981*** (0.477)	3.630*** (0.671)
athrho	1.035** (0.473)			0.194 (0.530)		-0.046 (0.219)
ขนาดตัวอย่าง	405		405		405	
ค่าสถิติไคร้สแควร์	279.67		138.93		150.56	
Log likelihood	-399.770		-349.377		-453.466	
BIC	937.6294		854.8552		1064.394	

หมายเหตุ: ***, **, * หมายถึงมีระดับนัยสำคัญที่ร้อยละ 99, 95, และ 90 ตามลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ พบว่า ค่า rho ของทุนทางสังคมทั้ง 4 ด้านไม่มีนัยสำคัญเชิงสถิติ ยกเว้นด้านการได้รับสนับสนุนทางอารมณ์ โดยการเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะและโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามส่งผลเชิงลบต่อการเข้าร่วมสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และส่งผลเชิงบวกการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากรและทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนการจบการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่งผลเชิงบวกต่อทุนทางสังคมทุกด้าน ยกเว้นด้านการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากร โดยมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เพศหญิงส่งผลเชิงลบต่อการเข้าร่วมและการยึดเหนี่ยวสังคม แต่ส่งผลเชิงบวกต่อการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากรและทางอารมณ์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 รวมถึงการสื่อสารภาษาไทยในบ้านและการอาศัยในพื้นที่เมืองส่งผลเชิงบวกต่อการได้รับสนับสนุนทั้งทางทรัพยากรและทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ตารางที่ 13 ผลการประมาณการโรงเรียนต่อทุนทางสังคม เมื่อพิจารณาปัญหา Endogeneity โดยกำหนดให้ประเภทโรงเรียนเป็นตัวแปรหุ่น

ตัวแปรอธิบาย	(1)		(2)	
	ด้านการเข้าร่วม ทางสังคม	โรงเรียน ปอเนาะ	ด้านการยึด เหนี่ยวทางสังคม	โรงเรียน ปอเนาะ
	Coef. (S.E)	Coef. (S.E)	Coef. (S.E)	Coef. (S.E)
โรงเรียนปอเนาะ	-1.439*** (0.263)		-0.219 (0.755)	
ผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ		-0.184*** (0.054)		-0.174*** (0.063)
จบระดับสูงกว่าม.ปลาย	0.537** (0.227)		0.680*** (0.210)	
แต่งงานแล้ว	-0.302* (0.175)		-0.131 (0.202)	
ระดับสุขภาพ	-0.027 (0.168)		0.447*** (0.153)	
เพศหญิง	-0.613** (0.256)	-0.337** (0.161)	-0.599*** (0.218)	-0.386** (0.160)
อายุ	-0.035** (0.017)	-0.036*** (0.013)	0.044** (0.021)	-0.035*** (0.014)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.017 (0.040)	-0.001 (0.031)	0.065 (0.041)	-0.003 (0.031)
การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน	-0.554** (0.258)	-0.726*** (0.183)	0.379 (0.352)	-0.791*** (0.188)
พ่อหรือแม่จบการศึกษาสูงกว่าม.ปลาย	-0.312 (0.306)	-0.272 (0.230)	-0.402 (0.337)	-0.250 (0.244)
พ่อหรือแม่ทำงานในระบบ	0.075 (0.432)	-0.631*** (0.225)	0.407 (0.360)	-0.663*** (0.229)
รายได้ในครัวเรือน (อ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)				
10,001 – 20,000	-0.128 (0.310)	0.084 (0.203)	-0.169 (0.249)	0.108 (0.205)
มากกว่า 20,001 ขึ้นไป	-0.742*** (0.276)	-0.380** (0.189)	-0.392 (0.250)	-0.352* (0.192)
อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง	-0.340 (0.221)	-1.002*** (0.179)	0.158 (0.335)	-0.981*** (0.182)
Constant	4.504*** (1.210)	3.133*** (0.564)	-1.947 (1.445)	3.123*** (0.591)
athrho		12.855 (531.300)		0.069 (0.427)

ขนาดตัวอย่าง	401	401
ค่าสถิติไคร้สแควร์	175.68	132.33
Log likelihood	-225.204	-304.715
BIC	606.251	765.273

ตัวแปรอธิบาย	(3)		(4)	
	การได้รับการสนับสนุน ทรัพยากร	โรงเรียน ปอเนาะ	การได้รับการ สนับสนุนอารมณ์	โรงเรียน ปอเนาะ
	Coef. (S.E)	Coef. (S.E)	Coef. (S.E)	Coef. (S.E)
โรงเรียนปอเนาะ	0.961** (0.476)		0.868** (0.379)	
ผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ		-0.177*** (0.060)		-0.205*** (0.054)
จบระดับสูงกว่าม.ปลาย	0.134 (0.140)		0.425*** (0.141)	
แต่งงานแล้ว	-0.011 (0.134)		-0.221 (0.135)	
ระดับสุขภาพ	0.234** (0.100)		0.329*** (0.099)	
เพศหญิง	0.325** (0.144)	-0.379** (0.159)	0.269** (0.136)	-0.408*** (0.158)
อายุ	0.009 (0.015)	-0.036*** (0.014)	0.012 (0.014)	-0.036*** (0.014)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.000 (0.028)	-0.000 (0.031)	0.056** (0.029)	-0.007 (0.031)
การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน	0.775*** (0.185)	-0.834*** (0.190)	0.659*** (0.188)	-0.834*** (0.187)
พ่อหรือแม่จบการศึกษาสูงกว่าม.ปลาย	-0.111 (0.235)	-0.269 (0.239)	-0.004 (0.225)	-0.294 (0.241)
พ่อหรือแม่ทำงานในระบบ	0.711*** (0.208)	-0.646*** (0.228)	0.342 (0.217)	-0.581** (0.228)
รายได้ในครัวเรือน (อ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)				
10,001 – 20,000	-0.020 (0.179)	0.070 (0.202)	-0.307* (0.169)	0.028 (0.202)
มากกว่า 20,001 ขึ้นไป	0.232 (0.178)	-0.377** (0.192)	0.184 (0.171)	-0.419** (0.195)
อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง	0.622*** (0.205)	-0.970*** (0.181)	0.528*** (0.189)	-1.006*** (0.181)

Constant	-3.068*** (0.821)	3.170*** (0.589)	-3.158*** (0.764)	3.323*** (0.586)
athrho	-0.866 (0.574)		-1.040** (0.475)	
ขนาดตัวอย่าง	403		402	
ค่าสถิติไคร้สแควร์	141.11		155.25	
Log likelihood	-408.101		-414.554	
BIC	972.175		985.0152	

สรุปผลการวิเคราะห์ด้วยการพิจารณาปัญหา Endogeneity ทั้งวิธีที่ใช้ตัวแปรจัดกลุ่มและตัวแปรหุ่น โดยใช้ผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบเป็นตัวแปรเครื่องมือ พบว่า ประเภทโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ไม่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ในตลาดแรงงานทั้งการทำงานและรายได้ต่อเดือน แต่เป็นการจบการศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีบทบาทสำคัญ สำหรับทุนทางสังคมพบว่าตลอดการวิเคราะห์ให้ผลการศึกษาที่ค่อนข้างไม่สม่ำเสมอจึงไม่อาจสามารถสรุปทิศทางผลการศึกษาได้

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ที่พบว่า ประเภทโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ไม่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ในตลาดแรงงานทั้งการทำงานและรายได้ต่อเดือน รวมถึงทุนทางสังคม แต่เป็นการจบการศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีบทบาทสำคัญที่ทำให้ผลลัพธ์ในทุก ๆ ด้านดีขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าประเภทโรงเรียนอาจมีความสำคัญไม่เท่ากับความสามารถในการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถส่งผลเชิงบวกต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงานและทุนทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่า หรืออาจกล่าวได้ว่า การเรียนสถาบันศึกษาพอเหมาะไม่ได้เป็นข้อจำกัดที่ทำให้ไม่ได้ทำงาน หรือมีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าคนอื่น ๆ แต่การเรียนต่อหลังจบมัธยมศึกษาตอนปลายทำให้มีรายได้แตกต่างกัน และการวิเคราะห์แบบ Joint estimation แสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจเลือกเรียนประเภทโรงเรียนกับการตัดสินใจเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการตัดสินใจที่เพิ่มขึ้นพร้อมกัน ในขณะที่การตัดสินใจเลือกประเภทโรงเรียนกับผลตอบแทนในตลาดแรงงานและทุนทางสังคม เป็นการตัดสินใจที่ไม่ได้เพิ่มขึ้นพร้อมกัน ดังนั้น จากมุมมองทางทฤษฎีที่เชื่อว่าการตัดสินใจใด ๆ จะส่งผลกระทบต่อสิ่งไปทั้งชีวิต เช่นการตัดสินใจเลือกเรียนประเภทโรงเรียนจะส่งผลกระทบต่อสิ่งไปทั้งชีวิต ตั้งแต่การเรียนต่อหลังจากนั้น ผลตอบแทนที่จะได้รับในตลาดแรงงาน รวมถึงทุนทางสังคมที่จะมีในอนาคต แต่ในงานศึกษาตามบริบทกลุ่มตัวอย่างนี้ กลับไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีที่กล่าวไว้ สะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้นไม่ได้มองไกลถึงการตัดสินใจในอนาคต เช่น การเลือกเรียนโรงเรียนเพื่อต้องการผลตอบแทนในตลาดแรงงานแบบใดหรือทุนทาง

สังคมแบบใด แต่จะตัดสินใจเลือกโรงเรียน โดยจะมองว่าเป็นการตัดสินใจที่จะเรียนต่อหรือไม่เรียนต่อ
ในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

การสะสมทุนมนุษย์ด้วยการศึกษาทำให้ผู้คนมีความรู้ความสามารถ สติปัญญา และพัฒนาทักษะ ซึ่งนำไปสู่การเกิดประสิทธิผลหรือสมรรถนะ (Productivity) ในการประกอบอาชีพในตลาดแรงงาน แต่ละบริบทพื้นที่อาจสะสมทุนมนุษย์ในรูปแบบที่แตกต่างกัน การเผชิญตัวเลือกทางการศึกษาของชาวมุสลิมต่อการเลือกประเภทโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะส่งผลต่อการเรียนในระดับอุดมศึกษาและผลลัพธ์ในตลาดแรงงานอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 3 ข้อ ได้แก่ 1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียนต่อการเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย 2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียนต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงาน (Labor market outcome) 3. เพื่อศึกษาผลกระทบของการเลือกโรงเรียนต่อทุนทางสังคม

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะเก็บข้อมูลระดับปฐมภูมิโดยใช้แบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม อายุ 25-49 ปี อาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานี วิธีเก็บข้อมูลแบบ Quota/Convenience Sampling และวิเคราะห์ผลการศึกษาทั้งก่อนและหลังการพิจารณาปัญหา Endogeneity ตัวแปรตามที่ศึกษา ได้แก่ การเรียนต่อหลังจบมัธยมศึกษาตอนปลาย การทำงาน รายได้ต่อเดือน และทุนทางสังคม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อพิจารณาปัญหา endogeneity แล้ว พบว่า ในด้านการเลือกโรงเรียน เพศหญิงมีความน่าจะเป็นที่จะศึกษาในโรงเรียนสามัญศึกษาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากกว่าสถาบันศึกษาปอเนาะ อาจเป็นเพราะเพศชายมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางศาสนาภายในครอบครัว ชุมชนและสังคม ทำให้เพศชายถูกส่งเสริมให้เรียนสถาบันศึกษาปอเนาะมากกว่าเพศหญิง ตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บทบาทในการบริหารงานของมัสยิดในชุมชนที่พบว่า บทบาทของเพศชายจะมากกว่าเพศหญิง (รอมือลี ลอมา และ วันพิชิต ศรีสุข, 2558) ผลการศึกษานี้ขัดแย้งกับงานศึกษาของ Asadullah & Malik (2018) ที่พบว่าในประเทศอินโดนีเซียเพศชายจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชนหรือรัฐบาล ในขณะที่เพศหญิงจะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ งานศึกษาของ Berend (2015) อธิบายว่าผลการศึกษาในด้านเพศที่ต่างกันได้ขึ้นอยู่กับตัวข้อมูลพื้นที่ และวิธีการที่ใช้ในการวิจัย นอกจากนี้ การสื่อสารภาษาไทยในบ้านและการอาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันศึกษา

ปอเนาะลดลงเมื่อเทียบกับการเลือกเรียนโรงเรียนสามัญศึกษา สาเหตุอาจจะเป็นเพราะการใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางที่ใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนสามัญศึกษา หากใช้ภาษาไทยบ่อยกว่าก็จะทำให้สามารถปรับตัวได้ง่ายกับหลักสูตรการศึกษาและมีต้นทุนในด้านการเรียนน้อยกว่า โดยในปัจจุบันภาษายังคงเป็นหนึ่งในปัญหาของการศึกษาในปัตตานี (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2552) ส่วนการอาศัยในพื้นที่เมือง ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจและเป็นที่ตั้งของโรงเรียนประจำจังหวัดที่มีคุณภาพ คนที่อาศัยในพื้นที่ในเมืองสามารถเข้าถึงโรงเรียนสามัญศึกษาได้มากกว่าพื้นที่ชนบท (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี, 2565) สอดคล้องกับการศึกษาของ Asadullah & Malik (2018) ในประเทศอินโดนีเซียที่พบว่าคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทจะเข้าศึกษาต่อโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามมากกว่า และคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองจะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนรัฐบาล

คุณลักษณะของพ่อแม่ส่งผลต่อประเภทโรงเรียนของลูก โดยพ่อแม่ที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย มีแนวโน้มที่จะมีลูกที่เลือกเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะน้อยกว่าเมื่อเทียบกับโรงเรียนสามัญศึกษา และพ่อแม่ทำงานในระบบมีแนวโน้มที่จะมีลูกที่เรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันศึกษาปอเนาะน้อยลงเมื่อเทียบกับโรงเรียนสามัญศึกษา โดยโรงเรียนสามัญศึกษาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนที่ออกแบบหลักสูตรให้ตอบโจทย์กับตลาดแรงงานตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) อนุมานได้ว่าพ่อแม่ที่จบระดับการศึกษาสูงและทำงานในระบบจะตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษามากขึ้น จึงสนับสนุนการเรียนในระบบโรงเรียนมากกว่าสถาบันศึกษาปอเนาะ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ Asadullah & Malik (2018) ที่พบว่าพ่อแม่ที่มีการศึกษาน้อยจะส่งลูกเรียนโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามและสอดคล้องกับงานศึกษาของ Lankford & Wyckoff (1992) ที่พบว่าระดับสังคมเศรษฐกิจของครอบครัวส่งผลต่อการเลือกโรงเรียน

สำหรับผลการศึกษาในด้านการเลือกเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าประเภทโรงเรียนที่เป็นสถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลทางลบต่อการเรียนต่อหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ว่าจะแก้ปัญหา Endogeneity หรือไม่ก็ตาม และการวิเคราะห์ด้วย Bivariate probit model แสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจเลือกโรงเรียนเป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นพร้อมกันกับการตัดสินใจเลือกเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การเลือกโรงเรียนจึงมีผลต่อการตัดสินใจเรียนต่อโดยตรง อันเนื่องจากโรงเรียนสามัญศึกษาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีหลักสูตรที่มาจากกระทรวงศึกษาธิการเช่นเดียวกัน สามารถรองรับการเรียนต่อหลังจบมัธยมศึกษาตอนปลายแต่สำหรับการเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะนั้น หากต้องการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา จำเป็นต้องเรียนเทียบวุฒิมหาวิทยาลัย เช่น การศึกษานอกระบบ (กศน.) ควบคู่ไปด้วย อีกทั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะก็แตกต่างออกไป ทำให้ความน่าจะเป็นในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษาอาจจะน้อยกว่าโรงเรียนอื่น ๆ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2552; ยุทธนา เกื้อกุลและคณะ, 2564) ผลการศึกษานี้

สอดคล้องกับงานของ Strayer (2002) ที่พบว่าคุณภาพการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีบทบาทสำคัญต่อเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย และการศึกษาของ Capellari (2004) ที่พบว่าประเภทของโรงเรียนมีบทบาทอย่างมากต่อการเรียนต่อ เนื่องจากโรงเรียนแต่ละประเภทผลิตคุณภาพนักเรียนแตกต่างกันทำให้โอกาสในการเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยต่างกัน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลทางลบต่อการเรียนต่อหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อมีจำนวนสมาชิกมากขึ้น โอกาสที่จะได้เรียนต่อในระดับสูงก็จะลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวนมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการใช้จ่ายต่อหัวในครอบครัว จึงส่งผลการเรียนต่อหลังจบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ระดับการศึกษาของพ่อแม่และรายได้ในครัวเรือนส่งผลทางบวกต่อการเรียนต่อหลังจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พ่อแม่ที่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่ามองเห็นความสำคัญของการศึกษาและมีความสามารถในการผลักดันในเรื่องการศึกษามากกว่า และเมื่อครอบครัวมีรายได้สูงขึ้น ย่อมมีกำลังสนับสนุนด้านการศึกษาที่ดีกว่าครอบครัวที่มีรายได้น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yu & Hsieh (2022) ที่พบว่าพื้นที่หลังครอบครัวมีผลต่อการเลือกเส้นทางการเรียนต่อหลังจบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในด้านการทำงาน หากไม่ได้พิจารณาปัญหา endogeneity ประเภทโรงเรียนไม่มีผลทางสถิติต่อการเลือกทำงาน แต่มีผลต่อรายได้ต่อเดือน การเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลให้ระดับรายได้ลดลงร้อยละ 40.17 แต่เมื่อพิจารณาปัญหา Endogeneity ร่วมด้วย พบว่า โรงเรียนไม่มีผลต่อการทำงานและรายได้ต่อเดือนอีกต่อไป แต่ระดับการศึกษาที่สูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีผลอย่างมากต่อการทำงานและรายได้ต่อเดือน ซึ่งสาเหตุของความสามารถในการประกอบอาชีพและทำงานได้เหมือนกันแต่แตกต่างกันในด้านระดับรายได้ อาจมาจากความสำคัญของวุฒิการศึกษาในตลาดแรงงาน ผู้ที่เรียนสถาบันศึกษาปอเนาะจะไม่มีวุฒิการศึกษาในระดับสูงถึงแม้จะร่ำเรียนมาหลายปี ทำให้ไม่สามารถต่อรายได้ที่ควรได้รับในตลาดแรงงาน อีกทั้งอาจจะมีเรื่องของทักษะที่มีไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2552)

นอกจากนี้ อายุ การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน ระดับการศึกษาของพ่อแม่ และรายได้ในครัวเรือนเป็นปัจจัยที่ส่งผลในทิศทางบวกต่อรายได้ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับการศึกษาและการสื่อสารภาษาไทยในบ้านสะท้อนถึงทุนมนุษย์และทักษะการติดต่อสื่อสารที่มีในตัวบุคคล จำนวนปีของอายุแสดงถึงประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นในการทำงาน ส่วนระดับการศึกษาของพ่อแม่และรายได้ในครัวเรือน แสดงถึงบทบาทสำคัญของพื้นที่หลังครอบครัวที่สามารถส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทรัพยากร (Psacharopoulos & Layard, 1979)

ส่วนสุดท้ายในด้านทุนทางสังคม ประเภทโรงเรียนไม่ได้มีผลที่ชัดเจนต่อทุนทางสังคม โดยพบว่าประเภทโรงเรียนที่จบมาไม่มีผลต่อการเข้าร่วมทางสังคมและการยึดเหนี่ยวทางสังคม แต่การจบ

การศึกษาในระดับชั้นสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายมีผลทางบวกต่อการเข้าร่วมสังคม และพบว่า บุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป มีแนวโน้มเข้าร่วมสังคมลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ในด้านการสนับสนุนทางทรัพยากร พบว่า ผลของประเภทโรงเรียนก่อนแก้ปัญหา Endogeneity และหลังแก้ปัญหา Endogeneity ไม่สอดคล้องกัน โดยก่อนแก้ปัญหา Endogeneity สถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลทางลบต่อการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากร และเมื่อแก้ปัญหา Endogeneity แล้ว โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันศึกษาปอเนาะกลับส่งผลทางบวกต่อการได้รับสนับสนุนทางทรัพยากร ส่วนปัจจัยอื่น ๆ พบว่า ระดับสุขภาพ การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน พ่อแม่ที่ทำงานในระบบ รวมถึงการอาศัยในพื้นที่เมือง ส่งผลทางบวกต่อทุนทางสังคมในด้านการได้รับการสนับสนุนทางทรัพยากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในด้านการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ พบว่า ก่อนแก้ปัญหา Endogeneity โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลทางลบต่อการได้รับสนับสนุนด้านอารมณ์ แต่หลังจากการแก้ปัญหา Endogeneity โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและสถาบันศึกษาปอเนาะส่งผลทางบวก นอกจากนี้ ปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลทางบวกต่อการได้รับสนับสนุนด้านอารมณ์ ได้แก่ การจบการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับสุขภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน การอาศัยในพื้นที่เมือง และรายได้ในครัวเรือนที่อยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท

จากผลการศึกษาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ประเภทโรงเรียนมีผลต่อความสามารถในการเรียนต่อหลังจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น แต่ประเภทโรงเรียนไม่มีผลต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงานและทุนทางสังคม อย่างไรก็ตาม หากจบการศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผลลัพธ์ในด้านต่าง ๆ ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการทำงาน รายได้ต่อเดือน และทุนทางสังคม ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ประเภทโรงเรียนส่งผลทางอ้อมต่อผลตอบแทนในตลาดแรงงานและทุนทางสังคม

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.2.1 บทสรุปที่สำคัญของงานศึกษานี้คือ แนวคิดทางทฤษฎีและผลการศึกษาเชิงประจักษ์ มิได้เป็นไปในครรถองเดียวกันทั้งหมด กล่าวคือ ทฤษฎีอาจไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด โดยจากทฤษฎีความพึงพอใจสูงสุดตลอดชีพ (lifetime utility maximization) นั้น การตัดสินใจ ณ ช่วงเวลาหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อในช่วงถัดๆ ไปของชีวิตทั้งหมด ซึ่งการวิเคราะห์แบบ joint estimation พบว่า การตัดสินใจเลือกเรียนโรงเรียนเกิดขึ้นพร้อมกับการตัดสินใจเลือกเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น แต่การตัดสินใจเลือกโรงเรียนกับผลลัพธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน สะท้อนให้เห็นว่า การตัดสินใจเลือกโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ไม่ได้เชื่อมโยงไกลพอ

ไปจนถึงผลตอบแทนในตลาดแรงงาน แต่เป็นการตัดสินใจเลือกโรงเรียนที่มองควบคู่ไปกับการเลือกเรียนต่อเท่านั้น ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่การตัดสินใจเพื่อผลลัพธ์ต่อเนื่องทั้งชีวิตแสดงถึงการตัดสินใจด้วยความเป็นเหตุเป็นผลของพฤติกรรมมนุษย์ แต่ผลการวิจัยนี้กลับพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความเป็นเหตุเป็นผลในการตัดสินใจแต่อาจจะยังจำกัดอยู่ ณ ชั้นหนึ่งของชีวิตเท่านั้น ดังนั้นภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมการให้ข้อมูลในระยะยาวของการศึกษา ข้อมูลลักษณะอาชีพต่าง ๆ การทำงานตลาดแรงงานและความสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อให้สามารถยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ผ่านช่องทางการศึกษานี้ได้

6.2.2 การมีผลลัพธ์ในตลาดแรงงานและทุนทางสังคมที่ดี จำเป็นต้องเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สะท้อนให้เห็นว่า การสะสมทุนมนุษย์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่เพียงพอต่อการทำงานในตลาดแรงงานและการมีทุนทางสังคมที่ดีได้ เพราะฉะนั้น หลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำเป็นต้องผลักดันให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการศึกษาต่อโดยทันทีให้ได้ ซึ่งรัฐบาลจะต้องเข้ามาสนับสนุนสิ่งนี้ให้เกิดขึ้น

6.2.3 ในแง่ของการเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะอาจจะไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน จะเห็นได้ว่า โอกาสและรายได้ที่ได้รับในตลาดแรงงานจะน้อยกว่า รวมถึงทุนทางสังคมก็น้อยกว่า กระนั้น การเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะยังคงเป็นสิ่งที่ประชาชนให้ความสำคัญและพยายามอนุรักษ์ ดังนั้นหน้าที่ของรัฐบาลคือ ส่งเสริมการเรียนอย่างอื่นควบคู่/เพิ่มเติมที่สอดคล้องกับการทำงานในตลาดแรงงาน เพื่อให้คนที่เรียนสถาบันศึกษาปอเนาะมีตัวเลือกอื่น ๆ ทัดเทียมคนที่เรียนโรงเรียนประเภทอื่น ๆ ปัจจุบัน ภาครัฐได้ดำเนินบางนโยบายเพื่อช่วยเหลือคนที่เรียนสถาบันศึกษาปอเนาะ เช่นการเปิดโอกาสให้มีการเรียนคู่ขนานหรือสอบเทียบวุฒิจากการเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะของการศึกษานอกระบบ (กศน.) แต่ยังไม่ได้รับความร่วมมือมากเท่าที่ควร ภาครัฐอาจจะต้องคำนึงถึงกลไกหรือแรงกระตุ้นในการดำเนินนโยบายให้คนที่เรียนสถาบันศึกษาปอเนาะมองเห็นความสำคัญในการเรียนคู่ขนานเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพการงานในอนาคต เช่น การใช้กลไกนโยบาย Demand side financing หรือการให้เงินเพื่อดึงดูดให้เด็กเข้ามาเรียนในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น หากภาครัฐมองว่าสิ่งนี้ควรลงทุนก็คุ้มค่าที่จะลงทุน หรืออาจจะกำหนดเงื่อนไขบางอย่างสำหรับคนเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะเพื่อผลักดันให้ได้รับวุฒิจากการศึกษาที่สูงมากยิ่งขึ้น

6.3 ข้อจำกัดของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

6.3.1 การกำหนดเงื่อนไขให้กลุ่มตัวอย่างต้องอาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานี ทำให้เกิดข้อจำกัดในด้านเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ เช่น ความหลากหลายของอาชีพที่มี โอกาสในการทำงาน และความยากจนใน

พื้นที่ ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจพิจารณานำเรื่องการย้ายถิ่นฐานหรือการขยายพื้นที่ทำงานนอกจังหวัดที่ศึกษา ซึ่งจะทำให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

6.3.2 การรวบรวมสถาบันศึกษาปอเนาะในกลุ่มตัวอย่างมีความซับซ้อนและข้อจำกัดหลายประการ เพราะสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่ได้กำหนดอายุและจำนวนปีที่เรียน และจุดประสงค์ของการเรียนก็มีความหลากหลาย ทั้งกลุ่มที่เรียนตามอัธยาศัยโดยตรงโดยไม่เรียนอะไรเพิ่มเติม คนที่เรียนสถาบันศึกษาปอเนาะควบคู่ไปกับการเรียน กศน. หรือคนที่เรียนสถาบันศึกษาปอเนาะในช่วงเวลาสั้น ๆ (Gap year) เช่น การเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะใน Gap year ระหว่างจบมัธยมศึกษาตอนปลายจะเข้าเรียนมหาวิทยาลัย หรือช่วงจบมหาวิทยาลัยจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน ดังนั้น การเปรียบเทียบนิยามการเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะเทียบกับโรงเรียนอื่น ๆ จึงไม่อาจเทียบเคียงได้อย่างสมบูรณ์ เพราะเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะที่ไม่ได้มีลักษณะเป็นลำดับชั้นตามช่วงชีวิตเหมือนการเรียนในโรงเรียนประเภทอื่น ๆ การพยายามเทียบเคียงจึงเป็นเรื่องยากและการศึกษานี้ไม่สามารถลงลึกในรายละเอียดปลีกย่อยส่วนนี้ได้ นอกจากนี้ บุคคลที่จบจากสถาบันศึกษาปอเนาะก็มีทางเลือกในการประกอบอาชีพ (Occupational choice) ที่ไม่เหมือนกับคนอื่น ๆ เพราะมีเส้นทางการประกอบอาชีพที่ไม่เหมือนคนทั่วไป เช่น คนที่เรียนสถาบันศึกษาปอเนาะมีตัวเลือกในการประกอบอาชีพเป็นครูสอนศาสนา ในขณะที่คนอื่น ๆ ไม่สามารถเป็นครูสอนศาสนาได้ และการสลับข้ออาชีพจากการเรียนในระบบโรงเรียนและสถาบันศึกษาปอเนาะก็ไม่อาจทำได้อย่างสมบูรณ์

6.3.3 การวัดทุนทางสังคมในงานศึกษานี้ เป็นการวัดทุนทางสังคมที่อธิบายในมุมมองภาพรวมและจิตสังคม ได้แก่ การเข้าร่วมทุนทางสังคม การยึดเหนี่ยวทางสังคม การได้รับสนับสนุนทางทรัพยากร และการได้รับสนับสนุนทางอารมณ์ ซึ่งอาจละเอียดการอธิบายทุนทางสังคมในแง่มุมศาสนาของอิสลาม โดย Farooqi (2006) ได้อธิบายไว้ว่า ทุนทางสังคมทางอิสลาม คือ การมีเครือข่ายที่ช่วยเหลือในการสร้างการเชื่อมโยงกัน เพื่อจูงใจให้บุคคลปฏิบัติตามแนวทางของขนบธรรมเนียมอิสลามและบรรทัดฐาน โดยจะถูกพัฒนาผ่าน 4 อย่าง ได้แก่ เวลา การปฏิสัมพันธ์ การพึ่งพากัน และความสนิทชิดเชื้อ สอดคล้องกับ Majeed (2019) อธิบายถึงที่มาของทุนทางสังคมอิสลามที่มาจากความปึกแผ่นทางสังคมและไว้นื้อเชื่อใจ (Social solidarity and trust) โดยความเชื่อทางศาสนาจะมีบทบาทในการสร้างความเชื่อใจและความซื่อสัตย์ รวมถึงศาสนาทำให้เกิดการรวมกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกัน จนนำไปสู่การมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเศรษฐกิจได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามาตรวัดทุนทางสังคมที่นำมาใช้อาจวัดภาพกว้างกว่าและไม่ได้รวมประเด็นศาสนาเข้าไปมากนัก จึงเป็นข้อจำกัดในงานศึกษานี้ถึงการอธิบายผลของประเภทโรงเรียนต่อทุนทางสังคม

6.3.4 ในงานศึกษานี้ยังไม่สามารถลงรายละเอียดที่น่าสนใจของความหลากหลายของรูปแบบการเรียนต่อหลังจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของชาวมุสลิมจากการเลือกประเภทโรงเรียนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ เช่น การเลือกเรียนต่อระดับอุดมศึกษาในประเทศหรือ

ต่างประเทศ การเลือกเรียนต่อสายสามัญหรือสายศาสนา เป็นต้น เนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล (Missing data) ที่เก็บมาได้ ทำให้สามารถวิเคราะห์เพียงการเรียนต่อสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือไม่ ถือเป็นข้อจำกัดของงานศึกษานี้

6.4 แนวทางการศึกษาในอนาคต

6.4.1 การเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แบ่งช่วงระดับรายได้ที่ค่อนข้างกว้าง (ช่วงละหนึ่งหมื่น) ซึ่งอ้างอิงจากแบบสอบถามตามสำนักงานสถิติแห่งชาติ ทำให้ข้อมูลด้านรายได้ที่ได้รับไม่สามารถแยกความแตกต่างของรายได้แต่ละบุคคลได้มากนัก อันเนื่องจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดปัตตานีมีระดับรายได้ต่อปีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ในการศึกษาครั้งต่อไป การแบ่งช่วงระดับรายได้ควรที่จะแบ่งให้แคบลง เพื่อสามารถสะท้อนรายได้ของแต่ละบุคคลได้อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น

6.4.2 จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถขยายการศึกษาเพิ่มเติมโดยการเปรียบเทียบในบริบทพื้นที่ที่มีชาวมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ เช่น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับพื้นที่ที่ชาวมุสลิมเป็นส่วนน้อย เช่น กรุงเทพมหานคร การเปรียบเทียบบริบทพื้นที่อาจจะทำให้เห็นผลการศึกษาที่แตกต่างออกไป และสามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้กว้างมากยิ่งขึ้น

6.4.3 ในงานศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์การตัดสินใจการเลือกโรงเรียนที่เกิดขึ้นกับการตัดสินใจในผลลัพธ์พร้อมกันเพียง 2 ผลลัพธ์ของการตัดสินใจ หรือวิเคราะห์เพียง 2 สมการพร้อมกัน การศึกษาในอนาคต อาจจะใช้วิเคราะห์การตัดสินใจเลือกโรงเรียนกับการตัดสินใจผลลัพธ์ในด้านอื่น ๆ ที่เป็นผลของการตัดสินใจพร้อมกันทุกด้านหรือการวิเคราะห์ทุกสมการพร้อมกัน (Simultaneous equations)

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2546. (2546, 1 พฤษภาคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 36 ก. หน้า 23-24.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษา.

เกสรศิริ อรุณชัยพร. (2559). *ทุนทางสังคม. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 5(2), 13-21.

จิตต์ปภัสสร บัทรประโคน. (2554). *ลิเนหาแห่งเพศ: ชีวิตและความรักของผู้หญิงมุสลิมโสดในจังหวัด*

ปัตตานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

ซอฝิเยาะ หวังหลี. (2556). *การดำเนินงานวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน*

จังหวัดสตูล [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี].

ชิดติก อาลีและตลมนรจัน บากา. (2555). *วิวัฒนาการการเรียนการสอนอิสลามศึกษาของโรงเรียน*

เอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. วารสาร AL-NUR บัณฑิต

วิทยาลัย, 7(13), 55-64.

ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล. (2564, 10 กรกฎาคม 2564). *รายได้ต่อหัวคนไทย ปี 2565 เพิ่มขึ้นใหม่ หนึ่งคน*

เฉลี่ยแล้วมีกี่บาท. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<https://www.thansettakij.com/economy/525364>. (วันที่ค้นข้อมูล : 2565, 19

พฤษภาคม)

เนซันแซนแนล. (2549). *ซีพจรโลกกับสุทธิชัย หย่น ตอน "ปัตตานี-กลันตัน" ช่วง 3*. [บทรายการ

โทรทัศน์ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์เนซันแซนแนล] 20 มีนาคม 2549.

บรรจง ฟ้ารุ่งแสงและคณะ. (2554). *การปฏิรูปการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารสงขลา*

นครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 17(6), 157-174.

บุญสิทธิ์ ไชยชนะและคณะ. (2560). *รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะ*

กิจหรือพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา.

มูฮำมัดรุกรานี บากาและอิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต. (2552). *สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการ*

เรียนการสอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสาร

- ปาริชาต, 22(1), 131-139.
- ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสถาบันศึกษาปอเนาะ พ.ศ.2547. (2547, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 121 ตอนที่ 67 ง. หน้า 4-7.
- รัชนี ยศถามี. (2555). *ผลตอบแทนส่วนบุคคลทางการศึกษาในประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- วิษณุ รัตนสุทธิกุลและสิรินทรา ขวัญสง่า. (ม.ป.ป.). *กฎหมายด้านการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง*. เอกสารไม่ตีพิมพ์, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ศูนย์มุสลิมศึกษา. (2549). *พหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาปอเนาะ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานจังหวัดปัตตานี. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2561-2564*. ปัตตานี: สำนักงานจังหวัดปัตตานี.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี กรมการพัฒนาชุมชน. (2564, 2 พฤศจิกายน). *รายงานคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดปัตตานี ประจำปี 2564*.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี. (2564). *รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ผลการทดสอบทางการศึกษา) ปีการศึกษา 2561-2563*. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี.
- สำนักงานศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. (ม.ป.ป.). *แผนพัฒนาการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี พ.ศ.2560-2564*. ปัตตานี: สำนักงานศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แนวทางการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*.
- สิทธิชัย ทองมากและคณะ. (2561). เหลียวหลังแลหน้าคุณภาพ การศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences*, 5, 186-198.
- สุวรรณี คำมั่น และคณะ. (2551). *ทุนทางสังคมกับการพัฒนาทุนมนุษย์*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2552). *สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้* (2 ed.). วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- อนุวัฒน์ ชลไพศาล. (2010). การเลือกโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาลของครัวเรือนไทย. *Thailand and The World Economy*, 28(4), 98-113.

- อับดุลการี สระรี. (2563). สภาวะแวดล้อมและเงื่อนไขทางอัตวิสัยที่ผู้ปกครองเลือกส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- อับดุลเราะห์มาน หะยีสาและ. (2565, 26 กุมภาพันธ์ 2565). ถ่ายทอดวิธีการเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ [Interview].
- อับบัส ยีรัน. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงสภาพระบบดั้งเดิมของสถาบันศึกษาปอเนาะในอำเภอนะงะ จังหวัดสงขลา [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี].

ภาษาอังกฤษ

- Asadullah, M., & Maliki. (2018). Madrasah for girls and private school for boys? The determinants of school type choice in rural and urban Indonesia. *International Journal of Educational Development*, 62, 96-111.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2018.02.006>
- Asadullah, M. N., & Chaudhury, N. (2010). Religious Schools, Social Values, and Economic Attitudes: Evidence from Bangladesh. *World Development*, 38(2), 205-217. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2009.10.014>
- Asadullah, M. N., Chaudhury, N., & Dar, A. (2007). Student achievement conditioned upon school selection: Religious and secular secondary school quality in Bangladesh. *Economics of Education Review*, 26(6), 648-659.
- Bedi, A. S., & Edwards, J. H. Y. (2002). The impact of school quality on earnings and educational returns—evidence from a low-income country. *Journal of Development Economics*, 68(1), 157-185.
[https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0304-3878\(02\)00010-X](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0304-3878(02)00010-X)
- Bedi, A. S., & Garg, A. (2000). The effectiveness of private versus public schools: the case of Indonesia. *Journal of Development Economics*, 61(2), 463-494.
[https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0304-3878\(00\)00065-1](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0304-3878(00)00065-1)
- Behrman, J. R., & Birdsall, N. (1983). The Quality of Schooling: Quantity Alone is Misleading. *The American Economic Review*, 73(5), 928-946.

<http://www.jstor.org/stable/1814663>

- Berends, M. (2015). Sociology and School Choice: What We Know After Two Decades of Charter Schools. *Annual Review of Sociology*, 41(1), 159-180.
<https://doi.org/10.1146/annurev-soc-073014-112340>
- Bourguignon, F., Fournier, M., & Gurgand, M. (2007). Selection bias corrections based on the multinomial logit model: Monte Carlo comparisons. *Journal of Economic surveys*, 21(1), 174-205.
- Burgess, S., & Briggs, A. (2010). School assignment, school choice and social mobility. *Economics of Education Review*, 29(4), 639-649.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2009.10.011>
- Cappellari, L. (2004). High school types, academic performance and early labour market outcomes. *Academic Performance and Early Labour Market Outcomes (March 2004)*.
- Cesur, R., & Mocan, N. (2013). Does Secular Education Impact Religiosity, Electoral participation and the Propensity to Vote for Islamic Parties. *Evidence from an Education Reform in a Muslim Country. || NBER WP(19769)*.
- Chen, L., & Ren, Q. (2022). Effect of birth month on educational attainment and adult cognition in Rural China. *China Population and Development Studies*, 6(2), 163-185.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American journal of sociology*, 94, S95-S120.
- Deming, D. J., Hastings, J. S., Kane, T. J., & Staiger, D. O. (2014). School choice, school quality, and postsecondary attainment. *American Economic Review*, 104(3), 991-1013.
- Dufur, M. J., Parcel, T. L., & Troutman, K. P. (2013). Does capital at home matter more than capital at school? Social capital effects on academic achievement. *Research in Social Stratification and Mobility*, 31, 1-21.
- Dustan, A. (2018). Family networks and school choice. *Journal of Development Economics*, 134, 372-391.
- Glewwe, P. (1999). Why does mother's schooling raise child health in developing

- countries? Evidence from Morocco. *Journal of human resources*, 124-159.
- Glewwe, P. (2002). Schools and skills in developing countries: education policies and socioeconomic outcomes. *Journal of economic literature*, 40(2), 436-482.
- Glewwe, P., & Jacoby, H. (1994). Student achievement and schooling choice in low-income countries: Evidence from Ghana. *Journal of human resources*, 843-864.
- Goldberg, J., & Smith, J. (2012). The effects of education on labor market outcomes. *Handbook of research in education finance and policy*, 710-730.
- Goldhaber, D. D. (1996). Public and private high schools: Is school choice an answer to the productivity problem? *Economics of Education Review*, 15(2), 93-109.
- Greene, J. P., Peterson, P. E., & Du, J. (1999). Effectiveness of school choice: The Milwaukee experiment. *Education and Urban Society*, 31(2), 190-213.
- Growiec, K., & Growiec, J. (2014). The impact of bridging and bonding social capital on individual earnings: Evidence for an inverted U. *National Bank of Poland working paper*(175).
- Heckman, J. J., Stixrud, J., & Urzua, S. (2006). The effects of cognitive and noncognitive abilities on labor market outcomes and social behavior. *Journal of Labor economics*, 24(3), 411-482.
- Hitt, C., McShane, M. Q., & Wolf, P. J. (2018). Do impacts on test scores even matter? Lessons from long-run outcomes in school choice research. *American Enterprise Institute*. Retrieved from <http://www.aei.org/publication/do-impacts-on-test-scores-evenmatterlessons-from-long-run-outcomes-in-school-choice-research>.
- Hoffmann, J. P., & Dufur, M. J. (2008). Family and school capital effects on delinquency: Substitutes or complements? *Sociological perspectives*, 51(1), 29-62.
- Ionescu, A. M., & Cuza, A. (2012). How does education affect labour market outcomes. *Review of Applied Socio-Economic Research*, 4(2), 130-144.
- Knack, S., & Keefer, P. (1997). Does social capital have an economic payoff? A cross-country investigation. *The Quarterly journal of economics*, 112(4), 1251-1288.
- Lankford, H., & Wyckoff, J. (1992). Primary and secondary school choice among public and religious alternatives. *Economics of Education Review*, 11(4), 317-337.
- Lavy, V. (2021). The long-term consequences of free school choice. *Journal of the European Economic Association*, 19(3), 1734-1781.

- Lindström, M., Hanson, B. S., & Östergren, P.-O. (2001). Socioeconomic differences in leisure-time physical activity: the role of social participation and social capital in shaping health related behaviour. *Social science & medicine*, 52(3), 441-451.
- Madmarn, H. (2003). Secular education, values and development in the context of Islam in Thailand: An outlook on Muslim attitudes toward Thai educational policy. *Asian interfaith dialogue: Perspectives on religion, education and social cohesion*, 66-77.
- McEachin, A., Lauen, D. L., Fuller, S. C., & Perera, R. M. (2020). Social returns to private choice? Effects of charter schools on behavioral outcomes, arrests, and civic participation. *Economics of Education Review*, 76, 101983.
- McNabb, R. (1987). Labour market theories and education. In *Economics of Education* (pp. 157-163). Elsevier.
- Newhouse, D., & Suryadarma, D. (2011). The value of vocational education: High school type and labor market outcomes in Indonesia. *The World Bank Economic Review*, 25(2), 296-322.
- Psacharopoulos, G., & Layard, R. (1979). Human capital and earnings: British evidence and a critique. *The Review of Economic Studies*, 46(3), 485-503.
- Saleh, M. (2016). Public Mass Modern Education, Religion, and Human Capital in Twentieth-Century Egypt. *The Journal of Economic History*, 76(3), 697-735.
- Sarntisart, S. (2022). A Comparison of Islamic Economics and the Sufficiency Economy Philosophy: Implications for Sustainable Development in Muslim Communities. *Journal of Politics and Governance*, 12(1), 286-313.
- Strayer, W. (2002). The returns to school quality: College choice and earnings. *Journal of Labor economics*, 20(3), 475-503.
- Tsang, K.-K. (2010). School social capital and school effectiveness. *Education journal*, 37(1-2), 119-136.
- Uddin, M. N., & Sarntisart, S. (2023). The schooling gap between the deep south and the rest of the south in Thailand. *Defence and Peace Economics*, 34(2), 199-213.
- Vo, N. X., Vo, T. Q., Watanapongvanich, S., & Witvorapong, N. (2019). Measurement and determinants of quality of life of older adults in Ho Chi Minh City, Vietnam. *Social Indicators Research*, 142, 1285-1303.

- Wallis, J., Killerby, P., & Dollery, B. (2004). Social economics and social capital. *International Journal of Social Economics*, 31(3), 239-258.
- Witvorapong, N. (2015). The relationship between upstream intergenerational transfers and wealth of older adults: evidence from Thailand. *Journal of Population Research*, 32, 215-242.
- Yu, P., & Hsieh, T.-L. (2022). Social stratification in higher education investment: An analysis of students' choices of college majors and pathways to future labor-market outcomes in Taiwan. *International Journal of Educational Research*, 113, 101953.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวกที่ 1

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา

สำหรับโรงเรียนสามัญศึกษาและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจงสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นเอกสารประกอบในการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ผลของการเลือกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการศึกษต่อในระดับอุดมศึกษา และผลตอบแทนในตลาดแรงงานของสังคมมุสลิม: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี” ภายใต้หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แบบสอบถามนี้ประกอบไปด้วยเนื้อหา 7 ส่วน กรุณาตอบทุกคำถาม และขอขอบพระท่านที่ให้ข้อมูลมา ณ ที่นี้

การคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม

ก่อนตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาให้ท่านให้ข้อมูลดังต่อไปนี้ เพื่อคัดกรองว่าท่านสามารถเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ได้

(1) ท่านอาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานีหรือไม่	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
(2) ท่านมีอายุระหว่าง 25 - 49 ปีหรือไม่	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
(3) ท่านเรียนจบแล้ว (ไม่ได้กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา) ใช่หรือไม่	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
(4) ท่านนับถือศาสนาอิสลาม	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
(5) ท่านรู้ข้อมูลส่วนตัวของตนเองและสามารถตอบแบบสอบถามได้เอง โดยไม่ต้องมีผู้ให้ข้อมูลแทนใช่หรือไม่	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่

หากคำตอบของท่าน คือ “ไม่ใช่” ในข้อใดข้อหนึ่ง ขอให้คำแนะนำท่านไม่ให้เข้าร่วมการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งในการสละเวลามาร่วมงานวิจัย

หากคำตอบของท่าน คือ “ใช่” ในทุกข้อข้างต้น กรุณาตอบแบบสอบถามข้างล่างนี้ต่อไป

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล

1. เพศสภาพ ชาย หญิง
2. วันเกิด เดือน _____ พ.ศ. _____
3. สถานที่เกิด ตำบล _____ อำเภอ _____ จังหวัด _____
4. ที่อยู่ ณ ปัจจุบัน ตำบล _____ อำเภอ _____
5. สถานภาพในปัจจุบัน โสด สมรส แยกกันอยู่ หย่า/หม้าย
6. เป็นผู้พิการหรือไม่ ใช่ ไม่ใช่
7. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านคิดว่าสุขภาพกายของท่านเป็นอย่างไร
 ดีเยี่ยม ดี พอใช้ แย่ แย่มาก

ส่วนที่ 2: ภูมิหลังครอบครัว

1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน: ทั้งหมด คน จำนวนพี่น้องทั้งหมด.....คน
แบ่งเป็นเพศชาย.....คน และเพศหญิง คน ท่านเป็นคนี่
2. ภาษาที่ใช้ในครัวเรือนเป็นหลัก: ภาษาไทย ภาษามลายู ภาษาใต้ ภาษาอังกฤษ
 ภาษาอาหรับ อื่นๆระบุ.....
3. ปัจจุบันท่านยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่หรือไม่ : อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ อาศัยอยู่กับพ่อ
 อาศัยอยู่กับแม่ แยกออกมาอยู่ด้วยตนเอง อื่นๆ ระบุ
4. ปัจจุบันพ่อของท่านอายุเท่าไร:.....ปี (พ่อเสียชีวิตแล้ว)
5. ระดับการศึกษาสูงสุดของพ่อของท่าน: ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา
 มัธยมต้น มัธยมปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 ปริญญาโทหรือเทียบเท่า ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า อื่น ๆ ระบุ.....
6. พ่อของท่านศึกษาโรงเรียนประเภทใดมาก่อน: โรงเรียนสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ ไม่ได้รับการศึกษา

7. อาชีพของพ่อของท่าน: ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท/เอกชน
 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ทำสวน/ทำนา/กรีดยาง/เกษตรกร ประมง
 รับจ้างทั่วไป อื่น ๆ ระบุ.....
8. พ่อของท่านเป็นผู้มีบทบาท/เป็นผู้นำในกิจกรรมทางศาสนาหรือไม่: เป็น ไม่เป็น
9. ปัจจุบันแม่ของท่านอายุเท่าไร:.....ปี (แม่เสียชีวิตแล้ว)
10. ระดับการศึกษาสูงสุดของแม่ของท่าน: ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา
 มัธยมต้น มัธยมปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 ปริญญาโทหรือเทียบเท่า ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า อื่น ๆ ระบุ.....
11. แม่ของท่านศึกษาโรงเรียนประเภทใดมาก่อน: โรงเรียนสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ ไม่ได้รับการศึกษา
12. อาชีพของมารดา: ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท/เอกชน
 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ทำสวน/ทำนา/กรีดยาง/เกษตรกร ประมง
 รับจ้างทั่วไป อื่น ๆ ระบุ.....
13. แม่ของท่านเป็นผู้มีบทบาท/เป็นผู้นำในกิจกรรมทางศาสนาหรือไม่: เป็น ไม่เป็น
14. รายได้ของครัวเรือน (รวมสมาชิกทุกคนในบ้าน) ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน:
- น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 10,001 – 20,000 20,001 – 30,000
 30,001 – 40,000 40,001 – 50,000 50,001 -60,000 60,001 – 70,000
 70,001-80,000 90,001-100,000 100,000 ขึ้นไป

ส่วนที่ 3: ประวัติการศึกษา

1. ในระดับประถม ท่านศึกษาโรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด.....
2. ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ท่านศึกษาโรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
3. หลังจากจบระดับมัธยมต้น การตัดสินใจเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมปลาย ท่านตัดสินใจอย่างไร
(กรุณาเลือกเหตุผลเพียง 1 ข้อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมากที่สุด): ครอบครัวเลือกให้
 เลือกเรียนตามพี่ น้องที่เคย เรียน เลือกเรียน ตามเพื่อน เลือกเรียน
ตามความต้องการ ของตนเอง อื่น ๆ ระบุ.....
4. ในสมัยที่ท่านเรียนระดับมัธยมปลาย จากบ้านถึงที่โรงเรียนใช้เวลาเดินทาง จำนวน.....นาที่
5. ในสมัยที่ท่านเรียนระดับมัธยมปลาย ท่านได้รับค่าขนมไปโรงเรียนวันละ.....บาท

6. ท่านสำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับใด: มัธยมศึกษา/ปวช. อนุปริญญา/ปวส.
 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโทหรือเทียบเท่า
 ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า อื่น ๆ ระบุ.....
7. เกรดเฉลี่ยที่ได้รับเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (GPA) :
8. ในระดับมัธยมศึกษาท่านศึกษาในโปรแกรมห้องเรียนพิเศษหรือไม่ (ห้องเรียนพิเศษ หมายถึง ห้องเรียนที่สถานศึกษามุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิชาการและด้าน อื่นๆ เช่น ห้อง Gifted, ห้อง EP-English Program, ห้อง SMP-Science Math Program เป็น ต้น) : ใช่ ไม่ใช่
9. ในช่วงมัธยมศึกษาท่านเรียนพิเศษ/กวดวิชาเพิ่มหรือไม่: เรียน ไม่ได้เรียน

ส่วนที่ 4: การศึกษาหลังจบมัธยมศึกษาตอนปลาย

- หลังจากจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ท่านเรียนต่อหรือไม่: ศึกษาต่อ ไม่ได้ศึกษาต่อ
(หากท่านไม่ได้ศึกษาต่อหลังจากจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ท่านข้ามข้อที่เหลือ และทำในส่วนที่ 5 ต่อไป)
- จำนวนปีที่ท่านศึกษาต่อหลังจากจบมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวนทั้งสิ้น.....ปี
- สายวิชาที่ท่านศึกษาต่อหลังสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา: สายสามัญ สายศาสนา
- มหาวิทยาลัยที่ท่านศึกษาต่อ: มหาวิทยาลัยในประเทศ มหาวิทยาลัยต่างประเทศ
- สาขาวิชาที่ศึกษาต่อ :
- ท่านได้รับการชี้แนะแนวทางการศึกษาต่อหลังจากจบมัธยมศึกษาจากอาจารย์แนะแนวในโรงเรียนหรือไม่: ได้รับ ไม่ได้รับ
- ท่านได้รับทุนการศึกษาระหว่างเรียนในระดับอุดมศึกษาหรือไม่:
 ไม่ได้รับทุน ได้รับทุนบางส่วน ได้รับทุนเต็มจำนวน
- ท่านได้กั๊กม กยศ. ระหว่างเรียนหรือไม่: กั๊กม ไม่ได้กั๊กม
- ท่านสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเกรดเฉลี่ย (GPA) :

ส่วนที่ 5 : การประกอบอาชีพ

- ปัจจุบันท่านทำงานหรือไม่ ทำงาน ไม่ได้ทำงาน ว่างงาน
(หมายเหตุ: ไม่ได้ทำงาน หมายถึง ผู้ที่ไม่มีคุณสมบัติจะทำงาน โดยเป็นผู้ที่ไม่ได้ทำงานในปัจจุบันและไม่ได้กำลังหางานทำอยู่)

(หากท่าน “ไม่ได้ทำงาน” หรือ “ว่างงาน” ให้ทำข้ามไปทำส่วนที่ 6)

2. ถ้าปัจจุบันท่านทำงาน ท่านทำงานจำนวนวันทั้งหมด.....วันต่อสัปดาห์ จำนวนชั่วโมง.....ชั่วโมง/วัน
3. ประกอบอาชีพ: ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท/เอกชน
 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ทำสวน/ทำนา/กรีดยาง/เกษตรกร ประมง
 รับจ้างทั่วไป อื่น ๆ ระบุ.....
4. สถานภาพการทำงานของท่านทำงานในฐานะอะไร: นายจ้าง อาชีพอิสระ/ฟรีแลนซ์
 ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง ผู้ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง
 ผู้ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยได้รับค่าจ้าง ลูกจ้างรัฐบาล ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ
 ลูกจ้างเอกชน สมาชิกของการรวมกลุ่ม
5. อาชีพที่ท่านทำในปัจจุบัน ใช้ทักษะภาษาใดบ้างในการทำงาน (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) :
 ไทย อังกฤษ มลายู อาหรับ จีน อื่นๆ ระบุ.....
6. รายได้ที่ท่านได้รับเฉลี่ยต่อเดือน: ไม่ได้รับค่าจ้าง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000
 10,001 – 20,000 20,001 – 30,000 30,001 – 40,000 40,001 – 50,000
 50,001 -60,000 60,001 – 70,000 70,001-80,000 90,001-100,000
 100,000 ขึ้นไป

ส่วนที่ 6: ประเด็นทางศาสนาและอื่น ๆ

1. ในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา นอกเหนือจากการเข้าร่วมพิธีกรรมในงานแต่งงานและงานศพแล้ว ท่านปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา (เช่น ไปมัสยิด, ถือศีลอด, บริจาคทาน) บ่อยแค่ไหน :
 อย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อสัปดาห์ เดือนละครั้ง เฉพาะวันสำคัญทางศาสนา
 ปีละครั้ง แทบไม่เคยทำ/ไม่ได้ทำเลย
2. การปฏิบัติศาสนกิจละหมาด : ละหมาดครบ 5 เวลา ละหมาดไม่ครบ 5 เวลา
 ไม่ละหมาดเลย
3. การไปมัสยิด/สุเหร่าในหนึ่งสัปดาห์: ทุกวัน ทุกวันศุกร์ มากกว่า 1 วัน
 ไม่ได้ไปเลย
4. สถานการณ์ความไม่สงบส่งผลต่อชีวิตท่านอย่างไร: มากที่สุด มาก ปานกลาง
 เล็กน้อย ไม่เลย
5. ขอให้ท่านนึกถึงช่วงเวลาที่ท่านเรียนมัธยมต้นและกำลังจะขึ้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ท่านประสบปัญหาเกี่ยวข้องกับความไม่สงบในพื้นที่ที่ต้องอาศัยอยู่หรือไม่:
 ประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบ ไม่ได้ประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบ
6. ท่านมีครอบครัวหรือญาติพี่น้องที่เสียชีวิตจากความไม่สงบหรือไม่: มี ไม่มี

ส่วนที่ 7 ทูทางสังคม (Social capital)

ด้านที่ 1 การเข้าร่วมสังคม (Social participation)

ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการเหล่านี้หรือไม่	เข้าร่วม	ไม่เคยเข้าร่วม	ไม่เข้าข่าย
1. เข้าร่วมการเรียนรู้/อบรมต่าง ๆ ในที่ทำงาน			
2. เข้าร่วมการทำกิจกรรมอื่น ๆ ในที่ทำงาน			
3. ประชุมพบปะสมาคมภายในองค์กร			
4. ประชุมพบปะสมาคมกับองค์กรภายนอก			
5. มีส่วนร่วมในงานเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน			
6. ไปร่วมงานจัดแสดงนิทรรศการงานศิลปะ			
7. ไปมัสยิด			
8. ไปร่วมงานที่มีการรวมตัวของเครือญาติ เช่น งานรวมญาติ งานแต่งงาน งานบุญ			
9. เข้าร่วมงานแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ที่มีการรวมกลุ่ม			
10. เข้าร่วมการรวมกลุ่มกิจกรรมศาสนาประจำสัปดาห์ เช่น การฟังเทศนา การเรียนอัลกุรอาน			
11. เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ			
12. ไปสังสรรค์กับเพื่อน			
13. ไปร่วมงานรวมรุ่น (reunion) ต่าง ๆ			

ด้านที่ 2 ด้านการยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social anchorage)

ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังต่อไปนี้หรือไม่	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยน้อย
1.ท่านมีความสนิทชิดเชื้อกับเพื่อนบ้านของท่าน		
2.ท่านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน		
3.ท่านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเครือญาติ		
4.ท่านเป็นสมาชิกหรือได้รับตำแหน่งที่ได้รับความเชื่อถือจากคน องค์กรใดองค์กรหนึ่ง/สมาคม		
5.ท่านรู้สึกเป็นคนสำคัญของคนอื่น ๆ		

ด้านที่ 3 การสนับสนุนด้านทรัพยากร (Instrumental Support)

การได้รับแรงสนับสนุนจากสังคมด้านทรัพยากร	ได้รับอย่าง แน่นอน	อาจจะได้รับ ในบางครั้ง	ไม่แน่ใจว่า จะได้รับ	ไม่ได้รับการ สนับสนุน
ท่านสามารถเข้าถึงคำแนะนำ คำปรึกษา ข้อมูล ข่าวสาร การช่วยเหลือบริการ และทรัพยากรอื่นๆ จากบุคคลรอบข้างตามความต้องการ				

ด้านที่ 4 การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional Support)

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์	ได้รับอย่าง แน่นอน	อาจจะได้รับ ในบางครั้ง	ไม่แน่ใจว่า จะได้รับ	ไม่ได้รับการ สนับสนุน
ท่านได้รับการรับฟัง ความเห็นอกเห็นใจ ห่วงใย และการดูแลจากคนรอบข้าง				
ท่านได้รับความเคารพและมองเห็นคุณค่าในตัว ท่านจากคนรอบข้าง				
ท่านได้รับความมั่นใจ เชื่อใจ และความไว้วางใจ จากคนรอบข้าง				

สำหรับสถาบันศึกษาปอเนาะ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจงสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นเอกสารประกอบในการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ผลของการเลือกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการศึกษต่อในระดับอุดมศึกษา และผลตอบแทนในตลาดแรงงานของสังคมมุสลิม: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี” ภายใต้หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แบบสอบถามนี้ประกอบไปด้วยเนื้อหา 7 ส่วน กรุณาตอบทุกคำถาม และขอขอบพระท่านที่ให้ข้อมูลมา ณ ที่นี้

การคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม

ก่อนตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาให้ท่านให้ข้อมูลดังต่อไปนี้ เพื่อคัดกรองว่าท่านสามารถเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ได้

(1) ท่านอาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานีหรือไม่	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
(2) ท่านมีอายุระหว่าง 25 - 49 ปีหรือไม่	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
(3) ท่านเรียนจบแล้ว (ไม่ได้กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา) ใช่หรือไม่	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
(4) ท่านนับถือศาสนาอิสลาม	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่
(5) ท่านรู้ข้อมูลส่วนตัวของตนเองและสามารถตอบแบบสอบถามได้เอง โดยไม่ต้องมีผู้ให้ข้อมูลแทนใช่หรือไม่	☐ ไม่ใช่	☐ ใช่

หากคำตอบของท่าน คือ “ไม่ใช่” ในข้อใดข้อหนึ่ง ขอให้คำแนะนำท่านไม่ให้เข้าร่วมการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งในการสละเวลามาร่วมงานวิจัย

หากคำตอบของท่าน คือ “ใช่” ในทุกข้อข้างต้น กรุณาตอบแบบสอบถามข้างล่างนี้ต่อไป

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล

1. เพศสภาพ ชาย หญิง
2. วันเกิด เดือน _____ พ.ศ. _____
3. สถานที่เกิด ตำบล _____ อำเภอ _____ จังหวัด _____
4. ที่อยู่ ณ ปัจจุบัน ตำบล _____ อำเภอ _____
5. สถานภาพในปัจจุบัน โสด สมรส แยกกันอยู่ หย่า/หม้าย
6. เป็นผู้พิการหรือไม่ ใช่ ไม่ใช่
7. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านคิดว่าสุขภาพกายของท่านเป็นอย่างไร
 ดีเยี่ยม ดี พอใช้ แย่ แย่มาก

ส่วนที่ 2: ภูมิหลังครอบครัว

1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน: ทั้งหมด คน จำนวนพี่น้องทั้งหมด.....คน
แบ่งเป็นเพศชาย.....คน และเพศหญิง คน ท่านเป็นคนที่
2. ภาษาที่ใช้ในครัวเรือนเป็นหลัก: ภาษาไทย ภาษามลายู ภาษาใต้ ภาษาอังกฤษ
 ภาษาอาหรับ อื่นๆระบุ.....
3. ปัจจุบันท่านยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่หรือไม่ : อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ อาศัยอยู่กับพ่อ
 อาศัยอยู่กับแม่ แยกออกมาอยู่ด้วยตนเอง อื่นๆ ระบุ
4. ปัจจุบันพ่อของท่านอายุเท่าไร:.....ปี (พ่อเสียชีวิตแล้ว)
5. ระดับการศึกษาสูงสุดของพ่อของท่าน: ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา
 มัธยมต้น มัธยมปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 ปริญญาโทหรือเทียบเท่า ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า อื่น ๆ ระบุ.....
6. พ่อของท่านศึกษาโรงเรียนประเภทใดมาก่อน: โรงเรียนสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ ไม่ได้รับการศึกษา

7. อาชีพของพ่อของท่าน: ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท/เอกชน
 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ทำสวน/ทำนา/กรีดยาง/เกษตรกร ประมง
 รับจ้างทั่วไป อื่น ๆ ระบุ.....
8. พ่อของท่านเป็นผู้มีบทบาท/เป็นผู้นำในกิจกรรมทางศาสนาหรือไม่: เป็น ไม่เป็น
9. ปัจจุบันแม่ของท่านอายุเท่าไร:.....ปี (แม่เสียชีวิตแล้ว)
10. ระดับการศึกษาสูงสุดของแม่ของท่าน: ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา
 มัธยมต้น มัธยมปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 ปริญญาโทหรือเทียบเท่า ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า อื่น ๆ ระบุ.....
11. แม่ของท่านศึกษาโรงเรียนประเภทใดมาก่อน: โรงเรียนสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ ไม่ได้รับการศึกษา
12. อาชีพของมารดา: ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท/เอกชน
 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ทำสวน/ทำนา/กรีดยาง/เกษตรกร ประมง
 รับจ้างทั่วไป อื่น ๆ ระบุ.....
13. แม่ของท่านเป็นผู้มีบทบาท/เป็นผู้นำในกิจกรรมทางศาสนาหรือไม่: เป็น ไม่เป็น
14. รายได้ของครัวเรือน (รวมสมาชิกทุกคนในบ้าน) ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน:
 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 10,001 – 20,000 20,001 – 30,000
 30,001 – 40,000 40,001 – 50,000 50,001 -60,000 60,001 – 70,000
 70,001-80,000 90,001-100,000 100,000 ขึ้นไป

ส่วนที่ 3: ประวัติการศึกษา

1. ในระดับประถม ท่านศึกษาโรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด.....
2. ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ท่านศึกษาโรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
3. หลังจากจบระดับมัธยมต้น การตัดสินใจเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมปลาย ท่านตัดสินใจ
อย่างไร
(กรุณาเลือกเหตุผลเพียง 1 ข้อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมากที่สุด): ครอบครัวเลือกให้
 เลือกเรียนตามพี่น้องที่เคยเรียน เลือกเรียนตามเพื่อน เลือกเรียนตามความ
ต้องการของตนเอง อื่น ๆ ระบุ.....
4. ในช่วงอายุ 15 – 18 ปี หรือช่วงอายุที่ควรศึกษามัธยมตอนปลาย (อาจเทียบกับเพื่อนรุ่น
เดียวกัน)ขณะนั้นสถาบันปอเนาะที่ท่านเรียนอยู่ ระยะเวลาการเดินทางจากบ้านถึงปอเนาะกี่
นาที่:นาที ได้ค่าขนมเฉลี่ยต่อวัน.....บาท และในสถาบันปอเนาะมีผู้เรียน
ประมาณ.....คน

5. จำนวนปีที่ท่านเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะทั้งสิ้นปี
6. ท่านเล่าเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะมาแล้วจำนวนกี่สถาบัน:แห่ง
7. ท่านเข้าศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะเต็มเวลาหลังจากจบระดับการศึกษาในระดับใด:
 ประถมศึกษา มัธยมต้น มัธยมปลาย ปริญญาตรี อื่น ๆ ระบุ

8. ท่านศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยหรือไม่: ศึกษาต่อ ไม่ได้ศึกษาต่อ
 (หากท่านเลือกตอบ “ไม่ได้ศึกษาต่อ” ให้ท่านข้ามไปทำในส่วนที่ 4 ในลำดับถัดไป)
9. หากศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ท่านศึกษาที่ใด:
 มหาวิทยาลัยในประเทศ มหาวิทยาลัยต่างประเทศ
 สถาบันศาสนาระดับอนุปริญญาในประเทศ
10. ระดับการศึกษาศาสนาสูงสุดของท่าน:
 ระดับสถาบันศึกษาปอเนาะ ระดับอนุปริญญา ระดับปริญญาตรี
 ระดับปริญญาโท ระดับปริญญาเอก

ส่วนที่ 4: สถานภาพในการประกอบอาชีพ

1. ปัจจุบันท่านทำงานหรือไม่ : ทำงาน ไม่ได้ทำงาน ว่างงาน
 (หมายเหตุ: ไม่ได้ทำงาน หมายถึง ผู้ที่ไม่มีความสามารถจะทำงาน โดยเป็นผู้ที่ไม่ได้ทำงานในปัจจุบันและไม่ได้กำลังหางานทำอยู่)

(หากท่าน “ไม่ได้ทำงาน” หรือ “ว่างงาน” ให้ทำข้ามไปทำส่วนที่ 6)

2. ถ้าปัจจุบันท่านทำงาน ท่านทำงานจำนวนวันทั้งหมด.....วันต่อสัปดาห์ จำนวนชั่วโมง.....ชั่วโมง/วัน
3. ประกอบอาชีพ: ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท/เอกชน
 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ทำสวน/ทำนา/กรีดยาง/เกษตรกร ประมง
 รับจ้างทั่วไป อื่น ๆ ระบุ.....
4. สถานภาพการทำงานของท่านทำงานในฐานะอะไร: นายจ้าง อาชีพอิสระ/ฟรีแลนซ์
 ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง ผู้ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง
 ผู้ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยได้รับค่าจ้าง ลูกจ้างรัฐบาล ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ
 ลูกจ้างเอกชน สมาชิกของการรวมกลุ่ม
5. อาชีพที่ท่านทำในปัจจุบัน ใช้ทักษะภาษาใดบ้างในการทำงาน (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) :
 ไทย อังกฤษ มลายู อาหรับ จีน อื่นๆ ระบุ.....
6. รายได้ที่ท่านได้รับเฉลี่ยต่อเดือน: ไม่ได้รับค่าจ้าง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000
 10,001 – 20,000 20,001 – 30,000 30,001 – 40,000 40,001 – 50,000
 50,001 -60,000 60,001 – 70,000 70,001-80,000 90,001-100,000
 100,000 ขึ้นไป

ส่วนที่ 5: ประเด็นทางศาสนาและอื่น ๆ

1. ในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา นอกเหนือจากการเข้าร่วมพิธีกรรมในงานแต่งงานและงานศพแล้ว ท่านปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา (เช่น ไปมัสยิด, ถือศีลอด, บริจาคทาน) บ่อยแค่ไหน :
 อย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อสัปดาห์ เดือนละครั้ง เฉพาะวันสำคัญทางศาสนา
 ปีละครั้ง แทบไม่เคยทำ/ไม่ได้ทำเลย
2. การปฏิบัติศาสนกิจละหมาด : ละหมาดครบ 5 เวลา ละหมาดไม่ครบ 5 เวลา
 ไม่ละหมาดเลย
3. การไปมัสยิด/สุเหร่าในหนึ่งสัปดาห์ : ทุกวัน ทุกวันศุกร์ มากกว่า 1 วัน
 ไม่ได้ไปเลย
4. สถานการณ์ความไม่สงบส่งผลต่อชีวิตท่านอย่างไร: มากที่สุด มาก ปานกลาง
 เล็กน้อย ไม่เลย
5. ขอให้ท่านนึกถึงช่วงเวลาที่ท่านเรียนมัธยมต้นและกำลังจะขึ้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ท่านประสบปัญหาเกี่ยวข้องกับความไม่สงบในพื้นที่ที่ต้องอาศัยอยู่หรือไม่:
 ประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบ ไม่ได้ประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบ
6. ท่านมีครอบครัวหรือญาติพี่น้องที่เสียชีวิตจากความไม่สงบหรือไม่: มี ไม่มี

ส่วนที่ 6: ทูทางสังคม (Social capital)

ด้านที่ 1 การเข้าร่วมสังคม (Social participation)

ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เหล่านี้หรือไม่	เข้าร่วม	ไม่เคยเข้า ร่วม	ไม่เข้าข่าย
1. เข้าร่วมการเรียนรู้/อบรมต่าง ๆ ในที่ทำงาน			
2. เข้าร่วมการทำกิจกรรมอื่น ๆ ในที่ทำงาน			
3. ประชุมพบปะสมาคมภายในองค์กร			
4. ประชุมพบปะสมาคมกับองค์กรภายนอก			
5. มีส่วนร่วมในงานเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน			
6. ไปร่วมงานจัดแสดงนิทรรศการงานศิลปะ			
7. ไปมัสยิด			
8. ไปร่วมงานที่มีการรวมตัวของเครือญาติ เช่น งานรวมญาติ งานแต่งงาน งานบุญ			
9. เข้าร่วมงานแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ที่มีการรวมกลุ่ม			
10. เข้าร่วมการรวมกลุ่มกิจกรรมศาสนาประจำสัปดาห์ เช่น การ ฟังเทศนา การเรียนอัลกุรอาน			
11. เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ			
12. ไปสังสรรค์กับเพื่อน			
13. ไปร่วมงานรวมรุ่น (reunion) ต่าง ๆ			

ด้านที่ 2 ด้านการยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social anchorage)

ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังต่อไปนี้หรือไม่	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยน้อย
1.ท่านมีความสนิทชิดเชื้อกับเพื่อนบ้านของท่าน		
2.ท่านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน		
3.ท่านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเครือญาติ		
4.ท่านเป็นสมาชิกหรือได้รับตำแหน่งที่ได้รับความเชื่อถือจากคน องค์กรใดองค์กรหนึ่ง/สมาคม		
5.ท่านรู้สึกเป็นคนสำคัญของคนอื่น ๆ		

ด้านที่ 3 การสนับสนุนด้านทรัพยากร (Instrumental Support)

การได้รับแรงสนับสนุนจากสังคมด้านทรัพยากร	ได้รับอย่าง แน่นอน	อาจจะได้รับ ในบางครั้ง	ไม่แน่ใจว่า จะได้รับ	ไม่ได้รับการ สนับสนุน
ท่านสามารถเข้าถึงคำแนะนำ คำปรึกษา ข้อมูล ข่าวสาร การช่วยเหลือบริการ และทรัพยากรอื่นๆ จากบุคคลรอบข้างตามความต้องการ				

ด้านที่ 4 การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional Support)

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์	ได้รับอย่าง แน่นอน	อาจจะได้รับ ในบางครั้ง	ไม่แน่ใจว่า จะได้รับ	ไม่ได้รับการ สนับสนุน
ท่านได้รับการรับฟัง ความเห็นอกเห็นใจ ห่วงใย และการดูแลจากคนรอบข้าง				
ท่านได้รับความเคารพและมองเห็นคุณค่าในตัว ท่านจากคนรอบข้าง				
ท่านได้รับความมั่นใจ เชื่อใจ และความไว้วางใจ จากคนรอบข้าง				

ภาคผนวกที่ 2

การกำหนดโควตาการเก็บข้อมูลในแต่ละประเภทโรงเรียน

(1) โรงเรียนสามัญศึกษา

ได้รวบรวมรายชื่อโรงเรียนที่มีการเรียน การสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามระบบสามัญศึกษาที่กระจายในแต่ละอำเภอ มีทั้งหมด 17 โรงเรียน และได้สุ่มโรงเรียนจำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนในเขตพื้นที่เมือง จำนวน 2 โรงเรียน และโรงเรียนในเขตพื้นที่ชนบท จำนวน 3 โรงเรียน โดยเก็บข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 234 คน ดังนี้

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
(1)	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	เมืองปัตตานี	72
(2)	โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล	เมืองปัตตานี	72
(3)	โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์	ยะหริ่ง	30
(4)	โรงเรียนสะนอพิทยาคม	ยะรัง	30
(5)	โรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา	โคกโพธิ์	30

(2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ระบบศาสนาควบคู่สามัญ)

ได้รวบรวมรายชื่อโรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีการเรียนการสอนศาสนาควบคู่สามัญในแต่ละอำเภอ มีทั้งหมด 79 โรงเรียน โดยเลือกสุ่มจำนวน 9 โรงเรียน ทั้งนี้ ได้สุ่มโรงเรียนที่ตั้งในเขตพื้นที่เมืองจำนวน 3 โรงเรียน และเขตพื้นที่ชนบท จำนวน 6 โรงเรียน กระจายเป็น 3 อำเภอ อำเภอละ 2 โรงเรียน โดยได้สุ่มเลือกโรงเรียนอย่างหลากหลาย ตามขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน นั่นคือ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และ ขนาดใหญ่พิเศษ¹³ โดยกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บในโรงเรียนประเภทนี้ทั้งสิ้น 234 คน แบ่งออกเป็นโรงเรียนละ 26 คนโดยมีรายชื่อ ดังต่อไปนี้

¹³ รายละเอียดขนาดโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก (1-300 คน) โรงเรียนขนาดกลาง (301-1,000 คน) โรงเรียนขนาดใหญ่ (1,001-2,000 คน) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (2,001 คนขึ้นไป)

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
(1)	โรงเรียนศาสนูปถัมภ์	เมืองปัตตานี	26
(2)	โรงเรียนบำรุงอิสลาม	เมืองปัตตานี	26
(3)	โรงเรียนพัฒนาอิสลาม	เมืองปัตตานี	26
(4)	โรงเรียนประสานวิทยามูลนิธิ	ยะรัง	26
(5)	โรงเรียนมูลนิธิสันติวิทยา	ยะรัง	26
(6)	โรงเรียนดารุณศาสน์วิทยา	สายบุรี	26
(7)	โรงเรียนลาลอวิทยา	สายบุรี	26
(8)	โรงเรียนมูลนิธิอาชีวะสถาน	โคกโพธิ์	26
(9)	โรงเรียนอิสลามสามัคคี	โคกโพธิ์	26

(3) สถาบันศึกษาปอเนาะ

จะไม่ทำการสุ่มเลือกรายชื่อปอเนาะขึ้นมา แต่จะมองสถาบันปอเนาะเสมือนเป็นสถาบันเดียว เนื่องจากสถาบันปอเนาะมีขนาดเล็กและกระจัดกระจาย อีกทั้งรูปแบบการเรียนของผู้เรียนจะเวียนและผลัดเปลี่ยน ไปตามปอเนาะต่าง ๆ โดยกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บรวบรวม จำนวนทั้งสิ้น 232 คน

ภาคผนวกที่ 3

ตารางแสดงผลการทดสอบ t-test และ F-test/Chi2-test

ตัวแปร	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
	ประเภทโรงเรียน	การเรียนรู้ต่อ	การทำงาน	รายได้ต่อเดือน	การเข้าร่วมสังคม	การยึดเหนี่ยวทางสังคม	การได้รับสนับสนุนทางทรัพยากร	การได้รับสนับสนุนทางอารมณ์
1. บทบาททางศาสนาของพ่อแม่								
t-test		0.5060** (0.050)	0.4050 (0.180)	0.0237 (0.727)	0.4271 (0.63)	0.4677 (0.206)	0.8292*** (0.001)	1.0867*** (0.000)
F-test/ Chi2-test	9.64*** (0.0081)	3.84** (0.0500)	1.80 (0.1796)	0.12 (0.7266)	0.40 (0.5285)	1.60 (0.2063)	11.77*** (0.0006)	19.62*** (0.0000)
2. เดือนเกิด								
t-test		0.0123 (0.721)	0.0333 (0.83)	-0.0079 (0.399)	0.0154 (0.859)	-0.0027 (0.953)	-0.0419 (0.209)	-0.0307 (0.341)
F-test/ Chi2-test	2.02 (0.3645)	0.13 (0.7206)	0.69 (0.4054)	0.71 (0.3987)	0.03 (0.8590)	0.00 (0.9525)	1.58 (0.2089)	0.91 (0.3414)
3. ประเภทโรงเรียนที่พ่อแม่เรียน								
t-test		0.4335 (0.165)	-0.4667 (0.177)	0.1039 (0.217)	-1.7738** (0.014)	-0.4856 (0.215)	0.2714 (0.350)	-0.4205 (0.135)
F-test/ Chi2-test	7.24** (0.0268)	1.93 (0.1651)	1.82 (0.1774)	1.53 (0.2170)	6.02** (0.0141)	1.54 (0.2146)	0.87 (0.3504)	2.23 (0.1354)
4. ลำดับพี่น้องกับเพศ								

4.1 ลูกคนโตผู้หญิง										
t-test		0.1548 (0.698)	-0.4014 (0.333)	0.1281 (0.197)	0.4829 (0.605)	-0.1283 (0.775)	0.1503 (0.657)	0.6742* (0.051)		
F-test/ Chi2-test	1.03 (0.5968)	0.15 (0.6982)	0.94 (0.3331)	1.67 (0.1968)	0.27 (0.6051)	0.08 (0.7754)	0.20 (0.6566)	3.79* (0.0515)		
4.2 ลูกคนเล็กผู้หญิง										
t-test		0.0377 (0.934)	0.4132 (0.393)	-0.0241 (0.831)	-1.6960* (0.073)	0.0360 (0.944)	-0.2862 (0.471)	-0.2349 (0.537)		
F-test/ Chi2-test	0.13 (0.9352)	0.01 (0.9341)	0.73 (0.3933)	0.05 (0.8314)	3.22* (0.0729)	0.00 (0.9441)	0.52 (0.4708)	0.38 (0.5373)		
4.3 ลูกคนโตยิวผู้หญิง										
t-test		-1.1225 (0.194)	-1.1429 (0.163)	0.0297 (0.907)	-1.4832 (0.286)	-0.1031 (0.917)	1.8803** (0.041)	-0.2631 (0.757)		
F-test/ Chi2-test	0.26 (0.8799)	1.69 (0.1938)	1.94 (0.1632)	0.01 (0.9071)	1.14 (0.2859)	0.01 (0.9174)	4.20** (0.0405)	0.10 (0.7575)		
5. อัตราการรู้หนังสือโดยเฉลี่ยในแต่ละอำเภอ										
t-test		-0.2486** (0.024)	-0.0934 (0.466)	-0.0016 (0.951)	-0.2363 (0.455)	0.0421 (0.752)	-0.0310 (0.745)	0.0821 (0.375)		
F-test/ Chi2-test	0.47 (0.7919)	5.11** (0.0238)	0.53 (0.4664)	0.00 (0.9506)	0.56 (0.4550)	0.10 (0.7516)	0.11 (0.7451)	0.79 (0.3749)		

6. บุคคลใกล้ชีวิตเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ									
t-test		0.8281*	0.1412	0.0249	-0.9607	0.2368	0.1697	-0.6871*	
		(0.073)	(0.764)	(0.806)	(0.248)	(0.690)	(0.627)	(0.051)	
F-test/ Chi2-test	12.37*** (0.0021)	3.22* (0.0726)	0.09 (0.7642)	0.06 (0.8058)	1.34 (0.2475)	0.16 (0.6895)	0.24 (0.6272)	3.80* (0.0513)	
7. ผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ									
t-test		0.0654	-0.0187	0.0091	0.3026	-0.1395	-0.1069	-0.2270**	
		(0.510)	(0.868)	(0.743)	(0.253)	(0.344)	(0.260)	(0.019)	
F-test/ Chi2-test	10.53*** (0.0052)	0.43 (0.5105)	0.03 (0.8682)	0.11 (0.7426)	1.31 (0.2530)	0.89 (0.3445)	1.27 (0.2599)	5.48** (0.0193)	
8. 1 ได้รับผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบในช่วงเข้าเรียนมัธยมปลาย									
t-test		0.3482	0.2166	-0.0631	-0.0571	-0.4568	0.2592	-0.2397	
		(0.246)	(0.519)	(0.408)	(0.937)	(0.218)	(0.336)	(0.365)	
F-test/ Chi2-test	3.45 (0.1785)	1.34 (0.2464)	0.42 (0.5191)	0.69 (0.4084)	0.01 (0.9369)	1.52 (0.2181)	0.93 (0.3359)	0.82 (0.3645)	

ภาคผนวกที่ 4

การวิเคราะห์หาค่าคาดคะเนความน่าจะเป็น

	Actual value		Predicted probability value	
	โรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม	สถาบันศึกษา ปอเนาะ	โรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม	สถาบันศึกษา ปอเนาะ
	<i>(Base outcome: โรงเรียนสามัญศึกษา)</i>		<i>(Base outcome: โรงเรียนสามัญศึกษา)</i>	
ตัวแปรอธิบาย				
ผลกระทบของสถานการณ์ความ ไม่สงบ			-0.211* (0.125)	-0.419*** (0.131)
เพศหญิง	0.550* (0.327)	-2.039*** (0.348)	0.517 (0.331)	-2.091*** (0.364)
อายุ	-0.0735** (0.0305)	-0.0322 (0.0315)	-0.075** (0.030)	-0.045 (0.031)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.0464 (0.0645)	0.0980 (0.0699)	-0.051 (0.064)	0.095 (0.071)
การสื่อสารภาษาไทยในบ้าน	-1.653*** (0.395)	-1.057*** (0.396)	-1.671*** (0.399)	-1.178*** (0.411)
พ่อหรือแม่จบการศึกษาสูงกว่าม. ปลาย	0.00279 (0.486)	-1.242* (0.671)	0.022 (0.513)	-1.181* (0.683)
พ่อหรือแม่ทำงานในระบบ	-0.779* (0.447)	-1.605*** (0.559)	-0.817* (0.442)	-1.653*** (0.533)
รายได้ในครัวเรือน (อ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)				
10,001 – 20,000	0.320 (0.407)	0.216 (0.425)	0.306 (0.420)	0.174 (0.437)
มากกว่า 20,001 ขึ้นไป	-0.417 (0.367)	-0.743* (0.396)	-0.459 (0.368)	-0.819** (0.399)
อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง	-1.676*** (0.345)	-1.279*** (0.371)	-1.700*** (0.354)	-1.517*** (0.394)
Constant	3.504*** (1.154)	2.638** (1.178)	4.247*** (1.252)	4.364*** (1.320)
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	413		408	
Pseudo R-square	0.2701		0.2775	

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บแสดงค่า Robustness standard error

***, **, * หมายถึงมีระดับนัยสำคัญที่ร้อยละ 99, 95, และ 90 ตามลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ฟาเดีย สาและ
วัน เดือน ปี เกิด	27 กันยายน 2540
สถานที่เกิด	ยะลา
วุฒิการศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	206/2 หมู่ 4 ตำบลมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ 94160

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY